

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ ΚΑΙ
ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΩΝ. ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΙ
ΑΟΖ. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΟΖ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ Μ.Φ.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΟΥΞΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	6
Εισαγωγή	7
1. Κεφάλαιο Πρώτο: Οριοθέτηση Θαλάσσιων Ζωνών και η Έννοια των όρων Αιγιαλίτιδα Ζώνη, Υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ	9
1.1 Γενικότερη Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών	9
1.1.1 Γενικότερη Οριοθέτηση Αιγιαλίτιδας Ζώνης	9
1.1.2 Γενικότερη Οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ	12
1.1.3 Χάραξη Ενιαίου Θαλάσσιου Ορίου	16
1.2 Η νομική διάσταση του όρου Υφαλοκρηπίδα	21
1.2.1 Καθορισμός της Υφαλοκρηπίδας στην περίπτωση της Μεσογείου	23
1.3 Σημασία Μέσης Γραμμής στην οριοθέτηση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης με αναφορά στις Υποθέσεις του 1958, 1969, 1973 και 1982	24
1.4 Εκμετάλλευση οικονομικών πόρων στις ΑΟΖ ως προς τα ορυκτά αποθέματα, οικονομικούς και φυσικούς πόρους καθώς και εκμετάλλευση λοιπών πόρων μέσω των αποφάσεων 1969, 1982 και 2002	35
1.4.1 Σύστημα εξερεύνησης και εκμετάλλευσης της περιοχής και των γεωφυσικών της πόρων	39
1.4.2 Υπεύθυνοι Φορείς	40
1.4.3 Προγράμματα Εργασιών	41
1.4.4 Πολιτική Παραγωγής	42
1.4.5 Οικονομική Βοήθεια	43

1.4.6 Οικονομικοί Όροι των Συμβολαίων	43
1.5 Υπόθεση Νικαράγουα/Κολομβία της 19 ^{ης} Νοεμβρίου 2012	44
1.6 Διαφορά Εθνικού με Συμβατικό Δίκαιο	45
1.7 ΔΔΧ και Δίκαιο Θαλασσών	46
2. Κεφάλαιο δεύτερο: Το καθεστώς των οριοθετήσεων-Συμβάσεις Γενεύης 1958, 1974 και 1983, καθώς και συζήτηση υποθέσεων του ΔΔΧ	48
2.1 Το ειδικότερο καθεστώς των οριοθετήσεων-Η περίπτωση της Υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ	48
2.2 Ειδικότερες Αρχές Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας και τα Ζητήματα περί οριοθέτησης της ΑΟΖ	51
2.3 Παράθεση και Ανάλυση εννοιών σχετικά με τις υποθέσεις του ΔΔΧ και τις συντεταγμένες κρατών	56
2.3.1 Οι «Ειδικές» και «Σχετικές Συνθήκες»: Έννοια και Εφαρμογή τους στις υποθέσεις του ΔΔΧ	56
2.4 Ευθυδικία (equity) και Δίκαιες Αρχές (equitable principles) στις υποθέσεις του ΔΔΧ	61
2.4.1 Η έννοια της μη καταπάτησης στις υποθέσεις του ΔΔΧ	67
2.4.2 Το κριτήριο της αναλογικότητας	68
2.4.3 Διαπιστώσεις περί του καθεστώτος των οριοθετήσεων από το ΔΔΧ	69
2.5 ΑΟΖ και Ζητήματα αλιείας	70
3. Κεφάλαιο τρίτο: Δικαστικές αποφάσεις περί οριοθετήσεων θαλασσιών ζωνών	71
3.1 Στοιχεία Δικαστικών αποφάσεων οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών	71
3.1.1 Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας (1969)	71

3.1.2 Η διαιτησία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Γαλλίας (1977)	76
3.1.3 Η υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Τυνησίας και Λιβυκής Αραβικής Τζαμαχίρια (1982)	81
3.1.4 Η υπόθεση του Κόλπου του Maine ανάμεσα σε Καναδά και ΗΠΑ (1984)	85
3.1.5 Η υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Μάλτας (1985)	88
3.1.6 Η υπόθεση της οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen (Δανία/Γροιλανδία 1993)	90
3.1.7 Η υπόθεση για την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών και των εδαφικών ζητημάτων μεταξύ Κατάρ και Μπαχρέϊν (2001)	92
3.1.8 Η υπόθεση εδαφικών και θαλάσσιων ζητημάτων μεταξύ Νικαράγουας και Ονδούρας (2007)	96
3.1.9 Η υπόθεση για την οριοθέτηση ΑΟΖ και Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ρουμανίας και Ουκρανίας (2009)	97
3.1.10 Η διαιτησία για την οριοθέτηση της Γραμμής θαλάσσιων συνόρων μεταξύ Μπαγκλαντές και Μιανμάρ (2012)	99
3.1.11 Η υπόθεση για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ της Κολομβίας και της Νικαράγουας (2012)	100
3.1.12 Η απόφαση Χιλή-Περού (Ιανουάριος 2014)	101
3.2 Αντιπαραθέσεις του ΔΔΧ για τις υποθέσεις οριοθέτησης των υποθέσεων Υφαλοκρηπίδας	103
3.3 Άσκηση δικαιωμάτων στην ΑΟΖ και διαφορές από οριοθέτηση	105
4. Κεφάλαιο τέταρτο: Διμερείς Συμφωνίες ΑΟΖ και Σχετική Ανάλυση	112
4.1 Συμφωνία Τυνησία/Ιταλία (1971)	112

5. Κεφάλαιο πέμπτο: Προστασία περιβάλλοντος και ΑΟΖ	118
5.1 Το ισχύον διεθνές καθεστώς	118
5.2 Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο	119
5.3 Συμπεράσματα	123
Επίλογος	125
Βιβλιογραφία	129
Κυριότερες Συντομογραφίες	133
Κατάλογος Διεθνών Συνθηκών	134

Πρόλογος

Σκοπός της παρούσης μεταπτυχιακής εργασίας, αναφέρεται η εξέταση και παράθεση στοιχείων που σχετίζονται με τα ζητήματα των θαλάσσιων ζωνών και οριοθετήσεων, τις περιπτώσεις υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ και τελικώς τις επιπτώσεις της ΑΟΖ στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα και προκειμένου η εν λόγω μεταπτυχιακή εργασία να θεωρείται ορθή και αντιπροσωπευτική ως προς το θέμα που εξετάζει, διαχωρίζεται σε πέντε (5) αντίστοιχα κεφάλαια και στα οποία εξετάζονται τα εξής στοιχεία. Στο μεν πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται η περίπτωση της Οριοθέτησης Θαλάσσιων Ζωνών και η Έννοια των Όρων Αιγιαλίτιδα Ζώνη, Υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται το Καθεστώς των Οριοθετήσεων – Συμβάσεις Γενεύης 1958, 1974 και 1983 καθώς και συζήτηση Υποθέσεων ΔΔΧ, στο τρίτο κεφάλαιο οι Διεθνείς Δικαστικές Αποφάσεις περί Οριοθετήσεων Θαλασσίων Ζωνών, στο τέταρτο, οι Διμερείς Συμφωνίες ΑΟΖ και Σχετική Ανάλυση αυτών και στο τελευταίο κεφάλαιο, το πέμπτο, η Προστασία Περιβάλλοντος και ΑΟΖ.

Εισαγωγή

Αποτελεί γεγονός πως οι θάλασσες στις μέρες μας, χαρακτηρίζονται ως «ανοικτές» και ουσιαστικά αναφέρονται στην ελεύθερη ναυσιπλοΐα. Ο όρος *Ελευθερία θαλασσών* ή διαφορετικά «*freedom of the seas*» ή *αρχή ελευθερίας θαλασσών*, προέρχεται από τις θέσεις του Grotius από το ομώνυμο βιβλίο του *mare liberum*, σύμφωνα με την οποία η ανοικτή θάλασσα είναι ελεύθερη για όλους και κανένα κράτος δεν μπορεί να θέσει κυριαρχία σ' αυτή. Έτσι στην ανοικτή θάλασσα, καλούμενη και διεθνή ύδατα, εφαρμόζεται η ελεύθερη ναυσιπλοΐα (ελευθερία ναυσιπλοΐας) καθώς και της αλιείας και το μόνο κράτος που μπορεί να ασκήσει έλεγχο σε ένα πλοίο είναι ακριβώς το ίδιο το κράτος του οποίου τη σημαία φέρει το πλοίο¹.

Σχετικά με την οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών και την κυριαρχία ενός Κράτους στον θαλάσσιο χώρο, σημειώνεται αρχικά πως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) του 1982, μεταξύ άλλων, προσφέρει σαφείς ορισμούς για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη (Α.Ζ.) ή τα Χωρικά Ύδατα, τη Συνορεύουσα ή Παρακείμενη Ζώνη, την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ). Η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία συμφωνήθηκε το 1982 στο Montego Bay της Τζαμάικα και τέθηκε σε εφαρμογή στις 16 Νοεμβρίου 1994, αντικατέστησε τέσσερις παλαιότερες διεθνείς συνθήκες². Σε ψηφοφορία που έγινε στις 30 Απριλίου 1982 στη Νέα Υόρκη για τη νέα Σύμβαση 130 κράτη ψήφισαν υπέρ, τέσσερα κατά και 17 τήρησαν αποχή. Μεταξύ των κρατών που ψήφισαν κατά της Σύμβασης ήταν και η Τουρκία. Μέχρι το τέλος του 2008 επικύρωσαν τη Σύμβαση 157 χώρες, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος³.

Η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας εισήγαγε πολλές καινοτομίες μεταξύ των οποίων και η δημιουργία Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης

---

¹ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

² Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

³ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

(ΑΟΖ), η οποία αρχίζει από την ακτογραμμή και φθάνει μέχρι και 200 ναυτικά μίλια από αυτή. Το άρθρο 56 της Σύμβασης καθορίζει τα δικαιώματα, τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στην ΑΟΖ. Συγκεκριμένα το κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα για την έρευνα, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και τη διαχείριση των ζώντων ή μη πόρων του βυθού, του υπεδάφους και των υπερκείμενων υδάτων⁴.

Εν ολίγοις, ένα παράκτιο κράτος μπορεί να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους της ζώνης αυτής, όπως για παράδειγμα εκμετάλλευση ενέργειας από ανέμους, ύδατα κ.τ.λ. Επίσης μπορεί να στήνει τεχνητές νησίδες ή άλλες κατασκευές. Όλα τα κράτη έχουν δικαίωμα ελεύθερης ναυσιπλοΐας, υπερπτήσης, πόντισης καλωδίων, αρκεί να κινούνται μέσα στα πλαίσια που ορίζει το διεθνές δίκαιο και να μην απειλούν την ασφάλεια του παράκτιου κράτους. Επίσης το άρθρο 121, παράγραφος 2 της Σύμβασης, αναφέρει ρητά ότι όλα τα νησιά διαθέτουν ΑΟΖ και ότι η ΑΟΖ ενός νησιού καθορίζεται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που καθορίζεται και για τις ηπειρωτικές περιοχές⁵.

---

⁴ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

⁵ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

1. Κεφάλαιο Πρώτο : Οριοθέτηση Θαλάσσιων Ζωνών και η Έννοια των Όρων Αιγιαλίτιδα Ζώνη, Υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ Καθώς και

1.1 Γενικότερη Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών

1.1.1 Γενικότερη Οριοθέτηση Αιγιαλίτιδας Ζώνης

Η Σύμβαση ΔΘ δε θεσπίζει κοινούς κανόνες οριοθέτησης για όλες τις θαλάσσιες ζώνες. Έτσι για την αιγιαλίτιδα ζώνη διατηρείται σαν μέθοδος οριοθέτησης η αρχή της ίσης απόστασης, για τη συνορεύουσα – αρχαιολογική ζώνη δε προβλέπεται σχετική ρύθμιση, ενώ για τη υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ καθιερώνεται κοινή μέθοδος οριοθέτησης με παραπομπή στο διεθνές δίκαιο. Πάντως τα τελευταία χρόνια τα κράτη δείχνουν μια προτίμηση προς τη λύση του ενιαίου θαλάσσιου ορίου και του ορίου πολλαπλών χρήσεων ή όλων των χρήσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ⁶ :

«Στην περίπτωση που οι ακτές κείνται ή αλλήλων ή συνορεύουν κανένα από τα δύο κράτη δε δικαιούται, ελλείψει αντιθέτου συμφωνίας μεταξύ τους να εκτείνει τη χωρική του θάλασσα πέραν της μέσης γραμμής της οποίας όλα τα σημεία βρίσκονται σε ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσεως, από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας καθενός από τα δυο κράτη. Η παραπάνω διάταξη δεν εφαρμόζεται όμως λόγω ιστορικού τίτλου ή άλλων ειδικών περιπτώσεων, παρίσταται ανάγκη να οριοθετηθούν οι χωρικές θάλασσες των δυο κρατών κατά διαφορετικό τρόπο».

Η διάταξη αυτή η οποία επαναλαμβάνει με μικρές μόνο φραστικές αλλαγές τη ρύθμιση του άρθρου 12 (1) της Σύμβασης της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και τη Συνορεύουσα Ζώνη ενσωματώνει εθιμικό κανόνα. Τούτο προκύπτει από τη πανομοιότυπη διατύπωση των δυο συμβατικών ρυθμίσεων αλλά και από το γεγονός ότι στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης καθιερώνουν

---

⁶ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

την αρχή της ίσης απόστασης σαν βασική μέθοδο οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης κρατών με αντικειμενικές ή παρακαείμενες ακτές. Ο εθιμικός χαρακτήρας του άρθρου 15 Σύμβασης ΔΘ επιβεβαιώθηκε από το Διεθνές Δικαστήριο στις αποφάσεις του της 16^{ης} Μαρτίου 2001 στην υπόθεση Θαλάσσιας Οριοθέτησης Κατάρ-Μπαχρέιν της 10^{ης} Οκτωβρίου 2002 στην υπόθεση Χερσαία και Θαλάσσια Σύνορα μεταξύ του Καμερούν και της Νιγηρίας και πιο πρόσφατα της 8^{ης} Οκτωβρίου 2007 στη Εδαφική και Θαλάσσια Νικαράγουας-Ονδούρας⁷.

Σύμφωνα με το άρθρο 15 ο κανόνας της ίσης απόστασης δεν εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις όπου λόγω συνδρομής ειδικών περιστάσεων υπάρχει ανάγκη οριοθέτησης κατά διαφορετικό τρόπο. Ο όρος ειδικές περιστάσεις εμφανίζεται για πρώτη φορά το 1954 στις εργασίες της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου που προηγήθηκαν της Σύμβασης της Γενεύης. Στο πλαίσιο αυτό οι ειδικές περιστάσεις εντοπίζονται σε εξαιρετικές γεωγραφικές περιστάσεις, όπως η ασυνήθιστη διαμόρφωση της ακτής, η παρουσία νήσων ή διαύλων ναυσιπλοΐας που δικαιολογούν παρέκκλιση από την αυστηρή εφαρμογή της μέσης γραμμής.

Έτσι στο συμβατικό τουλάχιστον δίκαιο η έννοια των ειδικών περιστάσεων είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την αρχή της ίσης απόστασης. Αντίστοιχα σαν ιστορικό, τίτλος νοείται η μακροχρόνια πρακτική του παράκτιου κράτους η οποία έγινε ρητά ή σιωπηρά δεκτή από τα άλλα κράτη και νομιμοποιεί αξίωση σε μεγαλύτερο τμήμα της αιγιαλίτιδας ζώνης από ότι θα προέκυπτε από την εφαρμογή αυτής της αρχής της ίσης απόστασης/μέση γραμμή. Η πρακτική αυτή συνήθως αφορά το κλείσιμο κόλπων ή τη χάραξη ευθείων γραμμών που μεταβάλλουν την αναλογία που θα προέκυπτε από την αυστηρή εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης. Επίσης συχνά γίνεται αναφορά σε ιστορικά δικαιώματα αλιείας.

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στην απόφαση της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1999 για τη Θαλάσσια Οριοθέτηση Ερυθραίας- Υεμένης όπου το Διαιτητικό Δικαστήριο αναγνώρισε ανεπιφύλακτα το δικαίωμα όλων των νήσων, νησίδων και βράχων σε αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ απορρίπτοντας το επιχείρημα της Υεμένης περί μειωμένης

---

⁷ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

επήρεια των νησιών της Ερυθραίας που βρίσκονταν πέρα του ορίου των 12 ν.μ από την ακτή. Ως εκ τούτου το Δικαστήριο συνυπολόγισε όλους τους νησιωτικούς σχηματισμούς κατά τη χάραξη οριοθετικής γραμμής σε περιοχές της αιγιαλίτιδας ζώνης ενώ δε συνέβη το ίδιο στο τμήμα της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Σημαντικό ρόλο στην απόφαση του αυτή έπαιξε το γεγονός ότι στα συγκεκριμένα νησιά αναγνωρίστηκε πλήρης αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ Συνεπώς δε τίθεται θέμα περιορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης λόγω αλληλο-επικάλυψης με την υφαλοκρηπίδα γειτονικού κράτους⁸.

Όπως επισημαίνεται από τον Antunes, το Διαιτητικό Δικαστήριο έμμεσα απεδέχθη ότι το δικαίωμα στην αιγιαλίτιδα ζώνη υπερισχύει κατ αρχήν του δικαιώματος σε υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Είναι προφανής η σημασία της εν λόγω ερμηνείας για την ελληνο-τουρκική διένεξη στο Αιγαίο και το δικαίωμα της Ελλάδας για επέκταση των χωρικών της υδάτων στα 12 ν.μ σε όλο το νησιωτικό χώρο. Πάντως στην Εδαφική και Θαλάσσια Διαφορά Νικαράγουας-Ονδούρας το Διεθνές Δικαστήριο υποβάθμισε εν μέρει την αρχή της ίσης απόστασης σαν μέθοδο οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης επισημαίνοντας ότι δεν έχει αυτόματα προτεραιότητα έναντι των άλλων μεθόδων οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ κρατών με παρακείμενες ακτές και ιδιαίτερες μορφολογικές συνθήκες δεν αποτελούσε την πλέον κατάλληλη μέθοδο οριοθέτησης⁹.

Συνεπώς ετέθη ζήτημα εφαρμογής του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ. Στο πλαίσιο αυτό η χάραξη της οριοθετικής γραμμής ακολούθησε τη διχοτόμο της γωνίας που δημιουργείται από τις γραμμικές προσεγγίσεις των ακτών των δυο κρατών. Πάντως το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η αρχή της ίσης απόστασης παραμένει ο γενικός κανόνας οριοθέτησης περιοχής όπου οι ακτές των δυο κρατών ήταν αντικειμενικές και αφορούσε ειδικότερα τη οριοθέτηση της αλληλο-επικαλυπτόμενης αιγιαλίτιδας ζώνης πέντε αμφισβητούμενων νησιών αφού πρώτα επιδίκασε την κυριαρχία επ' αυτών και τους αναγνώρισε το δικαίωμα αιγιαλίτιδας ζώνης 12 ν.μ

---

⁸ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

⁹ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

Στο πλαίσιο αυτό απέρριψε το επιχείρημα της Νικαράγουας περί απόδοσης μόνο θύλακα αιγιαλίτιδας ζώνης 3 ν.μ στα νησιά που επιδικάστηκαν στην Ονδούρα προκειμένου να μην αποδοθεί στην τελευταία δυσανάλογο μεγαλύτερο τμήμα της αμφισβητούμενης περιοχής. Σύμφωνα με το Δικαστήριο βάσει του Άρθρου της Σύμβασης ΔΘ η Ονδούρα δικαιούται να θεσπίσει αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ τόσο για το ηπειρωτικό έδαφός της όσο και για τα νησιά υπό την κυριαρχία της. Ως εκ τούτου υπό τη επιφύλαξη της αλληλο-επικάλυψης με την αιγιαλίτιδα ζώνη των νησιών της Νικαράγουας στη περιοχή, στο εν λόγω νησιά της Ονδούρας απεδόθη αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ¹⁰

1.1.2 Γενικότερη Οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ

Σύμφωνα με το άρθρο 83(1) της Σύμβασης ΔΘ (το οποίο είναι πανομοιότυπο με το άρθρο 74 της Σύμβασης ΔΘ ως προς την οριοθέτηση της ΑΟΖ) :

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των κρατών των δυο κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές θα γίνεται με συμφωνία βάσει του διεθνούς δικαίου όπως αυτό αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου ώστε να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση. Η εν λόγω διατύπωση αποτελεί προϊόν των δυο αντίθετων τάξεων που είχαν διαμορφωθεί κατά την Τρίτη Συνδιάσκεψη της Ομάδας της μέσης γραμμής η οποία υποστήριζε σαν μέθοδο οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας ΑΟΖ τη αρχή της ίσης απόστασης/μέση γραμμή με μια εξαίρεση αυτών των ειδικών περιστάσεων και της Ομάδας των αρχών της ευθυδικίας η οποία υποστήριζε ότι η οριοθέτηση θα πρέπει να βασίζεται σε αρχές ευθυδικίας λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις.¹¹

Παρά το γεγονός ότι η ρύθμιση που τελικώς υιοθετήθηκε δεν κάνει ρητή αναφορά στην αρχή της ίσης απόστασης η εξέλιξη της νομολογίας έχει αποκαταστήσει την αξία της ως βασική μέθοδο οριοθέτησης. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στην υπόθεση θαλάσσιας Οριοθέτησης Κατάρ-Μπαχρέιν όπου το Δικαστήριο αναγνώρισε των πρωτοκαθεδρία της αρχής αυτής της ίσης απόστασης

---

¹⁰ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

¹¹ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

υιοθετώντας παράλληλα μια συντηρητική ερμηνεία της έννοιας των σχετικών περιστάσεων συνέχεια με αυτή της εξαίρεσης από την αρχή της ίσης απόστασης¹².

Το Δικαστήριο ακολούθησε τη προηγούμενη νομολογία χαράσσοντας προσωινά τη γραμμή της ίσης απόστασης και στη συνέχεια εξετάζοντας την ύπαρξη περιστάσεων που επιβάλλουν τη μετατόπιση της οριοθετικής γραμμής έτσι ώστε να καταλήξουμε σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Επιπλέον θεώρησε ότι ο κανόνας της ίσης απόστασης/ειδικές συνθήκες που εφαρμόζεται στην οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και ο κανόνας των αρχών ευθυδικίας/ σχετικές περιστάσεις όπως διαμορφώθηκε μετά το 1958 από τη νομολογία και τη διεθνή πρακτική με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας – ΑΟΖ είναι στενά συνδεδεμένοι.

Ανάλογες θέσεις εκφράστηκαν και από το Διεθνές Δικαστήριο στη απόφαση της 10^{ης} Οκτωβρίου 2002 στην υπόθεση σχετικά με τη Χερσαία Θάλασσα Σύνορα μεταξύ του Καμερούν και της Νιγηρίας και από Διαιτητικό Δικαστήριο στην απόφαση της 11^{ης} Απριλίου 2006 στην υπόθεση Οριοθέτησης Μπαρμπάντος - Τρινιντάτ και Τομπάγκο. Αντίστοιχα στη μεγάλη του πλειοψηφία οι διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης υιοθετούν την αρχή της ίσης απόστασης/ μέση γραμμή σαν μέθοδο οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ είτε αυστηρά είτε απλοποιημένη ή τροποποιημένη μορφή όπου οι συνθήκες το απαιτούν. Επιπλέον περισσότερο από το 1/3 των εθνικών νομοθεσιών προβλέπει ότι ελλείψει της υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ τα εξωτερικά όρια προσδιορίζονται με βάση την αρχή της ίσης απόστασης¹³.

Θα πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο των άρθρων 74 (1) και 83 (1) Σύμβασης ΔΘ η επίτευξη μιας δίκαιης λύσης υπογραμμίζει απλώς το αποτέλεσμα στο οποίο θα πρέπει να καταλήξουν οι προσπάθειες οριοθέτησης. Με τη διατύπωση που υιοθετήθηκε οι επιεικείς λύσεις δε αποτελούν μια εφαρμοστέα αυτοτελή αρχή αλλά απλώς το τελικό αποτέλεσμα που πρέπει να επιτευχθεί μέσω *infra legem* όπως άλλωστε δηλώνεται με τη ρητή παραπομπή στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου. Συνεπώς δε θα συνεκτιμηθούν έξω νομικοί παράγοντες και δε

---

¹² Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

¹³ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

θα παρακαμφθούν βασικοί κανόνες του διεθνές δικαίου όπως ότι τα νησιά έχουν υφαλοκρηπίδα όπως επιδιώκει η Τουρκία. Το ίδιο ισχύει και στο εθιμικό δίκαιο όπου το διεθνές Δικαστήριο ήδη από την υπόθεση Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας έχει αποκλείσει την εφαρμογή της αρχής της ευθυδικίας *contra legem* στο δίκαιο των οριοθετήσεων η έννοια της ευθυδικίας λειτουργεί πάντα *infra legem*¹⁴.

Προκειμένου να διευκρινηστεί η νομική υπόσταση της υφαλοκρηπίδας, είναι χρήσιμη η καταγραφή συγκεκριμένων όρων όπως η γεωλογική διάκριση των ύφαλων εκτάσεων. Θα πρέπει να σημειωθεί λοιπόν πως ο όρος «βυθός» αφορά στο έδαφος και το υπέδαφος του πυθμένα της θάλασσας και οι επιστήμονες όλα αυτά τα χρόνια, έχουν προχωρήσει σε κατάτμηση των ύφαλων εκτάσεων σε περιοχές που διακρίνονται με την απόσταση ανάμεσα στην επιφάνεια του βυθού και την επιφάνεια της θάλασσας ή και με την απόστασή τους από την ακτή. Οι τέσσερις βασικές περιοχές υφάλων εκτάσεων είναι η υφαλοκρηπίδα, το υφαλοπρανές, το ηπειρωτικό ανύψωμα και η ωκεάνια άβυσσος. Όπως σημειώνει ο Ρούκουνας¹⁵, οι περιοχές αυτές δεν ανταποκρίνονται πάντοτε στη γεωμορφολογία του βυθού, αλλά αντιθέτως διαφοροποιούνται σε κάθε κράτος¹⁶.

Η υφαλοκρηπίδα ή *continental shelf*, όπως ονομάζεται στη διεθνή βιβλιογραφία, είναι η συνέχεια της ξηράς κάτω από τη θάλασσα. Ξεκινώντας από την ακτή, τελειώνει στο σημείο όπου το επικλινές του βυθού γίνεται απότομα έντονο. Συνήθως, η κλίση αυτή εμφανίζεται στα 130 με 200 μέτρα από την ακτή, αλλά είναι δυνατή η εμφάνισή της και στα 50 μέτρα, οδηγώντας στη συνέχεια στο υφαλοπρανές¹⁷.

Επιπλέον, το πλάτος της υφαλοκρηπίδας ποικίλλει, καθώς η επέκταση της ξηράς μπορεί να είναι ανύπαρκτη, όπως στη Νορβηγία, ή να ξεπερνά τα 1000 μέτρα από την ακτή, όπως στις ανατολικές ακτές της Ασίας. Συνεπώς, η υφαλοκρηπίδα δεν

---

¹⁴ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

¹⁵ Το ίδιο, σελ. 175.

¹⁶ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

¹⁷ Mark Osa Igiehon, *Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf*, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

μπορεί να αποτελεί ουσιαστικά τη βάση πάνω στην οποία στηρίζονται οι ήπειροι. Μελετώντας τη γεωμορφολογία των ηπείρων, διαπιστώνεται ότι οι ανατολικές ακτές της Ασίας και της Αυστραλίας έχουν μεγάλη υφαλοκρηπίδα, όπως και οι ανατολικές ακτές της Αμερικής. Αντιθέτως, οι δυτικές ακτές της Αμερικής παρουσιάζουν απότομη πτώση στην ωκεάνια άβυσσο, ενώ η Μεσόγειος εξίσου έχει στενή υφαλοκρηπίδα, όπως στις περιπτώσεις της Ελλάδος, της Τουρκίας, της Συρίας, του Λιβάνου, του Ισραήλ, της Αιγύπτου και των υπολοίπων χωρών της Βορείου Αφρικής, και της Ισπανίας. Η Αδριατική έχει το μεγαλύτερο τμήμα του βυθού της σε βάθος μικρότερο των 200 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας.¹⁸ Έτσι, θεωρείται ότι η υφαλοκρηπίδα είναι ένα πλάτωμα ρηχό, που φθάνει τα 200 μέτρα και του οποίου η συνολική έκταση δεν ξεπερνά το ποσοστό του 7% του συνόλου του βυθού του πλανήτη, δηλαδή περίπου τα 25 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα¹⁹.

Αμέσως μετά την υφαλοκρηπίδα, το τμήμα του βυθού που έχει βάθος μεγαλύτερο των 200 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας και έχει κλίση περί τις 30°-45° ονομάζεται υφαλοπρανές ή continental slope. Έχοντας πλάτος 16 με 32 τετραγωνικά χιλιόμετρα, εκτείνεται από το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας και φθάνει από τα 200 ως τα 2.500 μέτρα σε βάθος. Η συνολική έκτασή του αγγίζει τα 39 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, που αντιστοιχούν στο 11% του βυθού. Μαζί με την υφαλοκρηπίδα, εντάσσονται στη γενικότερη έννοια του υφαλοπλαισίου ή continental margin, το οποίο καλύπτει την περιοχή του βυθού στην οποία περιλαμβάνεται και το ηπειρωτικό ανύψωμα ή continental rise, διαμορφωμένο από κατακρημνίσεις και άλλα γεωλογικά φαινόμενα στη βάση του υφαλοπρανούς.²⁰

Τέλος, η ωκεάνια άβυσσος ή oceanic abyss διακρίνεται σε πεδιάδες της αβύσσου, που έχουν βάθος από 2.500 ως 5.700 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, και σε λάκκους της αβύσσου, που έχουν βάθος μεγαλύτερου των 5700

---

¹⁸ Πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι ορισμένες φορές, μέσα στην ωκεάνια άβυσσο, τυχαίνει να εμφανίζονται βουνά, η κορυφή των οποίων πλησιάζει την επιφάνεια της θάλασσας, άρα είναι η απόστασή τους από την επιφάνεια μικρότερη από 200 μέτρα. Σύμφωνα με τους γεωλόγους, οι σχηματισμοί αυτοί δεν αποτελούν υφαλοκρηπίδα, βλ. Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 175.

¹⁹ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

²⁰ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 176.

μέτρων. Ως τώρα, το μεγαλύτερο βάθος ωκεάνιας αβύσσου έχει μετρηθεί στις Μαριάννες νήσους του Ειρηνικού, που φθάνει τα 11.043 μέτρα. Οι ωκεάνιες άβυσσοι καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του βυθού, δηλαδή το 82%²¹.

Η παραπάνω γεωγραφική διάκριση δεν έχει νόημα μόνο για τη γεωλογία και τη ζωολογία, αλλά και για τη νομική υπόσταση των περιοχών αυτών. Συγκεκριμένα, η υφαλοκρηπίδα είναι τόσο πλούσια σε βιολογικούς πόρους, που αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα για την οικονομία της θάλασσας. Έχει διαπιστωθεί ότι οι ακτίνες του ηλίου διαθλώνται ως τα 200 μέτρα βάθους βυθού, ενώ συχνά περιέχει κοιτάσματα πετρελαίου, φυσικού αερίου, θείου, άνθρακα, σιδηρού και χρυσού. Εκτός από τα κοιτάσματα, εξίσου σημαντικά είναι και τα μεταλλεύματα πάνω στην επιφάνεια του βυθού, όπως κασσίτερος, διαμάντια και βιομηχανικά ορυκτά, αλλά και τα διαλυμένα στοιχεία, όπως ουράνιο, μαγγάνιο και μαγνήσιο.²²

1.1.3 Χάραξη Ενιαίου Θαλασσίου Ορίου

Ο όρος *ενιαίο θαλάσσιο όριο* αναφέρεται στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Κατά μια άποψη σύμφωνα με τη νομολογία και τη διεθνή πρακτική η οριοθετική γραμμή της υφαλοκρηπίδας συμπίπτει πάντα με την οριοθετική γραμμή της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και αντιστρόφως, ενώ εξυπακούεται ότι τα παράκτια κράτη που έχουν ήδη προβεί σε οριοθέτηση γραμμής της υφαλοκρηπίδας τους κατά την οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης θα πρέπει να εφαρμόζουν τις ίδιες αρχές και κανόνες ώστε να μην υπάρχει η ανωτέρω ταύτιση των οριοθετικών γραμμών²³.

Αντίστοιχα υποστηρίζεται ότι η οριοθετική γραμμή της ΑΟΖ θα πρέπει να ακολουθεί την οριοθετική γραμμή της υφαλοκρηπίδας επειδή εντός της ΑΟΖ αναγνωρίζονται στο παράκτιο κράτος κυριαρχικά δικαιώματα στο βυθό όπως αυτά ισχύουν στη Σύμβαση της υφαλοκρηπίδας. Η νομική φύση των δυο καθεστώτων επιβάλλει την υπεροχή της οριοθετικής γραμμής της υφαλοκρηπίδας. Αν και σκόπιμο

---

²¹ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

²² *North Sea Continental Shelf, Judgment*, I.C.J. Reports 1969, σελ. 51-52, §94.

²³ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

να ακολουθείται σαν η πλέον πρακτική λύση η θεωρία της ταύτισης της οριοθετικής γραμμής υφαλοκρηπίδας/ ΑΟΖ δεν είναι απόλυτη στην εφαρμογή της. Έτσι σε έκθεση του Ολλανδικού Κλάδου της Ένωσης Διεθνούς Δικαίου σχετικά με την Πλάγια Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ υποστηρίζεται ότι στο πλαίσιο της Σύμβασης ΔΘ η πλάγια οριοθέτηση θα συμπίπτει αναγκαστικά. Εντούτοις τα δυο κράτη με αντικειμενικές ή παρακείμενες ακτές δύνανται να υιοθετήσουν διαφορετική λύση από αυτή που προβλέπεται από τη Σύμβαση ΔΘ υπό την προϋπόθεση ότι δε θα παραβιάζονται τα δικαιώματα των τρίτων κρατών εντός της ΑΟΖ²⁴.

Σαν παράδειγμα αναφέρονται οι υφιστάμενες συμφωνίες συνεκμετάλλευσης και η Συμφωνία Αυστραλίας – Παπούα Νέας Γουινέας στη περιοχή του Στενού Torres η οποία θεσπίζει διαφορετική οριοθετική γραμμή για την αλιευτική ζώνη και διαφορετική γραμμή για την υφαλοκρηπίδα. Τέλος ο Prescott υποστηρίζει ότι η οριοθετική γραμμή της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ συμπίπτουν μόνο όταν η πρώτη βασίζεται στην αρχή της ίσης απόστασης, ενώ οι άλλοι συγγραφείς αμφισβητούν το κατά πόσο οι υφιστάμενες γραμμές οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας μπορούν να χρησιμεύσουν σαν οριοθετικές γραμμές για την ΑΟΖ δεδομένου ότι είχαν συμφωνηθεί στο παρελθόν όταν ακόμα ο θεσμός της ΑΟΖ δεν υπήρχε.

Ωστόσο ήδη από το 1986 σε σύνολο 3 περιπτώσεων συμβατικής οριοθέτησης της ΑΟΖ οι 29 είχαν υιοθετήσει οριοθετική γραμμή που συνέπιπτε με την οριοθετική γραμμή της υφαλοκρηπίδας. Αναμφισβήτητα η αντίληψη του ενιαίου θαλάσσιου ορίου διευκολύνεται και από τη ταυτόσημη διατύπωση των άρθρων 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ. Σύμφωνα με την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης – Μάλτας μια από τις σχετικές περιστάσεις τους είναι η κατά το δίκαιο επιτρεπτή έκταση της ΑΟΖ του κράτους αυτού. Το γεγονός αυτό δε σημαίνει ότι ο θεσμός της υφαλοκρηπίδας έχει απορροφηθεί από αυτόν της ΑΟΖ. Πρέπει όμως να αποδίδεται μεγαλύτερη σημασία σε στοιχεία όπως η απόσταση από την ακτή που είναι κοινά και στις δυο έννοιες. Άλλωστε στη σύγχρονη πρακτική ένας σημαντικός αριθμός συμφωνιών οριοθέτησης υιοθετεί ενιαίο θαλάσσιο όριο. Εξάιρεση αποτελεί η συμφωνία οριοθέτησης Ηνωμένου Βασιλείου / Δανίας/ Ν.

---

²⁴ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

Φερόες σχετικά με τη θαλάσσια οριοθέτηση στη περιοχή των νήσων Φερόες η οποία υιοθετεί διαφορετικό όριο για την υφαλοκρηπίδα και την αλιευτική ζώνη²⁵.

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει επίσης στη συμφωνία Φινλανδίας – Σουηδίας σχετικά με τη οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας / αλιευτικής ζώνης της Φινλανδίας και της οικονομικής ζώνης της Σουηδίας στη θάλασσα Aland και τη Βόρεια Βαλτική στο πλαίσιο της οποίας τα δυο κράτη συμφώνησαν να ακολουθήσουν τη υφιστάμενη οριοθετική γραμμή της υφαλοκρηπίδας και για την οριοθέτηση της αλιευτικής ζώνης/οικονομικής ζώνης αντισταθμίζοντας ωστόσο τα οφέλη που αποκόμισε κυρίως η Σουηδία με την εν λόγω ρύθμιση. Η έννοια του ενιαίου θαλάσσιου ορίου αντιμετωπίστηκε για πρώτη φορά στη υπόθεση Οριοθέτησης της Θαλάσσιας Μεθόριου στη Περιοχή του Κόλπου Maine όπου το τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου εκλήθη να χαράξει ενιαία οριοθετική γραμμή για τη υφαλοκρηπίδα και τις ζώνες αλιείας²⁶.

Το τμήμα θεώρησε ότι δεν υπάρχει κανόνας του διεθνούς δικαίου που να μην επιτρέπει τη θαλάσσια οριοθέτηση δυο διαφορετικών στοιχείων με μια μόνη γραμμή καθώς και ότι κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή ενός κριτηρίου η συνδυασμό κριτηρίων τα οποία δε δίνουν προτιμησιακή μεταχείριση σε ένα από τα δυο αντικείμενα και ταυτόχρονα προσφέρονται εξίσου για την κατανομή καθενός από αυτά. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το Τμήμα αρνήθηκε να εφαρμόσει το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα το οποίο αφορά αποκλειστικά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Κατά τη γνώμη μου μια τέτοια ερμηνεία θα καθιστούσε τη μάζα των υπερκείμενων υδάτων απλό τμήμα της υφαλοκρηπίδας²⁷.

Ωστόσο δεν παρέλειψε να υπογραμμίσει ότι ο πανομοιότυπος χαρακτήρας της γλωσσικής διατύπωσης μολοντί περιορίζεται βέβαια στη διαπύστωση των σχετικών αρχών και κανόνων του διεθνούς δικαίου είναι ιδιαίτερος σημαντικός. Δεκαεπτά χρόνια αργότερα στην απόφαση της 1^{ης} Μαρτίου 2001στην υπόθεση Θαλάσσιας

²⁵ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

²⁶ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

²⁷ David A. Colson & Robert W. Smith, International Maritime Boundaries, *100 AJIL* 978 (2006)

Οριοθέτησης Κατάρ-Μπαχρέιν το Διεθνές Δικαστήριο αποσαφήνισε το ρόλο και τη λειτουργία του ενιαίου θαλάσσιου ορίου στο σύγχρονο δίκαιο των οριοθετήσεων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση έκρινε ότι θα είναι το αποτέλεσμα της οριοθέτησης διαφόρων ζωνών δικαιοδοσίας. Στο νότιο τομέα όπου η απόφαση μεταξύ των ακτών δεν είναι μεγαλύτερο από 24 ν.μ η γραμμή θα οριοθετεί αποκλειστικά χωρικά ύδατα, δηλαδή περιοχή που τα κράτη ασκούν κυριαρχία²⁸.

Πιο βόρεια η οριοθέτηση αφορά τη υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ θαλάσσιες ζώνες εντός των οποίων τα κράτη ασκούν κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιοδοσία για συγκεκριμένους σκοπούς. Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι η έννοια του ενιαίου θαλάσσιου ορίου δεν προέρχεται από την επιθυμία των κρατών να χαράξουν ένα συνεχόμενο όριο που οριοθετεί τις διάφορες εν μέρει αλληλο-επικαλυπτόμενες ζώνες δικαιοδοσίας. Στη περίπτωση των αλληλο-επικαλυπτόμενων θαλάσσιων ζωνών η χάραξη ενιαίου θαλάσσιου ορίου συνεπάγεται την εφαρμογή κανόνων που είναι κοινοί για όλες τις θαλάσσιες ζώνες όπως άλλωστε επισημάνθηκε από το Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου στην Οριοθέτηση της θαλάσσιας Μεθόριου στη Περιοχή του Κόλπου Maine²⁹.

Μάλιστα το Δικαστήριο στην υπόθεση Οριοθέτησης Μπαρμπάντος – Τρινιντάτ και Τομπάγκο έκρινε ότι είχε δικαιοδοσία να χαράξει ενιαίο όριο υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ στις περιοχές όπου οι διεκδικήσεις των δυο κρατών αλληλο-επικαλύπτονται παρά τις αντιρρήσεις του Τρινιντάτ και Τομπάγκο που υποστήριζε ότι το διεθνές δίκαιο δεν επιβάλλει τη χάραξη ενιαίου θαλάσσιου ορίου. Κατά τη άποψη του τελευταίου η χάραξη ενιαίου θαλάσσιου ορίου βασίζεται πάντα στη βούληση των μερών ενώ στη συγκεκριμένη περίπτωση τα διαδικά κράτη δε είχαν ζητήσει από το Δικαστήριο να προβεί σε σχετική πράξη. Παρόλα αυτά το Δικαστήριο καθόρισε ενιαία οροθετική γραμμή για την υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ επισημαίνοντας ότι η εν λόγω πρακτική είχε υιοθετηθεί από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα είτε με τη χάραξη

---

²⁸ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

²⁹ David A. Colson & Robert W. Smith, International Maritime Boundaries, *100 AJIL* 978 (2006)

ενιαίου θαλάσσιου ορίου είτε με τη χάραξη οριοθετικών γραμμών που είναι θεωρητικά διαφορετικές αλλά στη πραγματικότητα ταυτίζονται³⁰.

Ενιαίο θαλάσσιο όριο χάραξε και το Διοικητικό Δικαστήριο στη θαλάσσια Οριοθέτηση Ερυθραίας – Υεμένης. Στην εν λόγω απόφαση το Διαιτητικό Δικαστήριο εφάρμοσε στο μέτρο του εφικτού τη μέση γραμμή μεταξύ των αντικειμένων ηπειρωτικών ακτών των δυο κρατών υιοθετώντας τη καινοφανή ορολογία ηπειρωτική παράκτια μέση γραμμή και λαμβάνοντας υπόψη την παρουσία νησιών μόνο όταν ήταν απαραίτητο. Ωστόσο όπως έχουμε διαπιστώσει το Διαιτητικό Δικαστήριο αποφάσισε να αναγνωρίσει σε όλους νησιώτικους σχηματισμούς αιγιαλίτιδα ζώνη ανεξάρτητα από την επήρεια που τους αποδόθηκε κατά τη χάραξη του ενιαίου θαλάσσιου ορίου σε περιοχές υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ³¹.

Αντίστοιχα στην απόφαση του της 8^{ης} Οκτωβρίου 2007 στην Εδαφική και Θαλάσσια Διαφορά Νικαράγουας – Ονδούρας το Διεθνές Δικαστήριο αναγνώρισε σε πέντε νησιά να τους αποδώσει άλλες θαλάσσιες ζώνες με τη σύμφωνη γνώμη των διαδίκων κρατών. Υπενθυμίζεται ότι στην εν λόγω υπόθεση το Διεθνές Δικαστήριο δεν εφάρμοσε την αρχή της ίσης απόστασης αλλά χάραξε την οριοθετική γραμμή βάσει της διχοτόμου της γωνίας που σχηματίζεται από τις γραμμικές προσεγγίσεις των ακτών των δυο κρατών με μια εξαίρεση στη περιοχή της αλληλοεπικαλυπτόμενης αιγιαλίτιδα ζώνης των προαναφερθέντων νησιών όπου ακολούθησε τη γραμμή της ίσης απόστασης μέχρι το σημείο εκείνο που δε θίγονται δικαιώματα τρίτων κρατών.

Τέλος στην απόφαση της 3^{ης} Φεβρουαρίου 2009 στην Υπόθεση Θαλάσσιας Οριοθέτησης στη Μαύρη Θάλασσα το Διεθνές Δικαστήριο δεν αναγνώρισε στη νήσο Οφέων δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης των 12 ν.μ υιοθετώντας σε γενικές γραμμές τη μεθοδολογία του Διαιτητικού Δικαστηρίου στην υπόθεση Θαλάσσιας Οριοθέτησης Ερυθραίας – Υεμένης. Ωστόσο στη περίπτωση

---

³⁰ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

³¹ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

αυτή επρόκειτο για ένα μεμονωμένο νησί που θα πρέπει να διακριθεί σαφώς από τη περίπτωση του ελληνικού αρχιπελάγους στο Αιγαίο.

1.2 Η Νομική Διάσταση του Όρου Υφαλοκρηπίδα

Αναφερόμενοι σχετικά στη νομική διάσταση του όρου Υφαλοκρηπίδα, θα πρέπει να σημειωθεί σχετικά πως κάθε κράτος υιοθετεί μια διαφορετική αντιμετώπιση και νομική υπόσταση για την έννοια υφαλοκρηπίδα, η οποία μπορεί να διαφοροποιείται σημαντικά από τις γεωλογικές διακρίσεις των ύφαλων εκτάσεων και οι οποίοι αναλύονται ακολούθως. Στην περίπτωση των παράκτιων κρατών, διαπιστώνεται η σημασία της ίσης μεταχείρισής τους, ειδικά όταν δεν υφίσταται υφαλοκρηπίδα ή αυτή θεωρείται ως ένα στενό πέρασμα. Η απομάκρυνση από το γεωλογικό ορισμό της, οδήγησε στον προσδιορισμό του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958, πως η υφαλοκρηπίδα μπορεί να εκτείνεται μέχρι το σημείο όπου η απόσταση του βυθού από την επιφάνεια της θάλασσας αγγίζει τα 200 μέτρα. Όταν η εκμετάλλευση του βυθού ξεπερνά το βάθος των 200 μέτρων, τότε γίνεται και η ανάλογη μετατόπιση της υφαλοκρηπίδας μέχρι του βάθους αυτού.³²

Ωστόσο, ήδη πριν από το 1958 είχε γίνει κατανοητό ότι υπήρχε η τάση για θεμελίωση των δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών και για τον καθορισμό των ζωνών εθνικής κυριαρχίας ανάμεσα σε όμορα κράτη. Ειδικότερα, η Διακήρυξη του Τρούμαν το Σεπτέμβριο του 1945 που αφορούσε σε αυτό το ζήτημα προκάλεσε πολλές συζητήσεις σε διεθνές επίπεδο. Η ανάπτυξη της ιδέας περί υφαλοκρηπίδας στις δεκαετίες του 1950 και του 1960, όπως και η σκέψη περί εκτεταμένων ζωνών αλιείας ή αποκλειστικών οικονομικών ζωνών σε σχεδόν όλες τις παράκτιες χώρες υπό την καθοδήγηση της Τρίτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας έφθασε στη Σύμβαση 1982 ΔΘ, που συνέβαλε στον καθορισμό ανάλογων οριοθετήσεων.³³

---

³² Κουλούρης Μ., *Το Διεθνές Δίκαιον της υφαλοκρηπίδος και οι τάσεις του Δικαίου της Θαλάσσης*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1976, σελ. 41-43.

³³ Lagoni R., "Interim Measures Pending Maritime Delimitation Agreements", *The American Journal of International Law*, Vol. 78, No. 2 (Apr. 1984), σελ. 345. Διαθέσιμο στο <http://www.jstor.org/stable/2202280>.

Η Σύμβαση της Γενεύης του 1958, ωστόσο, ήταν το πρώτο σημαντικό βήμα προς την οριοθέτηση και τον καθορισμό, πρωτίστως, της υφαλοκρηπίδας. Σύμφωνα με το άρθρο 1, ως υφαλοκρηπίδα ορίζεται πρώτον, ο βυθός και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που είναι παρακείμενες της ακτής, αλλά εκτός της περιοχής της αιγιαλίτιδος ζώνης. Το βάθος της βρίσκεται στα 200 μέτρα ή ακόμη και πέρα από αυτό το όριο, μέχρι το σημείο όπου το βάθος των υπερκείμενων υδάτων επιτρέπει την εκμετάλλευση των φυσικών πηγών. Δεύτερον, ως υφαλοκρηπίδα ορίζεται ο βυθός και το υπέδαφος παρόμοιων υποθαλάσσιων περιοχών που πρόσκεινται στις ακτές νήσων.³⁴

Βέβαια, ο ορισμός αυτός ήταν το σημείο διαφωνίας και αντιτιθέμενων απόψεων, καθώς η εκμετάλλευση των φυσικών πηγών μπορεί να φθάσει μέχρι και το βάθος των 2.500 μέτρων, όπως εξάλλου ισχύει σήμερα. Οπωσδήποτε, το όριο της υφαλοκρηπίδας δεν είναι δυνατόν να φθάσει μέχρι σε εκείνο το σημείο. Εκτός του ορισμού, όμως, τη Σύμβαση του 1958 απασχόλησε η καθαυτό εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, όπως το ποιος μπορεί να την αναλάβει. Η απάντηση που δόθηκε ήταν ότι οποιοσδήποτε μπορούσε να την αναλάβει, θα επέκτεινε αυτόματα την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας υπέρ όλων των παράκτιων κρατών. Ακόμα ένα ερώτημα που προέκυψε ήταν το αν η εκμετάλλευση πρέπει να είναι οικονομικά συμφέρουσα ή πρέπει να αναφέρεται μόνο σε προϋποθέσεις εκμεταλλεύσεως.

Η Σύμβαση προσέφερε την απάντηση ότι δεν είναι δυνατόν να κριθεί με αντικειμενικά κριτήρια το αν η εκμετάλλευση είναι συμφέρουσα ή όχι, αφού είναι πιθανό μία εκμετάλλευση που είναι απολύτως συμφέρουσα, να μην είναι τελικώς πρόσφορη ή να απειλεί την οικονομία τρίτων χωρών, που μπορεί να έχουν το ίδιο προϊόν στο έδαφός τους σε υψηλότερες τιμές. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το κριτήριο της εκμεταλλεύσεως έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη χωρίς να μελετάται το αν είναι δυνατή η εξόρυξη σε σημαντικές ποσότητες και αν η τιμή του προϊόντος μπορεί να είναι κατάλληλη για την εμπορία του στη διεθνή αγορά.³⁵

---

³⁴ Convention on the Continental Shelf, Geneva, 29 April 1958, United Nations 2005, σελ. 2.

³⁵ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 179.

Ένα τελευταίο σημείο της Σύμβασης του 1958 είναι η διάταξη των άρθρων 4 και 5, τα οποία επιτρέπουν την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και την εφαρμογή τεχνολογίας για την εκμετάλλευση αυτή. Με βάση τα δύο αυτά άρθρα είναι δυνατή η επέκταση της υφαλοκρηπίδας σε βάθος μεγαλύτερο του ορισμένου, αν πρέπει να εφαρμοστεί στο βάθος αυτό τεχνολογία διαφορετική προκειμένου να αντληθεί ή εξορυθεί ένα άλλο φυσικό προϊόν.³⁶

Το ζήτημα της οριοθέτησης και το τίμημα που πρέπει να «πληρώσουν» οι χώρες για την επέκταση των ζωνών τους συνέβαλαν σε σημαντικές διεθνείς ανακοινώσεις και αποφάσεις στο πλαίσιο της North Sea Continental Shelf (Υφαλοκρηπίδα Βόρειας Θάλασσας) του Διεθνούς Δικαστηρίου Δικαιοσύνης (ICJ) το 1969.³⁷ Κυρίως, όμως, η Σύμβαση 1982 ΔΘ ήταν αυτή που άλλαξε τη νομική φύση της υφαλοκρηπίδος, προσφέροντας μία νέα διατύπωση στον ορισμό της.

Σύμφωνα με το άρθρο 76, η υφαλοκρηπίδα αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών, οι οποίες εκτείνονται πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη και σε ολόκληρη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους ενός παράκτιου κράτους, μέχρι την εξωτερική απόκλιση του υφαλοπλαισίου ή μέχρι τα 200 ναυτικά μίλια σε έκταση από τις γραμμές βάσεως, από τις οποίες μετράται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, αν το υφαλοπλάσιο δε φθάνει ως την απόσταση των 200 ναυτικών μιλίων. Καθορίζεται, όμως, ότι αν το υφαλοπρανές εκτείνεται πέρα των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσεως, τότε το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας φθάνει είτε τα 350 ναυτικά μίλια, είτε στα 100 ναυτικά μίλια πέρα από το ισοβαθές των 2.500 μέτρων, είτε στα 60 ναυτικά μίλια από τη βάση του ηπειρωτικού ανυψώματος.³⁸

1.2.1 Καθορισμός της Υφαλοκρηπίδας στην Περίπτωση της Μεσογείου

Στην περίπτωση της Μεσογείου, τα δικαιώματα της υφαλοκρηπίδας υφίστανται υπό καθεστώς *ab initio* και *ipso facto*, γεγονός που υποδεικνύει ότι δεν

³⁶ Convention on the Continental Shelf, ό.π., άρθρ. 4 και 5, σελ. 2-3.

³⁷ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., σελ. 4.

³⁸ United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, άρθρ. 76, σελ. 53.

απαιτείται ρητή διακήρυξη από το παράκτιο κράτος³⁹. Μία από τις βασικές έννοιες στο χώρο του δικαίου της θάλασσας είναι αυτή της υφαλοκρηπίδας, η οποία προέκυψε περίπου στα μέσα του 20^{ου} αιώνα⁴⁰. Στη δεκαετία του 1940 και κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι πετρελαϊκές ανάγκες ήταν αυξημένες και οι έρευνες στις πηγές ενέργειας του βυθού επιτακτικές. Δεδομένης της αυξημένης δραστηριότητας για την εξόρυξη των μεταλλευμάτων του εδάφους και του υπεδάφους του βυθού της θάλασσας, η νομική ανάγκη για τη διευκρίνιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των κρατών και της διεθνούς κοινότητας στο θαλάσσιο βυθό καθίσταται σαφής.⁴¹

1.3 Σημασία Μέσης Γραμμής στην Οριοθέτηση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης με Αναφορά στις Υποθέσεις του 1958, 1969, 1973 και 1982

Οι κανόνες του σύγχρονου διεθνούς δικαίου σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών ανιχνεύονταν σε συγκεκριμένη ρύθμιση στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958, στην οποία θεσπίστηκαν οι πρώτοι κανόνες οριοθέτησης στο δίκαιο της θάλασσας. Με τις συμβάσεις της Πρώτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1958 η αρχή της ίσης απόστασης (equidistance principle, μέση/πλάγια γραμμή), θεσπίστηκε ως ο βασικός κανόνας οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης με την εξαίρεση των «ειδικών περιστάσεων»⁴². Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 12 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη προέβλεπε πως, σε περίπτωση ελλείψεως συμφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών η οριοθέτηση επιτελούνταν με βάση τη μέση γραμμή που χαράσσονταν από τα πλησιέστερα σημεία επί των γραμμών βάσης, από τις οποίες μετριούνταν η αιγιαλίτιδα ζώνη των κρατών⁴³.

³⁹ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

⁴⁰ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

⁴¹ Ρούκουνας Ε., *Διεθνές Δίκαιο, Το κράτος και το έδαφος – Το δίκαιο της θάλασσας*, τεύχος Β', εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ. 174.

⁴² David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

⁴³ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

Με βάση τη Σύμβαση του 1958, η αρχή της ίσης απόστασης, η λεγόμενη μέση και πλάγια γραμμή, θεσπίστηκε ως η κύρια μέθοδος οριοθέτησης, με την εξαίρεση των ειδικών περιπτώσεων, που αναφέρονται παρακάτω. Στο άρθρο 6 της Σύμβασης αναφέρεται ότι στην υφαλοκρηπίδα που είναι παρακείμενη στα εδάφη δύο ή περισσότερων κρατών, οι ακτές των οποίων βρίσκονται απέναντι, τα όρια καθορίζονται από τη μέση γραμμή, εφόσον δεν υπάρχει σχετική συμφωνία των κρατών και οι ειδικές περιστάσεις δε δικαιολογούν διαφορετικό καθορισμό των ορίων αυτών. Στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας δύο γειτονικών κρατών, εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης με πλάγια γραμμή.⁴⁴

Η αναφορά του άρθρου 6 της Σύμβασης, ωστόσο, δεν αναφέρει ότι η μέση γραμμή και η ίση απόσταση αποτελούν διαφορετικές μεθόδους, αλλά ότι υπάρχει διαφορετική εφαρμογή στις περιπτώσεις όμορων ή γειτονικών κρατών. Η μέση γραμμή (median line) είναι η γραμμή, της οποίας κάθε σημείο έχει την ίδια απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετράται η αιγιαλίτιδα ζώνη.⁴⁵ Επομένως, πρόκειται για έννοια που τίθεται σε χρήση όταν οι ακτές των δύο κρατών είναι αντικριστές, προκειμένου να γίνει η οριοθέτηση της θαλάσσιας ζώνης. Με τη χάραξη της μέσης γραμμής, τα παράκτια κράτη μοιράζονται ακριβώς μεταξύ τους τη θαλάσσια ή την υποθαλάσσια περιοχή που βρίσκεται ανάμεσά τους. Φυσικά, όταν οι ακτές των κρατών είναι παρακείμενες, δεν μπορεί να γίνει λόγος για χάραξη μέσης γραμμής, αλλά για χάραξη πλάγιας γραμμής, με βάση την αρχή της ίσης απόστασης (equidistance), στην οποία το ίσο της απόστασης κάθε σημείου της γραμμής υπολογίζεται από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης.⁴⁶

Η βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκε η αρχή της ίσης απόστασης είναι η άποψη ότι η δίκαιη κατανομή μίας αμοιβαίως επικαλυπτόμενης θαλάσσιας ζώνης ανάμεσα σε δύο παράκτια κράτη οδηγεί στην οριοθέτηση στη μέση της ζώνης αυτής.⁴⁷ Κατ' εξαίρεση η οριοθετική γραμμή μπορούσε να χαράσσεται διαφορετικά λόγω ιστορικών τίτλων ή άλλων ειδικών περιπτώσεων που καθιστούσαν αναγκαία κάποια άλλης μορφής οριοθέτηση. Είναι χαρακτηριστική η Υπόθεση Ελ-

⁴⁴ Convention on the Continental Shelf, ό.π., άρθρ. 6, σελ. 3-4.

⁴⁵ Το ίδιο.

⁴⁶ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 321.

⁴⁷ Το ίδιο.

Σαλβαδόρ/Ονδούρα, που αφορούσε το νομικό καθεστώς του κόλπου Fonseca. Το Τμήμα του Δικαστηρίου, που επιλήφθηκε της υπόθεσης, θεώρησε ότι το καθεστώς του κόλπου εντάσσονταν στα ιστορικά εσωτερικά ύδατα, που συνείχαν τα τρία παραθαλάσσια κράτη (Ελ Σαλβαδόρ, Ονδούρα, Νικαράγουα) αφού αυτά είχαν αδιαίρετα οφέλη στις θαλάσσιες ζώνες προς τη θάλασσα στην γραμμή που έκλεινε τον κόλπο. Από το καθεστώς αυτό εξαιρέθηκαν οι ειδικές ζώνες 3ν.μ. από την ακτή κάθε κράτους⁴⁸.

Παρότι το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης επεκτάθηκε στα 12ν.μ., ο ανωτέρω κανόνας, με ελάχιστες παραλλαγές, συμπεριλήφθηκε στις ρυθμίσεις που εισήγαγε η Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Στη σύμβαση ΔΘ 1982 και συγκεκριμένα στο άρθρο 15 αυτής προβλέπονταν ότι «όταν οι ακτές δύο κρατών είναι παρακείμενες ή βρίσκονται η μια απέναντι από την άλλη, κανένα από τα δύο κράτη δεν δικαιούται, εκτός αν υπάρχει συμφωνία περί του αντιθέτου μεταξύ τους, να εκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη του πέραν της μέσης γραμμής, της οποίας κάθε σημείο ισαπέχει από τα πλησιέστερα σημεία των γραμμών βάσης, από τα οποία μετρείται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα δύο κράτη⁴⁹.

Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται, ωστόσο, στις περιπτώσεις ύπαρξης ιστορικών τίτλων ή άλλων ειδικών περιστάσεων, που καθιστά αναγκαία την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης των δύο κρατών με διαφορετικό τρόπο. Η αναγνώριση ενός ιστορικού τίτλου από τη διεθνή κοινότητα βασίζεται σε ορισμένες προϋποθέσεις, που κατά τρόπο πάγιο απαιτείται να συντρέχουν σε κάθε περίπτωση. Ως ιστορικός τίτλος νοείται η μακροχρόνια πρακτική του παράκτιου κράτους, η οποία έγινε ρητά ή σιωπηρά δεκτή από τα άλλα κράτη, και η οποία νομιμοποιεί αξίωση σε μεγαλύτερο τμήμα της αιγιαλίτιδας ζώνης από αυτό που θα προέκυπτε από την εφαρμογή της μέσης γραμμής. Η ιδιομορφία ορισμένων ακτών, η ύπαρξη νησίδων ή

---

⁴⁸ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

⁴⁹ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

διαύλων επικοινωνίας κρίνονται ότι αποτελούν ειδικές περιστάσεις⁵⁰.

Καθίσταται προφανές, ότι το άρθρο αυτό επαναλαμβάνει με μικρές μόνο φραστικές αλλαγές τη ρύθμιση του άρθρου 12 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη. Έχει υποστηριχθεί ότι η διάταξη αυτή ενσωματώνει εθιμικό κανόνα, στοιχείο που προκύπτει τόσο από την πανομοιότυπη διατύπωση των δύο συμβατικών ρυθμίσεων, όσο και από το γεγονός ότι στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης καθιερώνουν την αρχή της ίσης απόστασης ως τη βασική μέθοδο οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης σε περίπτωση κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές. Στις περισσότερες περιπτώσεις εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης, η οποία προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές παράκεινται η μία προς την άλλη, πραγματοποιείται με την πλάγια γραμμή, ενώ προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές βρίσκονται η μία απέναντι από την άλλη πραγματοποιείται με την μέση γραμμή⁵¹.

Ειδικότερα η πλάγια γραμμή είναι μια κάθετη γραμμή επί των ακτών που χωρίζουν δύο κράτη, κάθε σημείο της οποίας απέχει εξίσου από τα εγγύτερα σημεία από τα οποία μετρίεται το εσωτερικό όριο (γραμμή βάσεως) της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους. Η μέση γραμμή είναι μία γραμμή παράλληλη προς τις ακτές των δύο απέναντι κρατών, της οποίας το κάθε σημείο απέχει εξίσου από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους⁵².

Ο τρόπος χάραξης της γραμμής βάσης έχει συνέπειες και ως προς τη χάραξη των εξωτερικών ορίων της ζώνης. Εξαρτάται συνεπώς από τη διαμόρφωση της ακτής και τη μέθοδο χάραξης της φυσικής γραμμής ή της ευθείας γραμμής βάσης του κάθε κράτους για τον τελικό καθορισμό των μεταξύ τους θαλάσσιων συνόρων. Ο βασικός κανόνας που θεσπίζεται με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 είναι ότι η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ γειτονικών κρατών γίνεται κατ' αρχήν με συμφωνία μεταξύ των κρατών και όχι μονομερώς. Σε περίπτωση μη επίτευξης σχετικής συμφωνίας επιβάλλεται η εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης (μέση γραμμή/πλάγια γραμμή) με τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις.

---

⁵⁰ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

⁵¹ David A. Colson & Robert W. Smith, International Maritime Boundaries, *100 AJIL* 978 (2006)

⁵² David A. Colson & Robert W. Smith, International Maritime Boundaries, *100 AJIL* 978 (2006)

Οι ρυθμίσεις του άρθρου 12 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 συνιστούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων οριοθέτησης που αποτελείται από τα εξής στοιχεία: α) η οριοθέτηση δύναται να γίνει στη βάση συμφωνίας μεταξύ των αφορούντων κρατών, β) με την απουσία μιας τέτοιας συμφωνίας ενδείκνυται η χρήση της μεθόδου της ίσης απόστασης εκτός και αν γ) ειδικές περιστάσεις υποδεικνύουν κάποια άλλη λύση.

Αυτός ο τριπλός κανόνας: συμφωνία/ίση απόσταση, ειδικές περιστάσεις επισύρει τρία σχόλια. Καταρχήν το πρωτεύον στοιχείο του κανόνα, η πιθανότητα της ανεύρεσης λύσης μέσω συμφωνίας θα μπορούσε να έχει παραληφθεί ως αυταπόδεικτη. Τα κυρίαρχα κράτη είναι πάντα ελεύθερα να συνάψουν ή να μη συνάψουν συνθήκες, πολύ περισσότερο είναι ελεύθερα να καθορίσουν το περιεχόμενο των συνθηκών εντός των ορίων που τίθενται από τους επιτακτικούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Το δεύτερο σχόλιο αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στα άλλα δύο στοιχεία του κανόνα: την ίση απόσταση και τις ειδικές περιστάσεις. Έχει υποστηριχθεί, ότι υπάρχει μια ιεραρχική σειρά μεταξύ αυτών των στοιχείων υπό την έννοια ότι οι ειδικές περιστάσεις εφαρμόζονται μόνο κατ' εξαίρεση. Θα έπρεπε συνεπώς να θεωρούνται στοιχείο υποδεέστερο της ίσης απόστασης⁵³.

Έτσι δημιουργείται μια υπόθεση υπέρ της αρχής ίσης απόστασης, η οποία θα έπρεπε να αντικρουσθεί από το κράτος που υποστηρίζει την ύπαρξη ειδικών περιστάσεων. Ωστόσο, αυτή η υποτιθέμενη αντίθεση δεν συνάγει απόλυτα με την πραγματικότητα, εφόσον τα δύο στοιχεία καλύπτουν διαφορετικές καταστάσεις. Εάν συντρέχει η ύπαρξη ειδικών περιστάσεων, ίσως δεν υπάρχει χώρος για την αρχή της ίσης απόστασης. Το τρίτο σχόλιο αφορά τις ειδικές περιστάσεις, οι οποίες δεν προσδιορίστηκαν ποτέ επακριβώς εκτός από μια αναφορά στον ιστορικό τίτλο. Στο σχόλιό της η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου έδωσε ελάχιστες διευκρινίσεις μέσω των αναφορών της στην εξαιρετική ιδιομορφία των ακτών και την παρουσία νησιών ή διαύλων ναυτιλίας.

Ωστόσο, οι εργασίες της Επιτροπής απέδειξαν τον λόγο για τον οποίο το

---

⁵³ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

άρθρο 12 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη όπως και το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 για την Υφαλοκρηπίδα αναφέρονταν σε ειδικές περιστάσεις. Αυτή η αναφορά χρησιμοποιήθηκε για να διορθώσει τα αδικαιολόγητα και συχνά αναπόφευκτα άδικο αποτελέσματα που μπορούσαν να προκύψουν από μια μηχανική εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης και συνεπώς πρόθεσή της ήταν μια δίκαιη οριοθέτηση σε κάθε περίπτωση.

Το ερώτημα της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν έτυχε ιδιαίτερης προσοχής στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Αυτό οφείλονταν αναμφισβήτητα στο γεγονός, όπως τονίστηκε από το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση Βόρειας Θάλασσας (1969) ότι: «η παραμορφωτική επίδραση που δημιουργείται από συγκεκριμένες ιδιομορφίες της ακτής στις γραμμές χάραξης της ίσης απόστασης παραμένει σχετικά περιορισμένη εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης ενισχύεται, ωστόσο, καθώς κανείς κινείται προς τη θάλασσα». Για τον λόγο αυτό μια μεγάλη πλειοψηφία αντιπροσωπειών δέχτηκε την διατήρηση της διατύπωσης του άρθρου 12 παρ. 1 της Σύμβασης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, που αναφέρει την αρχή της ίσης απόστασης και τις ειδικές περιστάσεις, παραλείπει, ωστόσο, οποιαδήποτε άμεση αναφορά σε αρχές επιείκειας. Για τον ίδιο λόγο δεν υφίσταται αμφιβολία ότι σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης ο κανόνας της ίσης απόστασης-ειδικές περιστάσεις φαίνεται να έχει αποκτήσει status εθνικού δικαίου⁵⁴.

Ως προς το ζήτημα του εξωτερικού ορίου, της μεθόδου οριοθέτησεως της αιγιαλίτιδας ζώνης ανεξάρτητα από την ύπαρξη άλλων κρατών στις περιοχές, το Δικαστήριο στην Υπόθεση της αλιείας μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Νορβηγίας (1951) σημείωσε ότι υπάρχουν τρεις μέθοδοι αντιμετώπισης του ανωτέρω ζητήματος, οι οποίες δύνανται να εφαρμόζονται είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό: α) η παράλληλη χάραξη σε περίπτωση που η ακτή είναι ευθύγραμμη, β) η πολυγωνική μέθοδος και γ) η μέθοδος του ημικυκλίου, η οποία ανταποκρίνονταν στην απόφαση του Δικαστηρίου και στη Σύμβαση ΔΘ 1982. Στην πράξη δεν σημειώθηκαν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών και για

---

⁵⁴ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

το λόγο αυτό η σχετική διεθνής νομολογία δεν είναι ιδιαίτερα πλούσια⁵⁵.

Η αρχή της ίσης απόστασης υπήρξε συμβατική ρύθμιση από το 1958 και εξής, αλλά αντιμετωπίστηκε σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα για πρώτη φορά στη νομολογία το 1969, όταν στην υπόθεση για την Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας, η Δανία, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Ολλανδία ζήτησαν από το ΔΔΧ να θέσει κανόνες για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας. Ωστόσο, τόσο η Δανία όσο και η Ολλανδία ανέφεραν ότι η αρχή της ίσης απόστασης αποτελούσε εθνικό κανόνα, ενώ η Γερμανία ζητούσε ένα δίκαιο μερίδιο από την υφαλοκρηπίδα.⁵⁶

Η διαφωνία των κρατών αυτών ως προς την έννοια της φυσικής προέκτασης της υφαλοκρηπίδας για την οριοθέτησή της, οδήγησε στην απόφαση του ΔΔΧ που έκρινε ότι η αρχή της ίσης απόστασης δεν είναι εθνικός κανόνας, παρόλο που καμία άλλη μέθοδος οριοθέτησης δε διαθέτει το συνδυασμό πρακτικότητας και βεβαιότητας εφαρμογής. Η οριοθέτηση έπρεπε να γίνει με συμφωνία των κρατών, σύμφωνα με δίκαιες αρχές και χωρίς να προκύπτει επικάλυψη της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους άλλου κράτους.⁵⁷

Το ΔΔΧ, με την απόφασή του αυτή, αποκαθίλωσε την αρχή της ίσης απόστασης από την εθνική της παρουσία και αποσύνδεσε τις ειδικές περιστάσεις από τη συμβατική τους εφαρμογή σε συγκεκριμένη μέθοδο οριοθέτησης. Πλέον, προκειμένου να αντιμετωπίσει την έννοια της φυσικής προέκτασης μετονόμασε αυθαίρετα τις διαφόρους παραμέτρους και στοιχεία σε «σχετικές περιστάσεις» και με το νέο τους ορολογικό ένδυμα έκρινε ως απαραίτητη τη συνεκτίμησή τους σε κάθε μέθοδο οριοθέτησης.⁵⁸

Η μεταγενέστερη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας ακολούθησε τη γραμμή της απόφασης για την Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας, ώστε να μη δέχεται την υποχρεωτικότητα

---

⁵⁵ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

⁵⁶ *North Sea Continental Shelf, Judgment*, ό.π., σελ. 4.

⁵⁷ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 322.

⁵⁸ Το ίδιο, σελ. 323.

οποιασδήποτε συγκεκριμένης τυπικής μεθόδου οριοθέτησης στο εθνικό δίκαιο και θεωρώντας τη μέση γραμμή και την αρχή της ίσης απόστασης απλώς ως δυνατές μεθόδους οριοθέτησης.⁵⁹

Σε πρακτικό επίπεδο, τα κράτη έχουν αναγάγει την ίση απόσταση σε πρωταρχικό κανόνα των οριοθετήσεων. Για παράδειγμα, στην υπόθεση για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας, στο ΔΔΧ υποβλήθηκαν περισσότερες από 70 διακρατικές συμφωνίες οριοθετήσεων με βάση τη μέση γραμμή.⁶⁰ Ωστόσο, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η πρακτική αυτή δεν αποδεικνύει την ύπαρξη ενός κανόνα που να υπαγορεύει τη χρήση της ίσης απόστασης ή πράγματι οποιασδήποτε μεθόδου ως υποχρεωτικής. Τελικώς, το ΔΔΧ υιοθέτησε τη μέση γραμμή ως μία σημαντική παράμετρο του τρόπου οριοθέτησης, με παράλληλο έλεγχο του δίκαιου χαρακτήρα της διαφαινόμενης λύσης, εν όψει των σχετικών περιστάσεων.

Κάποιες φορές, το ΔΔΧ θεώρησε ότι η αρχή της ίσης απόστασης δεν ενσωματώνει ένα ειδικό καθεστώς, ακόμα και ως αφετηρία της οριοθέτησης, όπως ίσχυσε για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γουινέας-Μπισσάου και Σενεγάλης. Η διαπίστωση αυτή δε σημαίνει ότι η αρχή της ίσης απόστασης δεν μπορεί να υιοθετηθεί για μία δίκαιη λύση, μετά από συνεκτίμηση όλων των σχετικών περιστάσεων. Ο Ροζάκης, εξάλλου, αναφέρει ότι η μέση γραμμή δεν είναι μία νομική μέθοδος ή ένας κανόνας δικαίου, αλλά μια τεχνική γραμμή υποκείμενη σε μία νομική μέθοδο, τη μέθοδο των αρχών της ευθυδικίας.⁶¹

Εξαιτίας του περιορισμένου εύρους της ζώνης αυτής έως τη δεκαετία του 70', εύρος το οποίο δεν ξεπερνούσε τα τρία έως έξι ναυτικά μίλια, οι περιπτώσεις επικάλυψης της ζώνης μεταξύ κρατών ήταν αφενός λιγιστές, αφετέρου και σε περίπτωση ανάγκης οριοθέτησης, η εφαρμογή γεωμετρικών μεθόδων οριοθέτησης

---

⁵⁹ Όπως είναι η χάραξη μιας γραμμής κάθετης προς τη γενική κατεύθυνση των ακτών, ή η χάραξη μιας οριοθετικής γραμμής που επεκτείνει μία υπάρχουσα διαίρεση των χωρικών υδάτων ή που επεκτείνει το τελευταίο μόνον τμήμα μιας προϋπάρχουσας οριοθετικής γραμμής.

⁶⁰ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 324.

⁶¹ Ροζάκης Χ, *Σε αναζήτηση του χαμένου χρόνου, Το δίκαιο της υφαλοκρηπίδας στην απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Λιβύη-Μάλτα*, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα 1989, σελ. 36.

(π.χ. η γραμμή ίσης απόστασης) δεν δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα σε γραμμές που εκτείνονταν σε μικρή απόσταση από την ακτή. Τα κράτη προέβαιναν στην οριοθέτηση της ζώνης αυτής μέσω διαπραγματεύσεων, όποτε αυτό χρειαζόνταν, χωρίς να δημιουργούνται μείζονες διαφορές που να απαιτούν την επέμβαση τρίτου για την επίλυσή τους⁶².

Μετά από μια σειρά επανειλημμένων προσπαθειών στο πλαίσιο των Διεθνών Συνδιασκέψεων με σειρά διαφωνιών μεταξύ των κρατών καθιερώθηκε στο άρθρο 3 της Συμβάσεως 1982 ΔΘ ότι «κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης του μέχρι σημείου που δεν υπερβαίνει τα 12 ν.μ., που μετρούνται από γραμμές βάσης καθορισμένες σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση». Η καθιέρωση του ανώτατου ορίου των 12 ν.μ. οδηγεί στο ασφαλές συμπέρασμα ότι το πλάτος 0 έως 12 μίλια έχει καθιερωθεί εθιμικά. Σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των κρατών έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ.

Η Ελλάδα, ωστόσο, σύμφωνα με το νόμο 230/1936 έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 6ν.μ. Τα κράτη εκείνα που όπως η Ελλάδα έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη μικρότερη των 12μιλίων, δικαιούνται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο να επεκτείνουν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους ως το ανώτατο όριο που προβλέπει το άρθρο 3 της Σύμβασης ΔΘ 1982, δηλαδή στα 12ν.μ. Όταν η απόσταση μεταξύ των ακτών δύο όμορων ή απέναντι ευρισκομένων κρατών είναι λιγότερη από το άθροισμα της εκτάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης, το θαλάσσιο όριο χαράσσεται στη μέση της αποστάσεως μεταξύ των δύο ακτών (π.χ. μέση γραμμή μεταξύ Σάμου και Κουσάντασι)⁶³.

Η διεύρυνση αυτή είχε ως αποτέλεσμα ο κανόνας του 1958 να εφαρμόζεται σε πολύ ευρύτερες θαλάσσιες ζώνες, όπου η χρήση της γεωμετρικής μεθόδου της ίσης απόστασης μπορούσε να οδηγεί σε παρεκκλίσεις ιδιαίτερης βαρύτητας όταν επρόκειτο για γραμμές 12ν.μ. καθώς και στην περίπτωση διαφόρων ανωμαλιών της ακτής, οι οποίες υπό ιδιαίτερες συνθήκες μπορούσαν να θεωρηθούν ως ειδικές περιπτώσεις που δικαιολογούσαν απόκλιση από την εφαρμογή της μέσης γραμμής.

---

⁶² Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

⁶³ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

Ανάλογες δυσκολίες κλήθηκε να αντιμετωπίσει το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση των Θαλασσιών Ζωνών και των Εδαφικών Ζητημάτων μεταξύ Κατάρ και Μπαχρέιν (2001), της οποίας η συνεισφορά στο δίκαιο της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ κρατών με αντικείμενες ακτές, με την οποία το Δικαστήριο ήρθε αντιμέτωπο για πρώτη φορά, ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Η φυσική οριοθέτηση ήταν αυτή της υφαλοκρηπίδας, ενώ επιχειρήθηκε ένα κοινό θαλάσσιο όριο για την αιγιαλίτιδα ζώνη και την ΑΟΖ.

Επιβεβαιώθηκε ο εθιμικός κανόνας του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982, τον οποίο το Δικαστήριο ερμήνευσε κατά τρόπο ανάλογο και συναφή με εκείνον που αφορά την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ και εισήχθη η βασική αρχή σύμφωνα με την οποία η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης πρέπει να καταλήγει σε δίκαιο αποτέλεσμα, όπως αυτό της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Εφόσον κανένα κράτος δεν ήταν μέλος της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για το δίκαιο της θάλασσας και το Κατάρ μόνο είχε υπογράψει χωρίς να έχει επικυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ 1982, έπρεπε να εφαρμοστεί το εθιμικό διεθνές δίκαιο, παρότι τα μέρη συμφωνούσαν, ότι εθιμικοί κανόνες αντανακλούνταν και στις σχετικές διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ 1982.

Το Δικαστήριο εφάρμοσε την διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (corrective equity approach) στην οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και σε αυτήν του κοινού θαλάσσιου ορίου ακολουθώντας το εθιμικό δίκαιο. Η διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (corrective equity approach) δύναται κατά συνέπεια να εφαρμόζεται σε κάθε μέθοδο θαλάσσιας οριοθέτησης κάτω από τη σφαίρα του συμβατικού και εθιμικού δικαίου ανεξάρτητα από την μορφολογία των ακτών⁶⁴.

Στο νότιο τμήμα της προς οριοθέτηση περιοχής η απόσταση μεταξύ των ακτών των δύο απέναντι κρατών ήταν μικρότερη από 24ν.μ., με αποτέλεσμα στο σημείο αυτό να πρόκειται μόνο για την αιγιαλίτιδα ζώνη που έπρεπε να οριοθετηθεί. Έτσι ενώ στο βόρειο τμήμα της περιοχής το Δικαστήριο εφάρμοσε τους κανόνες για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ, στο νότιο τμήμα αποφάσισε ότι το θαλάσσιο σύνορο έπρεπε να χαραχθεί αποκλειστικά βάσει των κανόνων για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Σύμφωνα με τον σχετικό κανόνα το σύνορο θα

---

⁶⁴ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

έπρεπε να είναι η γραμμή ίσης απόστασης εκτός και αν οι ειδικές περιστάσεις απαιτούσαν παρέκκλιση από αυτή. Ωστόσο, κανένα από τα δύο μέρη παραλείποντας να προσκομίσει επίσημους χάρτες δεν είχε προσδιορίσει τις γραμμές βάσης από τις οποίες έπρεπε να μετρηθεί η αιγιαλίτιδα ζώνη.

Το Δικαστήριο κλήθηκε να ορίσει τις σχετικές ακτές επί των οποίων μπορούσαν να τοποθετηθούν οι γραμμές βάσης και περαιτέρω τα κατάλληλα σημεία επ' αυτών για να χαραχθεί η μέση γραμμή σύμφωνα με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 και το εθνικό δίκαιο. Υποστηρίζοντας ότι υπήρχε στενή αλληλοεξάρτηση μεταξύ του κανόνα «ίση απόσταση/ειδικές περιστάσεις» που εφαρμόζεται στην αιγιαλίτιδα ζώνη και του κανόνα «αρχές επιείκειας/σχετικές περιστάσεις» που εφαρμόζεται στην υφαλοκρηπίδα και στην ΑΟΖ το Δικαστήριο επανήλθε στην κρατούσα άποψη πριν από τις αποφάσεις του 1969 και 1977. Έτσι χάραξε μια προσωρινή μέση γραμμή την οποία στη συνέχεια επαλήθευσε εξετάζοντας εάν ειδικές περιστάσεις υπαγόρευαν μετατόπισή της. Θεώρησε ότι στην εν λόγω περιοχή δεν υπήρχε καμία τέτοια περίπτωση⁶⁵.

Τέλος, σημειώνεται πως οι ρυθμίσεις της Σύμβασης του 1958 και αυτές της Σύμβασης ΔΘ 1982 έχουν παραμείνει σιωπηλές αναφορικά με τις αρχές που θα έπρεπε να διέπουν την οριοθέτηση των εσωτερικών θαλάσσιων υδάτων. Μία λύση θα ήταν η επιστροφή σε αρχές που εφαρμόζονταν πριν από το 1958. Ωστόσο κάτι τέτοιο θα ήταν μη επιτυχές καθότι τη στιγμή εκείνη το διεθνές δίκαιο εμφανίζονταν επιφυλακτικό και διστακτικό ανάμεσα σε διάφορα κριτήρια και μεθόδους. Για τον λόγο αυτό κάποια λύση με αναλογική εφαρμογή των κανόνων που καθορίζουν την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης θα ήταν προτιμότερη⁶⁶.

Με τη θέσπιση των άρθρων 74 παράγρ. 1 και 83 παράγρ. 1 της Σύμβασης ΔΘ 1982 για τις οριοθετήσεις ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας, δεν υπάρχει καμία αναφορά στη μέση γραμμή, με αποτέλεσμα ο κανόνας μέση γραμμή/ ίση απόσταση να συνοδεύεται από τη ρήτρα «ειδικών περιστάσεων» και να υφίσταται ως συμβατική ρύθμιση μόνο

---

⁶⁵ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

⁶⁶ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

στο άρθρο 15 της Σύμβασης σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης.⁶⁷ Τα παραπάνω στοιχεία κατευθύνουν στη διαπίστωση ότι η αρχή της ίσης απόστασης, με βάση την τελευταία νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου και την πρακτική των κρατών πρέπει να γίνεται αντιληπτή ως τμήμα του εθνικού δικαίου που εφαρμόζεται συμπληρωματικά στο διεθνές δίκαιο της θάλασσας.

1.4 Εκμετάλλευση Οικονομικών Πόρων στις ΑΟΖ ως Προς τα Ορυκτά Αποθέματα, Οικονομικούς και Φυσικούς Πόρους Καθώς και Εκμετάλλευση Λοιπών Πόρων Μέσω των Αποφάσεων 1969, 1982 και 2002

Στις αρχικές διαφωνίες στην Επιτροπή διεθνούς δικαίου, η προσοχή στράφηκε στην πιθανότητα των ορυκτών αποθεμάτων να υπερκαλύπτουν μία γραμμή ίσης απόστασης και στην δυνατότητα αυτό να μπορούσε να αποτελέσει μία περίπτωση που απαιτούσε την τροποποίηση ή την μετατόπιση της γραμμής ίσης απόστασης. Ο Gidel παρατήρησε ότι στην περίπτωση των αποθεμάτων πετρελαίου ο βασικός στόχος θα έπρεπε να είναι η διατήρηση της ενότητας του αποθέματος. Η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της αυτό το στοιχείο και παρότι τονίστηκε στην Συνδιάσκεψη της Γενεύης δεν έπαιξε κανένα ρόλο στις επιμέρους διαφωνίες⁶⁸. Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) το Δικαστήριο ανέφερε την ενότητα των φυσικών πόρων ως παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, πάντως δεν κατέστη σαφές εάν αυτό θεωρήθηκε με κάποιον τρόπο ότι συνιστά μία ειδική περίπτωση, και όχι απλώς ένα στοιχείο του πραγματικού περιβάλλοντος.

Ο δικαστής Ammoun στη δισταμένη γνώμη του στην ανωτέρω υπόθεση τόνισε ότι «αν η διατήρηση της ενότητας ενός αποθέματος είναι θέμα που πρέπει να απασχολήσει τα μέρη, αυτά πρέπει να ασχοληθούν με αυτή με την σύναψη κάποιας προαιρετικής συμφωνίας». Με αυτό τον τρόπο θα αποφεύγονταν ένας επιτακτικός κανόνας πάνω σε αυτό το ζήτημα. Η μόνη περίπτωση που η ύπαρξη ορυκτών αποθεμάτων μπορούσε να θεωρηθεί ως ειδική περίπτωση θα ήταν όταν τα ενδιαφέροντα πάνω στο ορυκτό απόθεμα είχαν αναπτυχθεί ανεξάρτητα από την

⁶⁷ United Nations Convention 1982, ό.π., άρθρ. 83, σελ. 56.

⁶⁸ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

υφαλοκρηπίδα. Εάν μία χώρα που έκανε έρευνες, εύρισκε πετρέλαιο και άνοιγε ένα φρεάτιο σε μία περιοχή που βρίσκεται στη λάθος μεριά της γραμμής ίσης απόστασης, παρότι bona fide αυτό δεν μπορούσε να γίνει αντιληπτό εκείνη τη στιγμή, δύναται η χώρα αυτή να προβάλλει κάποιο ισχυρισμό σχετικά με τη συγκεκριμένη ενέργεια που να θεμελιώνεται στις ειδικές περιστάσεις.

Ίσως ακόμη ισχυρότερη είναι η περίπτωση ενός κράτους που θέτει έναν ισχυρισμό σε καθιστικά αλιεύματα. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή οι ειδικές περιστάσεις δύναται να είναι μια παράφραση της περίπτωσης των παραχωρημένων δικαιωμάτων, των οποίων η αυθεντικότητα προέρχεται από άλλες αρχές του δικαίου. Στις προτεινόμενες λύσεις μέσα από την πρακτική των κρατών που παρουσιάστηκαν συμπεριλαμβάνονταν μία πρόβλεψη για κοινή επιχείρηση ή συνδυασμένη εκμετάλλευση με κατά το ήμισι διαχωρισμό του εισοδήματος ή του εξορυχθέντος πετρελαίου, μία δίκαιη διανομή, όταν μέρος του αποθέματος περιέχεται αποκλειστικά σε υγρή μορφή ή σε τμήμα μόνο της διαχωρισμένης περιοχής, μία αποτελεσματική εξόρυξη και διανομή υποκείμενη σε συμφωνία ή σε διαιτησία σε περίπτωση αθέτησης της συμφωνίας κ.α.

Αυτές οι διαφορετικές λύσεις στο ερώτημα των κοινών ορυκτών αποθεμάτων απέτρεψαν την τροποποίηση του συνόρου και συνεπώς δεν συνηγορούν υπέρ της θεώρησης τέτοιων αποθεμάτων ως ειδική περίπτωση με το συγκεκριμένο νόημα της έκφρασης αυτής στο άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 ή μέσα από το εθιμικό δίκαιο. Παρότι το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησία/Λιβύη (1982) ήταν προετοιμασμένο να αξιολογήσει την παρουσία των κοιτασμάτων πετρελαίου στην προς οριοθέτηση περιοχή ως στοιχείο που έπρεπε να ληφθεί υπόψη στην διαδικασία της εξισορρόπησης όλων των σχετικών παραγόντων προκειμένου να επιτευχθεί ένα δίκαιο αποτέλεσμα ανάλογα με τους παράγοντες, έκρινε ότι οι de facto διαχωριστικές γραμμές των ενεργών λιθυανών και τυνησιακών δικαιωμάτων αντλήσεως πετρελαίου στην περιοχή δεν είχαν κάποια αντανakλαστική επίδραση σε μία δίκαιη λύση⁶⁹.

Η απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην Υπόθεση Γροιλανδίας/Jan Mayen

---

⁶⁹ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

(1993) αποκάλυψε ότι η αξία της σταθερότητας πρέπει να έρχεται σε εξισορρόπηση σε σχέση με την δύναμη των εμπλεκόμενων κρατών να αποφασίσουν κατά πόσο τα ίδια θα δεσμευθούν σε μία συγκεκριμένη γραμμή οριοθέτησης. Παρότι απομονωμένο το Jan Mayen με καθόλου μόνιμο πληθυσμό ή οικονομία ήταν ο αποδέκτης μιας οριοθέτησης που βασιζόταν προσωρινά στην παράκτια όψη του, όπως τροποποιήθηκε από την αναλογικότητα και μία διαίρεση προκειμένου να αποδώσει στη Νορβηγία ίση πρόσβαση σε μία περιοχή εκλεκτής αλιείας. Το Δικαστήριο, τονίζοντας την ανάγκη διασφάλισης της δίκαιης πρόσβασης στους φυσικούς πόρους της διαμαχόμενης περιοχής, επισήμανε ότι η περιοχή στην οποία το αλιεύμα εμφανίζονταν σε μεγάλες ποσότητες έπρεπε να διαμοιραστεί κατά ίσο μέρος μεταξύ των μερών. Το Δικαστήριο αναφέρθηκε υπό αυτή την έννοια στην δίκαιη πρόσβαση στους φυσικούς πόρους αλιευμάτων.

Τόσο η Δανία όσο και η Νορβηγία παρουσίασαν βαρυσήμαντα επιχειρήματα για να τονίσουν τη σημασία των φυσικών πόρων στα αμφιλεγόμενα ύδατα μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen από οικονομικής, κοινωνικής πλευράς και από άποψη ασφάλειας. Παρουσιάστηκε ακόμη επιχειρηματολογία σύμφωνα με γεωλογικά κριτήρια. Το Δικαστήριο στήριξε την οριοθέτηση στην παράκτια γεωγραφία, έχοντας απορρίψει επιχειρήματα βασισμένα σε κοινωνικοοικονομικά και πληθυσμιακά κριτήρια. Η περιοχή που περιέκλειε το σημαντικότερο εμπορικά είδος ψαριού, το capelin, διαιρέθηκε στο μισό για να αποδώσει σε κάθε κράτος ίση πρόσβαση στην αλιεία.

Η οριοθέτηση σε αυτό το σημείο φαίνεται να επανεισάγει κοινωνικοοικονομικές θεωρήσεις στο δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης άποψη που έχει δεχτεί κριτική. Από την άλλη οι κοινωνικοοικονομικές θεωρήσεις δύνανται να έχουν ορισθεί για να τονίσουν τις οικονομικές δυνάμεις και ανάγκες του πληθυσμού σε μέρη παρακείμενα στην αμφιλεγόμενη περιοχή. Το Δικαστήριο επιχείρησε να μοιράσει τον πολύτιμο φυσικό πόρο ισοδύναμα μεταξύ των διαμαχομένων. Ενώ αυτό δύνανται να μην αποτελέσει κοινωνικοοικονομική θεώρηση είναι σίγουρα μία οικονομική θεώρηση που αποσκοπεί να επηρεάσει άμεσα τους πληθυσμούς με κάποιο

ενδιαφέρον στους σχετικούς φυσικούς πόρους⁷⁰.

Στην Υπόθεση Καμερούν/Νιγηρίας (2002) το Δικαστήριο επισήμανε ότι από το σύνολο της νομολογίας του παρότι η παρουσία μιας ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας μεταξύ των μερών σχετικά με τα αντίστοιχα δικαιώματα άντλησης πετρελαίου δύναται να υποδηλώνει μία συναίνεση στις θαλάσσιες περιοχές που πρέπει να διανεμηθούν, τα αποθέματα πετρελαίου και τα δικαιώματα εξόρυξης αυτού από μόνα τους δεν θεωρούνται ως σχετικές περιστάσεις που να δικαιολογούν την προσαρμογή ή την διόρθωση μιας προσωρινής γραμμής οριοθέτησης. Μόνο αν βασίζονται σε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία των μερών μπορούν να ληφθούν υπόψη. Στην παρούσα υπόθεση αφού δεν υφίστατο κάποια συμφωνία μεταξύ των μερών για την άντληση του πετρελαίου το Δικαστήριο συνήγαγε ότι η πρακτική πετρελαίου των μερών δεν αποτελούσε παράγοντα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη⁷¹.

Εκτός των παραπάνω όμως και αναφερόμενοι στο κυριαρχικό δικαίωμα για την εκμετάλλευση λοιπών φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας, όπως προβλέπει το άρθρο 77 (4) Σύμβασης ΔΘ σαν φυσικοί πόροι της υφαλοκρηπίδας νοούνται τα ορυκτά και άλλοι μη ζώντες οργανισμοί του βυθού και του υπέδαφους καθώς επίσης και οι ζώντες οργανισμοί οι οποίοι στο στάδιο της αλίευσης είτε είναι ακίνητοι πάνω ή κάτω από το βυθό είτε είναι ανίκανοι να κινηθούν παρά μόνο σε μια διαρκή φυσική επαφή με το βυθό ή το υπέδαφός του. Η διατύπωση της αντίστοιχης προς την παραπάνω διάταξη στη Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα είχε προκαλέσει ερμηνευτικές δυσχέρειες ως προς τα είδη των καθιστικών οργανισμών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της. Ενώ είναι γενικώς αποδεκτό ότι η έννοια των καθιστικών ειδών διαλαμβάνει τους σπόγγους, τα κοράλλια, τα μύδια και τα μαργαριτάρια είναι αμφιλεγόμενο αν περιλαμβάνονται στη κατηγορία αυτή τα οστρακόδερμα και ως εκ τούτου προκλήθηκαν αρκετές διεθνείς διαφορές⁷².

Η υιοθέτηση πλέον του θεσμού της ΑΟΖ θα αμβλύνει αυτές τις διαφορές δεδομένου ότι επεκτείνει τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί όλων

---

⁷⁰ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

⁷¹ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

⁷² David A. Colson & Robert W. Smith, International Maritime Boundaries, *100 AJIL* 978 (2006)

των ζώντων και μη ζώντων φυσικών πόρων του βυθού και του υπεδάφους και των υπερκείμενων υδάτων. Το δικαίωμα του παράκτιου κράτους να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους της υφαλοκρηπίδας δε διαλαμβάνει τα αρχαιολογικά και άλλα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται στο βυθό. Ήδη από το 1956 η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου είχε αποκλείσει από το καθεστώς της υφαλοκρηπίδας τα ναυάγια διευκρινίζοντας ότι «είναι ευνόητο ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους δεν εκτείνονται σε αντικείμενα όπως τα ναυάγια και τα φορτία τους, συμπεριλαμβανομένων των πολύτιμων μετάλλων, που βρίσκονται πάνω στο βυθό της θάλασσας ή είναι καλυμμένα από την άμμο του υπεδάφους. Θα πρέπει να γίνει επίσης δεκτό ότι δεν απαιτείται η συναίνεση του παράκτιου κράτους για τη διενέργεια αρχαιολογικής έρευνας στην υφαλοκρηπίδα. Εξάλλου οι διαπραγματεύσεις κατά τη διάσκεψη της Τρίτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας δεν αφήνουν καμία αμφιβολία για το ότι τα αρχαιολογικά αντικείμενα δεν καλύπτονται από τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας⁷³.

1.4.1 Σύστημα Εξερεύνησης και Εκμετάλλευσης της Περιοχής και των Γεωφυσικών της Πόρων

Η Σύμβαση ΔΘ και η Συμφωνία της Νέας Υόρκης καθιερώνουν ένα πολύπλοκο αν όχι δαιδαλώδες σύστημα διαδικασιών και κανόνων για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων της περιοχής. Το σύστημα γίνεται ακόμα περισσότερο πολύπλοκο από το γεγονός ότι είναι απαραίτητος ο συνδυασμός των διατάξεων της Σύμβασης ΔΘ με τις Διατάξεις της Νέας Υόρκης προκειμένου να διαπιστωθούν οι ουσιαστικές τροποποιήσεις που επέφεραν οι διατάξεις της τελευταίας και που επίσης δε διακρίνονται από νομοτεχνική σαφήνεια. Εξάλλου το όλο σύστημα θα συμπληρωθεί με τους κανονισμούς και τις διαδικασίες που θα υιοθετήσει και έχει ήδη εν μέρει υιοθετήσει η Αρχή⁷⁴. Ο όρος Μεταλλευτικός Κώδικας αναφέρεται στο σύνολο των κανόνων και διαδικασιών που εκδίδονται από την Αρχή σχετικά με την αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση πόρων της Περιοχής.

---

⁷³ Mark Osa Igjehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

⁷⁴ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

Βάσει των εν λόγω ρυθμίσεων προκειμένου να εγκριθεί η έρευνα και εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων ενός τμήματος της Περιοχής, θα πρέπει να υποβληθεί από τα κράτη ή από ιδιωτικούς φορείς με την εγγύηση ενός κράτους, ένα πρόγραμμα εργασιών έρευνας και πρόγραμμα εργασιών εκμετάλλευσης σύμφωνα με τις προδιαγραφές που προβλέπονται από τη Σύμβαση ΔΘ, τη Συμφωνία της Νέας Υόρκης και το Μεταλλευτικό Κώδικα. Η αναλυτική εξήγηση των εν λόγω διαδικασιών εκφεύγει των ορίων ενός διδακτικού εγχειριδίου. Στη συνέχεια δίνεται απλά το γενικό περίγραμμα της σχετικής διαδικασίας⁷⁵.

1.4.2 Υπεύθυνοι Φορείς

Σε πρώτη φάση οι δραστηριότητες στην Περιοχή διεξάγονται από τα κράτη μέρη της Σύμβασης ΔΘ κρατικές ή ιδιωτικές επιχειρήσεις ή κοινοπραξίες υπό τη προϋπόθεση ότι η εθνικότητα των σχετικών ιδιωτικών φορέων ανήκει ή ελέγχεται από τα συμβαλλόμενα κράτη τα οποία άλλωστε είναι και οι εγγυητές. Όπως ήδη έχει αναφερθεί στη πρόσφατη Γνωμοδότηση σχετικά με την ευθύνη και τις υποχρεώσεις των κρατών που εγγυώνται για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητες στην Περιοχή, το Τμήμα Επίλυσης Διαφορών Θαλάσσιου Βυθού του ΔΔΔΘ, αποσαφήνισε το ζήτημα της δέουσας επιμέλειας που πρέπει να ασκούν τα κράτη ως προς τις εν λόγω επιχειρήσεις προσδιορίζοντας ταυτόχρονα και τα όρια της ευθύνης τους⁷⁶.

Η Επιχείρηση στην πρώτη αυτή φάση θα συμμετέχει μέσω κοινοπραξιών και όχι αυτοτελώς. Οι λεπτομέρειες της μεταγενέστερης φάσης θα ρυθμιστούν από το Συμβούλιο το οποίο θα εξετάσει το ζήτημα της αυτόνομης λειτουργίας της Επιχείρησης. Σύμφωνα με την Απόφαση II της Τελικής Πράξης της Τρίτης Συνδιάσκεψης η Προπαρασκευαστική Επιτροπή παραχώρησε σε ορισμένα κράτη και επιχειρήσεις που είχαν ήδη επενδύσει κεφάλαια για τη διενέργεια προκαταρκτικών δραστηριοτήτων σε περιοχές του διεθνούς βυθού την άδεια να διεξάγουν

---

⁷⁵ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

⁷⁶ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

προκαταρτικές ενέργειες έρευνας και μελέτης σκοπιμότητας για την εκμετάλλευση των πολυμεταλλικών κονδυλίων σε τομείς της Περιοχής⁷⁷.

1.4.3 Προγράμματα Εργασιών

Οι δραστηριότητες στην Περιοχή διεξάγονται με την έγκριση του Συμβουλίου βάσει ενός επίσημου προγράμματος εργασιών μετά από εισήγηση της Νομικής και Τεχνικής Επιτροπής. Η Σύμβαση ΔΘ, η Συμφωνία της Νέας Υόρκης αλλά και ο Μεταλλευτικός Κώδικας περιλαμβάνουν λεπτομερείς διατάξεις για τη κατάρτιση των εν λόγω προγραμμάτων. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στην έννοια των παρακρατούμενων περιοχών τις οποίες καθορίζει το Συμβούλιο κατά την έγκριση των προγραμμάτων εργασιών υπό την έννοια ότι η εξερεύνηση και εκμετάλλευση τους θα γίνεται αποκλειστικά από την Αρχή⁷⁸.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 Παράρτημα ΙΙΙ Σύμβασης ΔΘ κάθε αίτηση που υποβάλλεται από ένα κράτος ή μια επιχειρηματική οντότητα θα πρέπει να προσδιορίζει τις συντεταγμένες που επιτρέπουν να διαιρεθεί η περιοχή σε δυο μέρη ίσης κατ' εκτίμηση εμπορικής αξίας έτσι ώστε η Αρχή εντός 45 ημερών από την υποβολή όλων των απαραίτητων στοιχείων να ορίζει το μέρος εκείνο που θα προορίζεται αποκλειστικά για τις δραστηριότητες τις οποίες θα διεξάγει η ίδια μέσω της Επιχείρησης ή σε συνεργασία με τα αναπτυσσόμενα κράτη. Το σύστημα αυτό εκμετάλλευσης συνιστούσε ένα από τα κύρια στοιχεία της ισορροπίας που επελέγη από τη Σύμβαση ΔΘ για την εκμετάλλευση των πολυμεταλλικών κονδυλίων της Περιοχής.

Σχετικές είναι άλλωστε και οι ρυθμίσεις της Απόφασης ΙΙ της Τελικής Πράξης της Τρίτης Συνδιάσκεψης για τους πρωτοπόρους επενδυτές. Η Συμφωνία της Νέας Υόρκης διατήρησε την έννοια των παρακρατούμενων περιοχών προβλέποντας στη παρ. 10 του Τμήματος Ι του Παραρτήματος ότι ο καθορισμός αυτών των περιοχών θα πραγματοποιείται κατά την έγκριση των προγραμμάτων εργασιών έρευνας ή

⁷⁷ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

⁷⁸ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

έρευνας και εκμετάλλευσης. Σύμφωνα δε με τους κανονισμούς για την Αναζήτηση και Έρευνα Πολυμεταλλικών Κονδύλων για τη Περιοχή κάθε ανάδοχος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εξερευνήσει μια αρχική περιοχή μέχρι 15000 τ.χ.⁷⁹

Οι πρώτες παρακρατούμενες περιοχές υποβλήθηκαν από τους εγγεγραμμένους πρωτοπόρους επενδυτές κατά τη διάρκεια των εργασιών της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής. Τα προγράμματα εργασιών εξερεύνησης εγκρίνονται για την περίοδο 15 ετών. Με τη λήξη των συμβολαίων οι ανάδοχοι οφείλουν να ζητήσουν την έγκριση προγραμμάτων εργασιών εκμετάλλευσης εκτός αν ήδη έχουν προβεί σε σχετικές εργασίες ή τα προγράμματα εξερεύνησης έχουν παραταθεί. Ωστόσο η εν λόγω παράταση δε μπορεί να υπερβεί τα πέντε χρόνια. Μετά την έγκριση του προγράμματος εργασιών συνάπτεται ένα συμβόλαιο μεταξύ του φορέα και της Αρχής σύμφωνα με της Ρυθμίσεις της Σύμβασης ΔΘ και της Συμφωνίας της Νέας Υόρκης. Εξάλλου όπως ορίζεται ρητά στη παρ. 4 τμήματος 2 του Παραρτήματος στη Συμφωνία της Νέας Υόρκης ισχύουν οι ίδιες υποχρεώσεις για τους ανάδοχους και για την Επιχείρηση⁸⁰.

1.4.4 Πολιτική Παραγωγής

Η Συμφωνία της Νέας Υόρκης επέφερε σημαντικές αλλαγές στις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ σχετικά με την πολιτική παραγωγής. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο μεγαλύτερο μέρος τους οι διατάξεις του άρθρου 151 Σύμβαση ΔΘ δεν εφαρμόζονται. Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις η πολιτική παραγωγής βασίζεται σε επτά αρχές από τις οποίες η πιο σημαντική είναι η ανάπτυξη των πόρων της Περιοχής εύλογων εμπορικών αρχών. Επιπλέον με τις ρυθμίσεις της Συμφωνίας της Νέας Υόρκης καταργείται ο έλεγχος της παραγωγής των ορυκτών που προέρχονται από την Περιοχή Τμήματος 6 του Παραρτήματος, σαν μέσο προστασίας των αναπτυσσόμενων κρατών και χερσαίων παραγωγών από τον αθέμιτο ανταγωνισμό των παραγωγών του

⁷⁹ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

⁸⁰ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

διεθνούς βυθού. Πλέον υιοθετείται αποκλειστικά ένα πρόγραμμα αποζημίωσης και ενίσχυσης για οικονομική προσαρμογή⁸¹.

1.4.5 Οικονομική Βοήθεια

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Τμήματος 7 του Παραρτήματος στη Συμφωνία της Νέας Υόρκης η πολιτική της Αρχής όσον αφορά την παροχή οικονομικής βοήθειας στα αναπτυσσόμενα κράτη, χερσαίους παραγωγούς των οποίων η οικονομία έχει επηρεασθεί σοβαρά από τη παραγωγή ορυκτών στην Περιοχή θα βασίζεται σε τέσσερις αρχές ενώ το άρθρο 151(10) Σύμβασης ΔΘ θα εφαρμοσθεί μέσω των μέτρων οικονομικής βοήθειας που αναφέρονται στα εν λόγω αρχές. Η βοήθεια θα παρέχεται μέσω ενός ταμείου οικονομικής βοήθειας που θα συστήσει η Αρχή. Οι πόροι αυτού του ταμείου θα προέρχονται από τις πληρωμές που θα καταβάλλουν οι ανάδοχοι στην Αρχή για την ανάληψη δραστηριοτήτων στη Περιοχή καθώς και από εθελοντικές συνεισφορές. Το ποσό που θα δεσμεύεται για το σκοπό αυτό θα καθορίζεται κατά διαστήματα από το Συμβούλιο μετά από εισήγηση της Επιτροπής Οικονομικών υπό την προϋπόθεση ότι τα διοικητικά έξοδα της Αρχής θα έχουν ήδη καλυφθεί⁸².

1.4.6 Οικονομικοί Όροι των Συμβολαίων

Όσον αφορά τους οικονομικούς όρους των συμβολαίων η Συμφωνία της Νέας Υόρκης κατήγγειλε λεπτομερείς κανόνες του άρθρου 13 του Παραρτήματος III Σύμβασης ΔΘ υιοθετώντας έξι γενικές αρχές οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση για τη θέσπιση νέων λεπτομερειακών κανόνων και διαδικασιών. Οι αρχές αυτές προβλέπουν μεταξύ άλλων ότι το σύστημα πληρωμής θα πρέπει να είναι δίκαιο και για τον ανάδοχο με το ύψος των καταβολών στη χερσαία παραγωγή, ότι το σύστημα δε θα είναι πολύπλοκο ή θα επιβάλλει σημαντικά λειτουργικά έξοδα για την Αρχή ήτο ανάδοχο και ότι το ετήσιο πάγιο τέλος το οποίο θα καθορισθεί από το Συμβούλιο θα καταβάλλεται από την ημερομηνία της εμπορικής παραγωγής. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τη προηγούμενη ρύθμιση το ετήσιο πάγιο τέλος ήταν 1 εκ. δολάρια και

⁸¹ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

⁸² Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

ήταν καταβλητέο από την ημερομηνία θέσης σε ισχύ του συμβολαίου. Επιπλέον το τέλος επεξεργασίας των αιτήσεων που υποβάλλονται για έγκριση προγραμμάτων έρευνας προγραμμάτων εργασιών είτε πρόκειται για το στάδιο εξερεύνησης είτε για το στάδιο εκμετάλλευσης ορίζεται σε 250.000 δολάρια⁸³.

1.5 Υπόθεση Νικαράγουα / Κολομβία της 19^{ης} Νοεμβρίου 2012

Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ΔΔΧ), τη Δευτέρα 19 Νοεμβρίου 2012, εξέδωσε την απόφασή του για τη διένεξη μεταξύ της Κολομβίας και της Νικαράγουας, που αφορούσε στην ταυτόχρονη οριοθέτηση ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας των δύο κρατών. Η Νικαράγουα ήταν το κράτος που προσέφυγε στο ΔΔΧ το Δεκέμβριο του 2001 ζητώντας να αποκτήσει την κυριαρχία κάποιων νησιών, που είχε η Κολομβία, και να επεκτείνει τα θαλάσσια σύνορά της. Το ΔΔΧ αποφάσισε ότι η Κολομβία, και όχι η Νικαράγουα, έχει πλήρη κυριαρχικά δικαιώματα στις νησίδες Alburquerque, Este Dudeste, Roncador, Serrana, Quiatasueno, Serranilla και Bajonuevo. Αυτά τα νησάκια απέχουν 775 χλμ. από την ακτή της Κολομβίας και 230 χλμ. από την ακτή της Νικαράγουας. Ταυτόχρονα εγκλώβισε τρεις βραχονησίδες της Κολομβίας μέσα στην ΑΟΖ της Νικαράγουας δίνοντας τους, όμως, κυριαρχικά δικαιώματα 12 ν.μ. από τις ακτές τους⁸⁴.

Το ΔΔΧ, όπως κάνει συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις, καθόρισε πρώτα την ΑΟΖ και την υφαλοκρηπίδα των δυο κρατών με βάση τη μέθοδο της «μέσης γραμμής» και μετά την επανακαθόρισε με βάση τη γνωστή άποψή του περί «επιείκειας και ειδικών περιστάσεων» (equity and special circumstances), δίνοντας στη Νικαράγουα μεγαλύτερη ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα σε σύγκριση με την έκταση που θα έπαιρνε με βάση τη «μέση γραμμή». Η Κολομβία κέρδισε τις 7 νησίδες που της αμφισβητούσε η Νικαράγουα, αλλά έχασε μια αρκετά μεγάλη έκταση ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας⁸⁵.

---

⁸³ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

⁸⁴ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

⁸⁵ Mark Osa Igiehon, *Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf*, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

Η Σύμβαση του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας αναφέρει ρητά στο Άρθρο 121, παράγραφο 2, ότι όλα τα νησιά διαθέτουν ΑΟΖ και ότι η ΑΟΖ ενός νησιού καθορίζεται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που καθορίζεται και για τις ηπειρωτικές περιοχές, αλλά το ΔΔΧ, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα τώρα, υποστηρίζει ότι το μέγεθος της ακτογραμμής ενός παράκτιου κράτους υπερτερεί της ακτογραμμής ενός μικρού νησιού και έτσι δεν δίνει συνήθως «πλήρη επήρεια» (full effect) σε τέτοια νησιά. Μέσα σε αυτή τη ζώνη, εγκλωβίστηκαν οι βραχονησίδες της Κολομβίας. Η απόσταση των ηπειρωτικών ακτών των δυο κρατών απέχει πάνω από 400 ν.μ. και έτσι το ΔΔΧ, όπου ήταν εφικτό, έδωσε και στα δυο κράτη ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα 200 ν.μ.⁸⁶

1.6 Διαφορά Εθιμικού με Συμβατικό Δίκαιο

Το εθιμικό δίκαιο αποτελείται από κανόνες που αφ' ενός μεν ισχύουν, χωρίς να έχουν τεθεί υποχρεωτικά από την Πολιτεία, αλλά έχουν διαμορφωθεί και επιβληθεί μετά από μακροχρόνια, αδιάκοπη και ομοιόμορφη εφαρμογή από τον ίδιο λαό ενός γεωγραφικού τόπου ή χώρας με την προϋπόθεση της απόδοσης σ' αυτούς ενσυνείδητης δεσμευτικής ισχύος. Θα πρέπει δηλαδή οι κανόνες αυτοί να εφαρμόζονται επί μακρό χρόνο με "συνείδηση δικαίου" (opinio iuris), υπό την αντίληψη ότι είναι δεσμευτικοί⁸⁷.

Με τον όρο Συμβατικό Δίκαιο χαρακτηρίζεται το σύνολο των διεθνών συμβατικών κανόνων που αποτελούν προϊόντα συμφωνιών μεταξύ ανεξαρτήτων κυρίαρχων κρατών με βάση την "αρχή του σεβασμού των υπεσχημένων", ή όπως διεθνώς αναφέρεται *pacta sunt servanda*⁸⁸. Γενικά οι συμβατικοί αυτοί κανόνες περιέχουν ρητές δηλώσεις των συμβαλλομένων μερών και φέρονται με διάφορα ονόματα, όπως π.χ. συνθήκη, σύμβαση, συμφωνία, πρωτόκολλο, κανονισμός κ.λπ. ακολουθούμενα από το όνομα του τόπου και το έτος της συννομολόγησής τους. Με

---

⁸⁶ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

⁸⁷ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

⁸⁸ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

κριτήριο το νομικό αποτέλεσμα που δημιουργούν αυτοί οι κανόνες διακρίνονται σε δύο κύριες κατηγορίες, στις: α) Συνθήκες - συμβόλαια και β) Συνθήκες - νόμοι⁸⁹

Οι διαφορές έγκειται στο γεγονός πως στο Συμβατικό Δίκαιο σε αντίθεση με το εθιμικό, ο κύριος σκοπός των συνθηκών - συμβολαίων είναι συνηθέστερα ο καθορισμός παροχών και αντιπαροχών με αμοιβαία αντιστάθμιση όπως ένα κράτος Α παραχωρεί στρατιωτικές βάσεις σε έτερο Β, και το Β κράτος προσφέρει οικονομική βοήθεια στο Α κράτος. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτών των συνθηκών είναι ότι είναι διμερείς ή ολιγομερείς συνθήκες όπου δεν επιτρέπεται τυχόν μεταγενέστερη προσχώρηση. Αυτό το είδος των συνθηκών δεν αποτελούν πηγές του Διεθνούς Δικαίου.

Επίσης, κύριος σκοπός των συνθηκών - νόμων είναι συνηθέστερα ο καθορισμός κανονιστικών διατάξεων που αποδέχονται τα συμβαλλόμενα μέρη, με έντονο δηλωτικό χαρακτήρα. Συνηθέστερα αποτελούν κωδικοποίηση ήδη υφιστάμενων κανόνων Εθιμικού Δικαίου, όπως π.χ. η Δήλωση των Παρισίων (1856) που αφορούσε τους κατά θάλασσα κανόνες πολέμου.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτών των κανόνων είναι ότι συνάπτονται (συνομολογούνται) μεταξύ πολλών κρατών και που συνηθέστερα περιέχουν ρήτρα προσχώρησης. Αυτό το είδος των συνθηκών, αντίθετα με τις συνθήκες - συμβόλαια αποτελούν πηγές του Διεθνούς Δικαίου⁹⁰.

1.6 ΔΔΧ και Δίκαιο Θαλασσών

Τα Διεθνή Δικαιοδοτικά Όργανα (δηλαδή δικαστήρια, διαιτητικά και συμβουλευτικά όργανα, άτομα και επιτροπές), δεν παράγουν κανόνες διεθνούς δικαίου, αλλά έχουν τη δυνατότητα της αυθεντικής ερμηνείας των υφισταμένων εθιμικών και συμβατικών κανόνων, και τοιουτοτρόπως οι αποφάσεις, οι απόψεις και οι συμβουλές τους, συμβάλουν στην μελλοντική διαμόρφωση, ή τελειοποίηση διεθνών κανόνων. Παραλλήλως, όταν τα Κράτη, ή οι Διεθνείς Οργανισμοί, προσφεύγουν στην αρμοδιότητά αυτών των οργάνων, τότε, αυτομάτως τους αναγνωρίζεται δικαιοδοσία να αποφασίζουν, να συμβουλεύουν και να γνωματεύουν,

⁸⁹ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

⁹⁰ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

με βάση το σύνολο των διεθνών κανόνων που υπάρχουν, ή όπως θα τους ερμηνεύσουν⁹¹.

Το Διεθνές Δίκαιο Θαλάσσης, είναι υποσύνολο του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου και σώμα διεθνών κανόνων που θεσμοθετούν, διευκρινίζουν, διευθετούν, επιλύουν και αναγνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Κρατών στις θάλασσες και τους ωκεανούς. Το σώμα αυτών των διεθνών κανόνων, έχει αποκρυσταλλωθεί στην Σύμβαση του ΟΗΕ, για το Διεθνές Δίκαιο της Θαλάσσης, που ολοκληρώθηκε το 1982, στο Μοντέγκο Μπέι της Τζαμάικα, και η οποία έχει περιλάβει το σύνολο των εθιμικών και συμβατικών κανόνων που προϋπήρχαν, και παράλληλα διαμόρφωσε και νέους.

Η Σύμβαση 1982, που περιλαμβάνει 320 άρθρα (μαζί με τις μεταβατικές διατάξεις της), καθώς και εννέα (9) Παραρτήματα, την 1η Οκτωβρίου 2012, είχε κυρωθεί από 164 Κράτη, επί του συνόλου 192 Κρατών που απαρτίζουν τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, αποκτώντας τοιούτοτρόπως παγκόσμιο σχεδόν χαρακτήρα, γι' αυτό και έχει ονομασθεί «Καταστατικός Χάρτης των Θαλασσών και των Ωκεανών»⁹².

Σημειώνεται δε πως όταν οι αποστάσεις μεταξύ των Κρατών υπολείπονται των 400νμ, ώστε κάθε Κράτος να απολαμβάνει πλήρως το ανάπτυγμα των 200νμ, τότε η ΑΟΖ οριοθετείται μεταξύ τους, κατ' αρχάς με συμφωνία, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις αρχές του διεθνούς δικαίου, με γνώμονα να αποδίδεται «ευθυδικία», δηλαδή να απονέμεται δίκαιο αποτέλεσμα. Εάν μεταξύ των Κρατών δεν παρεμβάλλονται Νησιά ή και Βράχοι, η οριοθέτηση καταλήγει πιο εύκολα σε συμφωνία με βάση την θεμελιώδη αρχή της μέσης γραμμής – ίσης αποστάσεως. Άλλως, όταν τα Κράτη δεν μπορούν να συμφωνήσουν, τότε υποχρεούνται να προσφύγουν στην ειρηνική διευθέτηση της διαφοράς τους, όπως ορίζεται από την σύμβαση (άρθρο 74), ή εθιμικώς⁹³.

---

⁹¹ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

⁹²

⁹³ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

2. Κεφάλαιο Δεύτερο : Το Καθεστώς των Οριοθετήσεων – Συμβάσεις Γενεύης 1958, 1974 και 1983 Καθώς και Συζήτηση Υποθέσεων ΔΔΧ

2.1 Το Ειδικότερο Καθεστώς των Οριοθετήσεων - Η Περίπτωση της Υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η θέσπιση μίας ζώνης δικαιοδοσίας γίνεται μονομερώς από το παράκτιο κράτος και ισχύει έναντι των άλλων κρατών, με τον όρο ότι τηρούνται οι εφαρμοστέοι κανόνες του διεθνούς δικαίου. Η υφαλοκρηπίδα, όμως, αποτελεί ειδική περίπτωση, επί της οποίας τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους υφίστανται *ab initio* και *ipso facto*, άρα δεν απαιτείται ρητή διακήρυξη από το παράκτιο κράτος για την άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων. Αν, όμως, η γεωγραφική θέση της περιοχής δεν επιτρέπει την πλήρη επέκταση του εύρους μίας θαλάσσιας ζώνης, τίθεται θέμα οριοθέτησης με γειτονικά κράτη, η οποία γίνεται με συμφωνία ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη⁹⁴.

Ο καθορισμός των θαλάσσιων ζωνών που τελούν υπό διαφορετικό καθεστώς οδηγεί στη διαμόρφωση ορίων σε τρεις περιπτώσεις, πρώτον, μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών ζωνών που ανήκουν στο ίδιο κράτος, δεύτερον, μεταξύ ζωνών ενός κράτους και αυτών που δεν υπάγονται στην κυριαρχία κανενός κράτους και τρίτον, μεταξύ ζωνών διαφόρων κατηγοριών που υπάγονται σε διάφορα κράτη.⁹⁵ Συνήθως, οι δυσκολίες για τον καθορισμό οριοθέτησης είναι το αποτέλεσμα της αναγκαστικής αποδοχής από τα τρία κράτη της νομιμότητας των ενεργειών του παράκτιου κράτους, δηλαδή της αδυναμίας του παράκτιου κράτους να αντιτάσσει τα εξωτερικά όρια της αρμοδιότητάς του στη θάλασσα, όταν τα όρια αυτά είναι σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.⁹⁶

---

⁹⁴ Στρατή Α., *Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες και οριοθέτηση με γειτονικά κράτη*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ. 1.

⁹⁵ Ρούκουνας Ε., *ό.π.*, σελ. 251.

⁹⁶ Το ίδιο.

Η μονομερής οριοθέτηση συνήθως δε δημιουργεί προβλήματα όταν η γεωγραφική θέση του παράκτιου κράτους επιτρέπει την εξάντληση των παραδεκτών ανώτατων ορίων πλάτους κάθε θαλάσσιας ή υποθαλάσσιας ζώνης, χωρίς να επικαλύπτονται οι ζώνες άλλων κρατών. Ωστόσο, στις περισσότερες παράκτιες περιοχές παγκοσμίως, η πολιτική γεωγραφία έχει διαμορφώσει όμορα κράτη που είναι υποχρεωμένα να μοιραστούν τις θαλάσσιες εκτάσεις, τις οποίες δικαιούται το καθένα από αυτά. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό ενός παράκτιου κράτους που δικαιούται να έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 12 μιλίων, αλλά αυτό δεν είναι δυνατόν για τα τμήματα των ακτών του που βρίσκονται απέναντι στις ακτές άλλου κράτους και η θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται ανάμεσά τους δεν είναι επαρκής για να εξαντλήσουν αντιστοίχως το μέγιστο εύρος χωρικών υδάτων.⁹⁷

Ανάλογη είναι η περίπτωση των υπόλοιπων θαλάσσιων και υποθαλάσσιων ζωνών, όταν οι ακτές των παράκτιων κρατών απέχουν μεταξύ τους μικρότερες αποστάσεις από το ανώτατο πλάτος της θαλάσσιας ζώνης που δικαιούται το καθένα. Συνεπώς, θεωρείται ως απαραίτητη η χάραξη νοητών θαλασσών ή υποθαλάσσιων μεθοριακών γραμμών για να ορίζουν τις αντίστοιχες θαλάσσιες ζώνες των παράκτιων κρατών που γειτονεύουν. Για τη χάραξη αυτή απαιτείται μία διεθνής διαδικασία οριοθέτησης.⁹⁸

Είναι σημαντική η αναφορά στις δυσκολίες που εντοπίζονται στις οριοθετήσεις στη θάλασσα. Το πρώτο βασικό στοιχείο είναι η ανυπαρξία φυσικών στοιχείων που θα μπορούσαν να θεωρηθούν οριοθετικά σημεία, εκτός των νήσων, των βράχων και των σκοπέλων, όπου αυτά υπάρχουν, με αποτέλεσμα τη χρήση γεωγραφικών συντεταγμένων. Επιπλέον, δεν είναι δυνατή η διάγνωση της γεωμορφολογίας του υπεδάφους με γυμνό οφθαλμό στις υποθαλάσσιες περιοχές, οπότε γίνεται κατανοητή η δυσκολία και η πολυπλοκότητα της οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών.⁹⁹ Οι Ιωάννου και Στρατή διαπιστώνουν ότι στη νομολογία παρατηρείται η τάση να συνδεθεί η δικαιοδοσία στις θαλάσσιες ζώνες με έννοιες της εδαφικής κυριαρχίας, όπως η έννοια του θαλάσσιου εδάφους (maritime territory), που

---

⁹⁷ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 314.

⁹⁸ Το ίδιο, σελ. 315.

⁹⁹ Το ίδιο.

προσδιορίζει και την αιγιαλίτιδα ζώνη, και η έννοια του θαλάσσιου συνόρου (maritime boundary)¹⁰⁰.

Το ΔΔΧ στην απόφασή του στις 14 Ιουνίου 1993 για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen, ανέφερε ότι το έργο ενός δικαστηρίου είναι να ορίσει την οριοθετική γραμμή μεταξύ περιοχών που βρίσκονται υπό τη θαλάσσια δικαιοδοσία δύο κρατών. Η κατανομή (sharing-out) της περιοχής συνεπώς είναι η συνέπεια της οριοθέτησης και όχι το αντίστροφο.¹⁰¹ Η καθιέρωση του θεσμού της ΑΟΖ από τη Σύμβαση ΔΘ και η στενή σχέση της με την υφαλοκρηπίδα δημιούργησε την ανάγκη για χάραξη «ενιαίων θαλάσσιων συνόρων». Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1985, από τις συνολικά 30 περιπτώσεις συμβατικής οριοθέτησης της ΑΟΖ, οι 29 είχαν υιοθετήσει οριοθετική γραμμή η οποία συμπίπτει με την οριοθετική γραμμή της υφαλοκρηπίδας.¹⁰²

Η έννοια του ενιαίου θαλάσσιου ορίου αντιμετωπίστηκε κυρίως στην υπόθεση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Μεθορίου στην Περιοχή του Κόλπου Maine, όπου το Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου ζητήθηκε να χαράξει μια ενιαία γραμμή οριοθέτησης για την υφαλοκρηπίδα και για τις αντίστοιχες αλιευτικές ζώνες. Σύμφωνα με το Τμήμα, δεν υπήρχε κανόνας του διεθνούς δικαίου που να μην επιτρέπει τη θαλάσσια οριοθέτηση δύο διαφορετικών στοιχείων με μία και μόνη γραμμή, ενώ εξηγούσε πως αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την εφαρμογή ενός ή περισσοτέρων κριτηρίων, που δε θα δίνουν προτιμησιακή μεταχείριση σε ένα από τα δύο αντικείμενα, δηλαδή την υφαλοκρηπίδα και τα υπερκείμενα ύδατα, ενώ θα καθιστούν δυνατή τη διαίρεση καθενός από αυτά τα κριτήρια.¹⁰³ Η παραπάνω αναφορά του Τμήματος εξηγεί ότι τα όρια της υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ δεν ταυτίζονται εξ αρχής.

Το ίδιο θέμα για τη χάραξη θαλάσσιου ορίου συζητήθηκε στην απόφαση της 14^{ης} Φεβρουαρίου 1985 για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ

¹⁰⁰ Στρατή Α., *Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες και οριοθέτηση με γειτονικά κράτη*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012

¹⁰¹ Στρατή Α., «Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη», ό.π., σελ. 182.

¹⁰² Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 319.

¹⁰³ Στρατή Α., «Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη», ό.π., σελ. 177.

Γουινέας και Γουινέας-Μπασάου και στην απόφαση του ΔΔΧ στις 14 Ιουνίου 1993 για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen ή ακόμη και στη διαιτητική απόφαση της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1999 για τη Θαλάσσια Οριοθέτηση μεταξύ Ερυθραίας και Υεμένης.¹⁰⁴ Η οριοθέτηση με τη χάραξη ενός ενιαίου θαλασσιού συνόρου, όταν είναι γεωγραφικά εφικτή, συνεπάγεται την εφαρμογή κοινών κανόνων για όλες τις Θαλάσσιες ζώνες υπό οριοθέτηση. Έτσι, στην υπόθεση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Μεθορίου στην Περιοχή του Κόλπου Maine, το Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου αρνήθηκε να εφαρμόσει για την οριοθέτηση μιας ενιαίας μεθορίου το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα, το οποίο αφορούσε αποκλειστικά την οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας, καθώς στη συγκεκριμένη περίπτωση επρόκειτο για οριοθέτηση και των αλιευτικών ζωνών.¹⁰⁵

Στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας, αρκετά κράτη με παρακείμενες ή αντικείμενες ακτές ήρθαν σε αντιπαράθεση προκειμένου να οριοθετήσουν την υφαλοκρηπίδα τους, με αποτέλεσμα να προκύψει ένας σημαντικός αριθμός συμφωνιών και νομικών αποφάσεων, σημαντικές εκ των οποίων είναι η υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), η Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977), η υπόθεση οριοθέτησης περιοχών της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης (1982), η υπόθεση του Κόλπου του Maine μεταξύ Καναδά και Ηνωμένων Πολιτειών (1984), η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985) και Υπόθεση Γουινέας-Γουινέας Μπισσάου (1985). Στην Υφαλοκρηπίδα του νησιού Jan Mayen (1993), η διαφωνία ανάμεσα στην Ισλανδία και τη Νορβηγία λύθηκε με συμβιβασμό.

2.2 *Ειδικότερες Αρχές Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας και τα Ζητήματα Περί Οριοθέτησης της ΑΟΖ*

Για την υφαλοκρηπίδα, είναι νοητή η οριοθέτηση ανάμεσα στο παράκτιο κράτος και τη διεθνή κοινότητα, ειδικά σε περιπτώσεις στις οποίες το παράκτιο κράτος επιθυμεί να καθιερώσει τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας του πέρα από

---

¹⁰⁴ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 320.

¹⁰⁵ Το ίδιο.

τα 200 ναυτικά μίλια, άρα πρέπει να δεχθεί τις συστάσεις της Επιτροπής για τα Όρια της Υφαλοκρηπίδας, που προβλέπεται από το Παράρτημα ΙΙ της Σύμβασης ΔΘ 1982, όπως αναφέρει σχετικά το άρθρο 76 παράγραφος 8 της εν λόγω Σύμβασης.¹⁰⁶ Όμως, μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν πρόκειται για καθαυτό οριοθέτηση, αλλά για προσδιορισμό από κοινού του εξωτερικού ορίου της υφαλοκρηπίδας.¹⁰⁷

Σύμφωνα με το άρθρο 83 (1) Σύμβασης ΔΘ, το οποίο είναι πανομοιότυπο με το άρθρο 74 (1) Σύμβασης ΔΘ σχετικά με την ΑΟΖ, η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές θα γίνεται με συμφωνία βάσει του διεθνούς δικαίου, όπως αυτό αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου, ώστε να επιτευχθεί μια δίκαιη (equitable) λύση. Η παραπάνω διάταξη αναφέρεται σε οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με έναντι αλλήλων ή παρακείμενες ακτές. Η διατύπωση αυτή διαφέρει ελαφρώς από τη διατύπωση του άρθρου 15 Σύμβασης ΔΘ, το οποίο αναφέρεται σε ακτές οι οποίες κείνται έναντι αλλήλων ή συνορεύουν.¹⁰⁸

Στο άρθρο 83 καθορίζονται τα τρία βασικά στοιχεία που αποτελούν τον κανόνα των οριοθετήσεων της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με παρακείμενες ή αντικείμενες ακτές. Πρόκειται για:¹⁰⁹

- α) την οριοθέτηση με συμφωνία
- β) την οριοθέτηση με βάση το διεθνές δίκαιο
- γ) την οριοθέτηση που αποτελεί «δίκαιη λύση»

Η υποχρέωση οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας με συμφωνία ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη υποδεικνύει ότι δεν είναι δυνατή η οριοθέτηση με μονομερή πράξη ενός από τα παράκτια κράτη, όταν πρόκειται για υφαλοκρηπίδα όμορων κρατών. Η σύναψη συμφωνίας προϋποθέτει διαπραγματεύσεις και το ΔΔΧ στην υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας περιέγραψε τις υποχρεώσεις των διαπραγματευόμενων κρατών, τα οποία είναι υποχρεωμένα να διαπραγματευθούν

¹⁰⁶ United Nations Convention 1982, ό.π., άρθρ. 76, σελ. 54.

¹⁰⁷ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 316.

¹⁰⁸ United Nations Convention 1982, ό.π., άρθρ. 83, σελ. 56 και άρθρ. 15, σελ. 30.

¹⁰⁹ United Nations Convention 1982, ό.π., άρθρ. 83, σελ. 56.

με την προοπτική να καταλήξουν σε μια συμφωνία και όχι απλώς να διέλθουν από μία τυπική διαδικασία διαπραγματεύσεως, ως μία μορφή προϋπόθεσης για την εφαρμογή συγκεκριμένης μεθόδου οριοθέτησης εν απουσία συμφωνίας. Έχουν την υποχρέωση να συμπεριφερθούν κατά τρόπο ώστε οι διαπραγματεύσεις να είναι ουσιαστικές, γεγονός το οποίο δεν συμβαίνει όταν οποιοδήποτε από αυτά επιμένει στη θέση του χωρίς να αντιμετωπίζει οποιαδήποτε τροποποίησή της.¹¹⁰

Η υποχρέωση διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμφωνίας οριοθέτησης δεν οδηγεί αναγκαστικά στην υποχρέωση σύναψης συμφωνίας. Κανένας κανόνας του διεθνούς δικαίου δεν επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να συμφωνήσουν, με την έννοια ότι η μη συμφωνία θα αποτελούσε παραβίαση διεθνούς υποχρέωσης. Εξάλλου, μία τέτοια κίνηση θα αντιτιθόταν στην έννοια της κρατικής κυριαρχίας. Σύμφωνα όμως με τη διεθνή νομολογία, υπάρχει παραβίαση διεθνούς υποχρέωσης όταν τα κράτη δεν διεξάγουν τις διαπραγματεύσεις με καλή πίστη ή εισέρχονται στις διαπραγματεύσεις με ορισμένες θέσεις, τις οποίες σε όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων θεωρούν αμετακίνητες και αμετάβλητες. Επομένως, η καλή πίστη κατά τις διαπραγματεύσεις σημαίνει πρωταρχικά ότι αυτές διεξάγονται με βάση τους σχετικούς ουσιαστικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου.¹¹¹

Από την άλλη πλευρά, το πρόβλημα της οριοθέτησης της ΑΟΖ ανάμεσα σε παρακείμενα ή όμορα κράτη υφίσταται όταν η απόσταση των ΑΟΖ είναι μικρότερη από τα 400 ναυτικά μίλια ή όταν επικαλύπτονται, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Σε πρακτικό επίπεδο, όταν ισχύει το φαινόμενο των επικαλυπτόμενων ΑΟΖ, τα εμπλεκόμενα κράτη δεν έχουν τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν την περιοχή των 200 ναυτικών μιλίων, επειδή η ΑΟΖ τους επικαλύπτεται από την αντίστοιχη άλλων κρατών.¹¹²

Κατά την Γ' Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας (1973)¹¹³, υπήρχε μία διαφωνία ανάμεσα στα συμμετέχοντα κράτη σχετικά με τις αρχές που θα αφορούν

¹¹⁰ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., §85(a), σελ. 47.

¹¹¹ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 353.

¹¹² Στρατή Α., 2012, ό.π., σελ. 7.

¹¹³ Η Γ' Συνδιάσκεψη διήρκεσε για περίπου 9 χρόνια, στη διάρκεια των οποίων αντιπρόσωποι 150 χωρών συζητούσαν ζητήματα σχετικά με τις οριοθετήσεις και την κατάσταση στο χώρο της θάλασσας.

στην οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα σε γειτονικά παράκτια κράτη. Από τα συμμετέχοντα κράτη, τα 22, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, ήταν υπέρ της καθιέρωσης της μέσης γραμμής, ενώ 29, μεταξύ των οποίων και η Τουρκία, ήταν υπέρ της αρχής της ευθυδικίας. Προκειμένου να επέλθει η ομόνοια ανάμεσα στα μέλη της Συνδιάσκεψης, υιοθετήθηκε η αρχή του συμβιβασμού, χωρίς να γίνουν αποδεκτές συγκεκριμένες μέθοδοι για την οριοθέτηση της ΑΟΖ.¹¹⁴ Οι θεμελιακές διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων κρατών στη Γ' Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας διακρίνονται στα σχέδια διατάξεων που κατέθεσαν σχετικά με τις οριοθετήσεις η Ελλάδα και η Τουρκία αντιστοίχως.

Το σχέδιο της Ελλάδας από την αρχή της Συνδιάσκεψης προέβλεπε ότι όπου οι ακτές δύο ή περισσότερων κρατών είναι παρακείμενες ή αντικριστές, η οριοθέτηση των ορίων της υφαλοκρηπίδας θα καθορισθεί με συμφωνία μεταξύ τους. Αν δεν υφίσταται τέτοια συμφωνία, κανένα κράτος δεν δικαιούται να επεκτείνει τα δικαιώματά του επί της υφαλοκρηπίδας πέρα από τη μέση γραμμή, κάθε σημείο της οποίας απέχει ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσεως, ηπειρωτικών ή νησιωτικών, από τα οποία μετράται το εύρος της υφαλοκρηπίδας των αντίστοιχων κρατών.¹¹⁵

Αντιθέτως, το σχέδιο της Τουρκίας προέβλεπε ότι όπου οι ακτές δύο ή περισσότερων κρατών είναι παρακείμενες και/ή αντικριστές, οι περιοχές της υφαλοκρηπίδας που ανήκουν στο κάθε κράτος θα καθορισθούν με συμφωνία μεταξύ τους, σύμφωνα με δίκαιες αρχές (*equitable principles*). Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, τα κράτη θα λάβουν υπόψη τους όλους τους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, τη γεωμορφολογία και τη

Οι συζητήσεις κατέληξαν στην υπογραφή της Συνθήκης ΔΘ 1982, για την οποία έχει ήδη γίνει λόγος παραπάνω.

¹¹⁴ United Nations Convention on the Law of the Sea (with annexes, final act and procès-verbaux of rectification of the final act dated 3 March 1986 and 26 July 1993), Montego Bay on 10 December 1982, άρθρ. 74, σελ. 427.

¹¹⁵ Third United Nations Conference on the Law of the Sea, 1973-1982, Concluded at Montego Bay, Jamaica on 10 December 1982, Document A/CONF.62/ C.2/L. 25 (1974), Greece: draft articles on the continental shelf, Extract from the *Official Records of the Third United Nations Conference on the Law of the Sea*, Volume III (Documents of the Conference, First and Second Sessions), άρθρ. 6, σελ. 202.

γεωλογική δομή της υφαλοκρηπίδας μέχρι το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου, καθώς και ειδικές περιστάσεις όπως τη γενική διαμόρφωση των αντίστοιχων ακτών, και την ύπαρξη νήσων, νησίδων του ενός κράτους στην υφαλοκρηπίδα του άλλου.

Επιπλέον, η Τουρκία παρέπεμπε στις μεθόδους ειρηνικής επίλυσης του άρθρου 33 του Χάρτη των Η. Ε. για την επίλυση είτε της άρνησης ενός κράτους να διαπραγματευθεί, είτε διαφορών κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, καταλήγοντας ότι τα κράτη μπορούν να χρησιμοποιήσουν το συνδυασμό των παραπάνω «μεθόδων και αρχών» για να καταλήξουν σε «δίκαιη οριοθέτηση» (equitable delimitation) που θα βασίζεται σε συμφωνία.¹¹⁶ Με βάση τα παραπάνω σχέδια, καθίσταται σαφές ότι η Ελλάδα προσπαθούσε να κατοχυρώσει τη μέση γραμμή με το συνυπολογισμό του νησιωτικού μετώπου στην προς οριοθέτηση περιοχή, ενώ η Τουρκία ήθελε να προχωρήσει στο συνυπολογισμό της υποθαλάσσιας προέκτασης της ασιατικής ακτής, καθώς και τη γεωπολιτική κατάσταση των νησιών του Αιγαίου και να θεωρήσει όλα τα στοιχεία ως ειδική περίπτωση ή ως σχετικούς παράγοντες.¹¹⁷

Προκειμένου να καταλήξει η Συνδιάσκεψη σε ορισμένες αποφάσεις σχετικά με την οριοθέτηση της ΑΟΖ, χρησιμοποιήθηκαν οι ίδιοι κανόνες με αυτούς της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας. Στο άρθρο 74 αναφέρεται ότι η οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα στα κράτη με ακτές γειτονικές μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά από συμφωνία και σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, όπως ορίζει το άρθρο 38 του καταστατικού του ΔΔΧ, προκειμένου να επιτευχθεί δίκαιη λύση (equitable solution). Ωστόσο, αν δε σταθεί δυνατή η επίτευξη συμφωνίας των κρατών σε εύλογο χρονικό διάστημα, τότε αυτά οφείλουν να προσφύγουν στις διαδικασίες που προβλέπει η Σύμβαση, δηλαδή στην υπαγωγή της διαφοράς σε συνδιαλλαγή, δικαστική επίλυση, διαιτησία, ΔΔΘ ή ΔΔΧ. Σε κάθε περίπτωση, τα κράτη οφείλουν να επιδεικνύουν διάθεση συνεργασίας και συνεννόησης για να προχωρήσουν σε προσωρινές

---

¹¹⁶ Third United Nations Conference on the Law of the Sea, 1973-1982, Concluded at Montego Bay, Jamaica on 10 December 1982, Document A/CONF.62/C.2/L.23 (1974), Turkey: draft article on delimitation between States; various aspects involved, Extract from the *Official Records of the Third United Nations Conference on the Law of the Sea*, Volume III (Documents of the Conference, First and Second Sessions), άρθρ. 3, σελ. 201.

¹¹⁷ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 351.

συμφωνίες με πρακτικό χαρακτήρα, αλλά και να φροντίζουν να μην προβάλουν οποιοδήποτε εμπόδιο για την επίτευξη οριστικής συμφωνίας στη μεταβατική αυτή περίοδο. Όταν τελικώς ισχύσει συμφωνία ανάμεσα στα κράτη, τα θέματα περί οριοθέτησης ΑΟΖ καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της συγκεκριμένης συμφωνίας.¹¹⁸

Συνεπώς, οι γραμμές βάσης της μέτρησης και οριοθέτησης της ΑΟΖ δεν υπήρξαν το αντικείμενο με το οποίο ενασχολήθηκε η UNCLOS III, καθώς οι προτάσεις που υποβλήθηκαν είναι οι ίδιες με αυτές των άρθρων για τις γραμμές βάσης της Σύμβασης του 1958 για τη συνορεύουσα ζώνη.¹¹⁹

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η οριοθέτηση δεν αποτελεί τρόπο κτήσεως θαλάσσιων ή υποθαλάσσιων περιοχών, αλλά τρόπο καθορισμού των ακριβών ορίων περιοχών που ήδη ανήκουν στα κράτη που γειτονεύουν.¹²⁰ Ως προς τους γενικούς κανόνες των οριοθετήσεων, στη διεθνή νομολογία και πρακτική, ήδη από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, εμφανίστηκαν διάφοροι όροι και ορολογίες, συχνά χωρίς συγκεκριμένο και σαφές περιεχόμενο ή με συγκεχυμένη σημασία, γεγονός που καθιστά επιτακτική τη βασική καταγραφή και περιγραφή της σύγχρονης νομικής ορολογίας περί της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών.

2.3 *Παράθεση και Ανάλυση Εννοιών Σχετικά με τις Υποθέσεις ΔΔΧ και τις Συντεταγμένες Κρατών*

2.3.1 *Οι «Ειδικές» και «Σχετικές Συνθήκες» : Έννοια και Εφαρμογή τους στις Υποθέσεις ΔΔΧ*

Οι όροι ειδικές περιστάσεις/ειδικές συνθήκες (special circumstances) ή σχετικές περιστάσεις (relevant circumstances) είναι συνήθεις στη διεθνή νομολογία των οριοθετήσεων. Η πρώτη αναφορά στον όρο των «περιστάσεων» που επηρεάζουν έγινε για πρώτη φορά στην Α' Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και συγκεκριμένα στο άρθρο 12 της Σύμβασης για την Αιγιαλίτιδα και τη

---

¹¹⁸ Το ίδιο, άρθρ. 74, σελ. 428.

¹¹⁹ Καρακωστανόγλου Β., ό.π., σελ. 119.

¹²⁰ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 316.

Συνορεύουσα Ζώνη και στο άρθρο 6 της Σύμβασης για την Υφαλοκρηπίδα.¹²¹ Στη Σύμβαση ΔΘ 1982, η αναφορά στις ειδικές περιστάσεις γίνεται στο άρθρο 15 σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και στο άρθρο 59 για την επίλυση των διαφορών ως προς τα δικαιώματα και τις δικαιοδοσίες στην ΑΟΖ.¹²²

Αρχικώς, οι ειδικές περιστάσεις συνδέονταν με την αρχή της ίσης απόστασης, ενώ μεταγενέστερα εφαρμόστηκαν σε κάθε οριοθέτηση, με τον ορολογικό μανδύα των «σχετικών περιστάσεων». Ως ειδικές περιστάσεις δε, γίνονται αντιληπτά τα ειδικά γεωμορφολογικά στοιχεία της προς οριοθέτηση περιοχής, τα οποία συνδέονται άμεσα με την εν λόγω περιοχή και εκτιμώνται στις οριοθετήσεις ως στοιχεία του πραγματικού, δηλαδή γεωγραφικού, περιβάλλοντος μέσα στο οποίο πρέπει να γίνει η οριοθέτηση.¹²³ Επομένως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν η εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης (ως τυπικού κανόνα οριοθέτησης) είναι δυνατόν να προκαλέσει ανισότητες, πέρα από αυτές που προκύπτουν κατ' ανάγκη από τη γεωγραφία. Με άλλα λόγια, οι απλές περιστάσεις που παρουσιάζει μία περιοχή γίνονται «ειδικές» όταν η εφαρμογή μιας συγκεκριμένης μεθόδου οριοθέτησης δημιουργεί ανισότητες.

Προκειμένου να αποφευχθεί ένα άνισο αποτέλεσμα, οι ειδικές περιστάσεις στοχεύουν στον παραμερισμό του κανόνα, χωρίς όμως οι ίδιες να σχηματίζουν μία αυτοτελή μέθοδο οριοθέτησης, ούτε η ύπαρξή τους να δηλώνει αυτόματα την απομάκρυνση από τον εφαρμοστέο κανόνα. Ουσιαστικά, η λειτουργία τους αποτελεί μία προϋπόθεση για την ισότητα και δικαιοσύνη του αποτελέσματος της οριοθέτησης. Έτσι, κάμπτεται η αυστηρότητα της μέσης γραμμής, μέσω της παρέκκλισης από αυτή στα σημεία της οριοθέτησης όπου ισχύουν ειδικές περιστάσεις. Ωστόσο, οι πρακτικές δυσχέρειες στον τρόπο εφαρμογής και τον προσδιορισμό των ειδικών περιστάσεων οδήγησαν σε αρκετές νομικές διαφορές.¹²⁴

Ως προς τις σχετικές περιστάσεις, οι οποίες διαφοροποιούνται από τις ειδικές περιστάσεις, είναι το σύνολο των περιστάσεων που οδηγούν στην εφαρμογή μίας

---

¹²¹ Convention on the Continental Shelf, ό.π., άρθρ. 6, σελ. 3-4.

¹²² United Nations Convention 1982, ό.π., άρθρ. 59, σελ. 44..

¹²³ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 325.

¹²⁴ Colson D., “The Delimitation of the Outer Continental Shelf between Neighboring States”, *The American Journal of International Law*, Vol. 97, No. 1 (Jan., 2003), σελ. 99.

δίκαιης λύσης. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στη διεθνή νομολογία με την απόφαση του ΔΔΧ για την Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας.¹²⁵ Ο όρος υιοθετήθηκε επειδή δεν μπορούσε να εφαρμοστεί το άρθρο 6 της Σύμβασης του 1958 που έκανε λόγο για «ειδικές περιστάσεις», αλλά δεν ήταν δυνατή και η αναφορά στις δίκαιες αρχές (*equitable principles*), επειδή δε λαμβανόταν υπόψη το γεωγραφικό περιβάλλον.

Η διεθνής νομολογία ακολούθησε την παραπάνω απόφαση, καθώς σύμφωνα μάλιστα με το ΔΔΧ στην απόφαση για την Υφαλοκρηπίδα Τυνησίας-Λιβύης, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι αδύνατο πρακτικά να επιτευχθεί μία δίκαιη λύση χωρίς να ληφθούν υπόψη οι συγκεκριμένες σχετικές περιστάσεις της περιοχής.¹²⁶ Με αυτόν τον τρόπο, η έννοια των σχετικών περιστάσεων καθιερώθηκε ως ευρύτερη από αυτή των ειδικών περιστάσεων. Εξάλλου, οι σχετικές περιστάσεις υπάρχουν σε όλες τις περιπτώσεις οριοθετήσεων, ενώ οι ειδικές περιστάσεις μόνον σε ορισμένες.

Το ΔΔΧ στην υπόθεση της Οριοθέτησης της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen συγκρίνοντας τις δύο έννοιες των ειδικών και σχετικών περιστάσεων, διαπίστωσε ότι αν και πρόκειται για κατηγορίες που διαφέρουν ως προς την καταγωγή τους και την ονομασία τους, θα υπάρξει αναπόφευκτα μία τάση προς την εξομοίωση μεταξύ των ειδικών περιστάσεων του άρθρου 6 της Σύμβασης του 1958 και των σχετικών περιστάσεων του εθιμικού δικαίου δεδομένου ότι αμφότερες σκοπεύουν στο να καταστήσουν δυνατή την επίτευξη δίκαιης λύσης.¹²⁷

Σύμφωνα με τον Ροζάκη, η διάκριση μεταξύ ειδικών και σχετικών περιστάσεων αποκτά ξεχωριστή σημασία για το δικαίο της θάλασσας. Για αυτόν, ενώ με την έννοια σχετικές περιστάσεις ορίζονται όλες οι περιστάσεις που βρίσκονται στην περιοχή της οριοθέτησης και αφορούν την οριοθέτηση και που έχουν κάποια σημασία, παίζουν κάποιο ρόλο στην υπόδειξη της οριοθετικής γραμμής και της διάκρισης των χωρών, με την έννοια «ειδικές περιστάσεις» ορίζουμε τις πραγματικές εκείνες περιστάσεις που αποτελούν αιχμηρές γεωγραφικές συνθήκες σε μία περιοχή

---

¹²⁵ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., άρθρ. 3, σελ. 10.

¹²⁶ Continental Shelf (Tunis./Libya), 1982 I.C.J. 18 (Feb. 24), §72, σελ. 46.

¹²⁷ Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen, Judgment, I.C.J. Reports 1993, §56, σελ. 62-63.

οριοθέτησης τέτοιας εμβέλειας σε σχέση με τις υπόλοιπες συνθήκες, ώστε καθιστούν αναγκαία τη λήψη ειδικών μέτρων, την τροποποίηση της μεθόδου της ίσης απόστασης, ώστε να αποκατασταθεί η ίδια η ισορροπία της λογικής της μεθόδου- και σε τελευταία ανάλυση η δικαιοσύνη στην οριοθέτηση.¹²⁸

Όμως, στο δίκαιο δεν καθίσταται σαφές ποιοι είναι οι παράγοντες που πρέπει να συνυπολογίζονται για την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών ως περιστάσεις. Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου το 1954 έφερε ως παραδείγματα ειδικών περιστάσεων τη ναυσιπλοΐα, τα συμφέροντα αλιείας, καθώς και εξαιρετικά γεωμορφολογικά δεδομένα. Επιπλέον, οι αποφάσεις του ΔΔΧ και των διεθνών διαιτητικών δικαστηρίων αποδεικνύουν τη δυσκολία σύνταξης ενός καταλόγου τέτοιων περιστάσεων, εξαιτίας του διαφορετικού τρόπου προσέγγισής τους από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα, με αποτέλεσμα να επικρατεί μεγάλη ασάφεια. Χαρακτηριστικά είναι τα στοιχεία που αποτελούν «σχετικές περιστάσεις» κατά τη διεθνή νομολογία.¹²⁹

- Η γενική διαμόρφωση των ακτών των διαδίκων και η παρουσία οποιουδήποτε ειδικού ή ασυνήθιστου χαρακτηριστικού (Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας, Παρ. 101/D/1).
- Ο πλούτος των φυσικών πόρων σε δεδομένα τμήματα της προς οριοθέτηση περιοχής (Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας, Παρ. 101/D./2 και Υφαλοκρηπίδα Λιβύης/Μάλτας, Παρ. 50).
- Η σημαντική διαφορά στην έκταση των αντιστοίχων ακτών (Υφαλοκρηπίδα Λιβύης/Μάλτας, Παρ. 54 και Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen, Παρ. 68).
- Η γεωπολιτική κατάσταση και η εγγύτητα των νησιών της Μάγχης προς το Ηνωμένο Βασίλειο (Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης, Παρ. 197).
- Η γεωγραφική θέση ορισμένων νησιών στην υπό οριοθέτηση περιοχή, ιδιαίτερα η θέση τους σε μια ημίκλειστη θάλασσα (Υφαλοκρηπίδα Λιβύης/Μάλτας, Παρ. 53). Ωστόσο, στην απόφασή του για την Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας, το ΔΔΧ θεώρησε ότι μόνο νησίδες,

¹²⁸ Ροζάκης Χ., ό.π., 1989, σελ. 78.

¹²⁹ Αναφέρονται τα στοιχεία που παραθέτονται στο Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 330.

βράχοι και ελαφρές προεξοχές μπορούν να θεωρηθούν ως ειδικές περιστάσεις.¹³⁰

- Η ύπαρξη γεωτρήσεων πετρελαίου στην υπό οριοθέτηση περιοχή, στοιχείο που θεωρήθηκε ως συνεκτιμώμενο (Υφαλοκρηπίδα Τυνησίας/Λιβύης, Παρ. 107). Ωστόσο, στην απόφασή του για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen¹³¹, το Διεθνές Δικαστήριο θεώρησε ότι οι παραχωρήσεις αδειών για εκμετάλλευση του βυθού (γεωτρήσεις) δεν αποτελούσαν στη συγκεκριμένη περίπτωση στοιχείο που θα μπορούσε να επηρεάσει την οριοθέτηση.

Η γεωγραφία αποτέλεσε στις περισσότερες περιπτώσεις κοινό στοιχείο. Κατά την απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου στην υπόθεση των Νησιών Saint-Pierre και Miquelon, τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά βρίσκονται στον πυρήνα κάθε διαδικασίας οριοθέτησης.¹³² Η διεθνής νομολογία δε θεωρεί ως περιστάσεις τις εξής συνιστώσες:¹³³

- Το βαθμό κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης των παράκτιων κρατών (Υφαλοκρηπίδα Λιβύης/Μάλτας, Παρ. 50, Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen, Παρ. 80).
- Τη διαφορά στη χερσαία έκταση των αντίστοιχων κρατών.
- Τη γεωμορφολογία του βυθού (Υφαλοκρηπίδα Λιβύης/Μάλτας, Παρ. 39).

Αξιοσημείωτη είναι η αναφορά στα ζητήματα ασφαλείας των παράκτιων κρατών ως σχετικής περίπτωσης στις οριοθετήσεις. Στην Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης, το διαιτητικό δικαστήριο αποδέχθηκε ότι η παράμετρος της άμυνας και της ασφάλειας αποτελεί ειδική περίπτωση που μπορεί να ληφθεί

---

¹³⁰ Convention on the Continental Shelf, ό.π., §57, σελ. 30.

¹³¹ Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen, Judgment, ό.π., §40, σελ. 56.

¹³² Court of Arbitration for the Delimitation of Maritime Areas between Canada and France: Decision in Case concerning Delimitation of Maritime Areas (St. Pierre and Miquelon), International Legal Materials, Vol. XXXI, No. 5, September 1992, §24, σελ. 1159.

¹³³ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 331.

υπόψη.¹³⁴ Το ΔΔΧ, με τη σειρά του, θεώρησε ότι τα ζητήματα ασφαλείας είναι σχετικά με τις οριοθετήσεις, αλλά παίζει σημαντικό ρόλο σε κάθε περίπτωση η γεωγραφία της περιοχής.¹³⁵ Συνεπώς, για να γίνει δεκτό ότι μία οριοθέτηση μπορεί να προκαλέσει ζητήματα ασφαλείας σε ένα κράτος, πρέπει να θεωρείται ως ένας παράγοντας σημαντικός για τις ειδικές ή σχετικές περιστάσεις από τα δικαιοδοτικά όργανα. Ωστόσο, σε καμία από τις υποθέσεις οριοθετήσεων της διεθνούς νομολογίας δεν εφαρμόστηκαν κριτήρια ασφάλειας.

Τελικώς, η έννοια των σχετικών περιστάσεων αφορά σε ένα σύνολο παραγόντων που λαμβάνονται υπόψη για να προσδιοριστούν οι εφαρμοστέες δίκαιες αρχές, ο συγκεκριμένος τρόπος εφαρμογής τους και να εκτιμηθεί το αποτέλεσμα της οριοθέτησης ως «δίκαιο». Πρέπει να τονιστεί, όμως, πως η σχετική περίπτωση δεν είναι εφαρμοστέα για όλες τις περιοχές, αν και η νομολογιακή εξέλιξη της έννοιας αυτής την κατέστησε τμήμα των νομικών εκτιμήσεων με τις οποίες οδηγείται ένα δικαιοδοτικό όργανο σε μία «δίκαιη» οριοθέτηση. Ως προς τις ειδικές περιστάσεις, η εφαρμογή τους αφορά σε γεωγραφικές συνθήκες, με παράλληλη απομάκρυνση από την αυστηρή εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης. Η νομολογία του ΔΔΧ τους έδωσε ευρύτερο περιεχόμενο και τις εξίσωσε με τις σχετικές περιστάσεις του εθνικού δικαίου.¹³⁶

2.4 Ευθυδικία (*equity*) και Δίκαιες Αρχές (*equitable principles*) στις Υποθέσεις ΔΔΧ

Στη Σύμβαση ΔΘ 1982 χρησιμοποιούνται οι όροι : *equity* (άρθρο 59), *equitable solution* (άρθρα 74(1) και 83(1)). Η ελληνική νομοθετική μετάφραση απέδωσε τον όρο *equity* με τον όρο ευθυδικία και τον όρο *equitable* με τον όρο δίκαιος. Εκτός της Σύμβασης ΔΘ 1982, η διεθνής νομολογία των οριοθετήσεων γενικότερα χρησιμοποιεί την έννοια της «δίκαιης λύσης» (*equitable solution-equitable result*) ως μία από τις σημαντικότερες στις διαδικασίες οριοθέτησης.

---

¹³⁴ Reports of International Arbitral Awards, Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic (UK, France), 30 June 1977 - 14 March 1978, Vol. XVIII, §79, σελ. 49.

¹³⁵ Continental Shelf (Libya/Malta), 1985 I.C.J. 13 (June 3), §51, σελ. 42.

¹³⁶ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 332.

Αόριστες έννοιες σαν αυτές, όμως, είναι απαραίτητο να διευκρινιστούν, προκειμένου να γίνει κατανοητό το δίκαιο των οριοθετήσεων.¹³⁷

Η Σύμβαση ΔΘ 1982, συγκεκριμένα, χρησιμοποιεί τον όρο equitable σε διάφορες περιπτώσεις, καθώς προβλέπει τη δίκαιη γεωγραφική κατανομή των συμβαλλομένων μερών στα όργανα της αρχής (άρθ. 161, 162) και τη δίκαιη κατανομή ωφελημάτων (άρθ. 140, 155). Αναφέρει ότι τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη θα μετέχουν σε δίκαιη βάση στην αλιευτική εκμετάλλευση της ΑΟΖ (άρθ. 69 και 70) και ότι πρέπει να ενισχυθεί η μεταφορά τεχνολογίας σε δίκαιη βάση. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η έννοια του equitable έχει περιεχόμενο που μεταβάλλεται ανάλογα με τη διάταξη στην οποία περιέχεται. Συνήθως, δίνει μία κατεύθυνση στο εκάστοτε κράτος να έχει την πολιτική δυνατότητα να αρνηθεί τη σύμπραξή του σε ένα διαμορφούμενο consensus, θεωρώντας ότι δεν είναι δίκαιη (equitable) η προτεινόμενη λύση ή κατανομή.¹³⁸

Ωστόσο, ο όρος equitable principles που χρησιμοποιείται ευρέως στη διεθνή νομολογία, δεν εμφανίζεται στη Σύμβαση ΔΘ 1982, άρα δε διαθέτει επίσημη ελληνική απόδοση. Σύμφωνα με τους Ιωάννου και Στρατή, μπορεί να γίνει η χρήση του όρου «δίκαιες/επιεικείς αρχές».¹³⁹ Ως προς την έννοια της ευθυδικίας, η εννοιολογική καταγωγή βρίσκεται στο αρχαίο ελληνικό δίκαιο και κυρίως στον Αριστοτέλη, ο οποίος θεωρούσε ότι οι νόμοι τίθενται με μία γενικότητα από το νομοθέτη, η οποία δεν επιτρέπει την πρόβλεψη εξαιρετικών καταστάσεων. Επομένως, σε κάποιες περιπτώσεις πρέπει να γίνεται η εφαρμογή του δικαίου με τρόπο τέτοιο που να καθίσταται δυνατό ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Εξάλλου, αυτό θα επεδίωκε και ο νομοθέτης, κατά τον Αριστοτέλη, αν γνώριζε την εξαιρετική περίπτωση, συνεπώς η επιείκεια είναι συνάρτηση της ύπαρξης κανόνα δικαίου και όχι του νομικού κενού.¹⁴⁰

Υπάρχουν διάφορες μορφές της επιείκειας/ευθυδικίας στη γενική θεωρία του δικαίου. Γίνεται, όμως, διάκριση μεταξύ της επιείκειας που λειτουργεί *infra* (*secundum*) *legem*, οπότε πρόκειται για μια γενική ρήτρα ερμηνείας, της επιείκειας

¹³⁷ United Nations Convention 1982, ό.π., άρθρ. 59, σελ. 44, άρθρ. 74, σελ. 52, άρθρ. 83, σελ. 59.

¹³⁸ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 332.

¹³⁹ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 333.

¹⁴⁰ Το ίδιο.

που λειτουργεί *praeter legem* για τη συμπλήρωση των κενών του δικαίου και της επιείκειας που λειτουργεί *contra legem*. Το ΔΔΧ ρητά έχει αποκλείσει την εφαρμογή της επιείκειας *praeter legem* και *contra legem* στο δίκαιο των οριοθετήσεων και έχει ισχυρισθεί ότι προσφεύγει μόνον στη λειτουργία της *infra legem*, όπως στην υπόθεση Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας¹⁴¹ και την υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας.¹⁴²

Όπως εξηγούν οι Ιωάννου και Στρατή, οποιαδήποτε απόπειρα ορισμού της επιείκειας/ευθυδικίας θα ήταν μάταιη. Σύμφωνα με τον αμερικανό διεθνολόγο Schachter, δεν υπάρχει θεσμός στο διεθνές δίκαιο που να ανθίσταται τόσο σε έναν ακριβή ορισμό, όσο ο θεσμός της επιείκειας/ευθυδικίας. Είναι γενικώς αποδεκτό ότι η είσοδος του θεσμού της επιείκειας στο δικαιοδοτικό διακανονισμό των διεθνών διαφορών οφείλεται στην Ατομική Γνώμη του Δικαστή M. Hudson στην υπόθεση που έκρινε το ΔΔΔ για την Εκτροπή των Υδάτων από τον Ποταμό Meuse (1937), αν και έχει γίνει και σε παλαιότερες διατητικές αποφάσεις αναφορά στην έννοια αυτή. Ωστόσο, η πρώτη φορά που γίνεται ιστορική αναφορά στο θεσμό αυτό στο δίκαιο της θάλασσας είναι στη Διακήρυξη Τρούμαν του 1945 για την υφαλοκρηπίδα, όπου οριζόταν ότι η οριοθέτηση μεταξύ Η.Π.Α. και τρίτων κρατών θα καθορισθεί από κοινού «σύμφωνα με επιεικείς αρχές» (*equitable principles*).¹⁴³

Για τη νομική φύση της ευθυδικίας στις οριοθετήσεις των θαλάσσιων ζωνών, το ΔΔΧ στην απόφαση περί της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης ανέφερε ότι ο όρος *equity* χρησιμοποιήθηκε για να προσδιορίσει διάφορες νομικές αντιλήψεις, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις αντιπαρατάχθηκε με κανόνες του θετικού δικαίου, η αυστηρότητα των οποίων έπρεπε να καμφθεί προκειμένου να αποδοθεί δικαιοσύνη. Για το ΔΔΧ, όμως, η λειτουργία αυτή δεν έχει αντιστοιχία στο διεθνές δίκαιο των οριοθετήσεων, ώστε η νομική αντίληψη της ευθυδικίας να είναι μία γενική αρχή που εφαρμόζεται απευθείας ως δίκαιο, άρα έχει αυτόνομη κανονολογική λειτουργία.¹⁴⁴

---

¹⁴¹ Convention on the Continental Shelf, ό.π., §85, σελ. 46-47.

¹⁴² Continental Shelf (Libya/Malta), ό.π., §45-46, σελ. 29-30.

¹⁴³ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 333.

¹⁴⁴ Continental Shelf (Tunis./Libya), §69, σελ. 58-59.

Η λειτουργία αυτή, όμως, δε σημαίνει ότι η ευθυδικία διακρίνεται από τη γενικότερη έννοια της δικαιοσύνης, αλλά αποτελεί μέρος μίας απόφασης η οποία είναι δίκαιη και ορθή για μία συγκεκριμένη απόφαση. Η Σύμβαση ΔΘ 1982, με την απόλειψη της αναφοράς σε «επιεικείς αρχές», καθώς και με την αναφορά στις πηγές του διεθνούς δικαίου και με τη διατήρηση του κριτηρίου της ευθυδικίας μόνον ως προς την τελική λύση, μπορεί να δώσει λύση στην ανακρίβεια του όρου της ευθυδικίας. Παρομοίως, η πρόσφατη νομολογία του ΔΔΧ, αναγνωρίζει την αξία της αρχής της ίσης απόστασης ως μεθόδου οριοθέτησης και την υιοθετεί σχεδόν ανεπιφύλακτα ως την αφετηρία της οριοθέτησης. Με βάση τα νομολογιακά δεδομένα, είναι απαραίτητο τα κράτη που υποβάλλουν διαφορές οριοθέτησης σε διεθνή δικαιοδοτικά όργανα να καθορίζουν με τη μεγαλύτερη δυνατή εξατομίκευση τους εφαρμοστέους κανόνες. Στις περιπτώσεις που είναι εφαρμοστέα η Σύμβαση ΔΘ 1982, τα κράτη πρέπει να εξαντλούν τα σημεία συμφωνίας και να καταλείπουν στα δικαιοδοτικά όργανα το μικρότερο δυνατό περιθώριο δικαστικής πρωτοβουλίας.¹⁴⁵

Σύμφωνα με τα παραπάνω, από τη διεθνή νομολογία δεν προκύπτει σαφώς η ακριβής λειτουργία της ευθυδικίας στη διαδικασία των οριοθετήσεων, η φύση των δίκαιων αρχών και η σημασία του δίκαιου κριτηρίου ή των κριτηρίων ευθυδικίας. Εξάλλου, η νομική φύση τους δεν είναι καταγεγραμμένη με ακρίβεια, αν δηλαδή πρόκειται για κανόνες δικαίου ή για ερμηνευτικές μεθόδους ή για άλλης μορφής στοιχείο του δικανικού συλλογισμού, αν και επικρατεί η άποψη ότι πρόκειται για εφαρμογή κανόνων δικαίου και ότι η ευθυδικία λειτουργεί πάντα *infra legem*. Ωστόσο, το στοιχείο που μπορεί με σχετική βεβαιότητα να διακριθεί στη σχετική διεθνή νομολογία είναι ότι, με την εφαρμογή δίκαιων κριτηρίων, επιχειρείται πρώτα μία προσωρινή/ δοκιμαστική οριοθέτηση (χάραξη οριοθετικής γραμμής), και ακολούθως ελέγχεται το αποτέλεσμα αυτό υπό το φως των σχετικών περιστάσεων που επιλέγει το δικαιοδοτικό όργανο να εφαρμόσει.¹⁴⁶

Η αρχή για την εφαρμογή της έννοιας των δίκαιων αρχών (*equitable principles*) στο Δίκαιο της Θάλασσας έγινε στην απόφαση του ΔΔΧ για την Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας στις 20 Φεβρουαρίου 1969, όπως αναφέρθηκε

---

¹⁴⁵ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 343.

¹⁴⁶ Το ίδιο, σελ. 342.

παραπάνω, όταν δεν εφαρμόστηκε το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης, αλλά θεωρήθηκε ότι η οριοθέτηση πρέπει να γίνει με βάση δίκαιες αρχές, υπολογίζοντας όλες τις περιστάσεις.¹⁴⁷ Στην Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977), το Διαιτητικό Δικαστήριο θεώρησε ότι ο κανόνας συνδυασμού ίσης απόστασης και ειδικών περιστάσεων, όπως υφίσταται στο άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης, δίνει ειδική έκφραση στο γενικό κανόνα ότι αν δεν υφίσταται συμφωνία, η μεθόριος ανάμεσα στα κράτη που έχουν κοινή υφαλοκρηπίδα θα καθοριστεί σύμφωνα με τις δίκαιες/επιεικείς αρχές.¹⁴⁸

Στην απόφαση του ΔΔΧ περί της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης στις 24 Φεβρουαρίου 1982, έγινε μία ανάλυση του όρου «δίκαιες αρχές». Το Δικαστήριο ενέταξε τη λειτουργία των «δικαίων αρχών» μέσα στη λειτουργία των οριοθετήσεων, καθώς είχε διαπιστώσει ότι στο σχέδιο της Σύμβασης ΔΘ δε γινόταν αναφορά στον κανόνα της ίσης απόστασης, άρα δεν καταγραφόταν ένας συγκεκριμένος κανόνας οριοθετήσεων. Έτσι, προχώρησε σε μία μακροσκελή και όχι ιδιαίτερα συνηθισμένη ανάλυση των «δικαίων αρχών». Σύμφωνα με αυτήν, το αποτέλεσμα της εφαρμογής δικαίων αρχών (equitable principles) πρέπει να είναι δίκαιο.

Αυτή η ορολογία, που χρησιμοποιείται γενικώς, δεν είναι πλήρως ικανοποιητική, επειδή χρησιμοποιεί τον όρο «δίκαιος» για να χαρακτηρίσει τόσο το αποτέλεσμα που επιδιώκεται όσο και τα εφαρμοστέα μέσα για την επίτευξη αυτού του αποτελέσματος. Ωστόσο, οι αρχές υπόκεινται στον στόχο και ο δίκαιος χαρακτήρας (equitableness) μιας αρχής πρέπει να εκτιμηθεί υπό το φως της χρησιμότητάς του για την επίτευξη ενός δικαίου αποτελέσματος. Κάθε τέτοια αρχή δεν είναι από μόνη της δίκαιη, καθώς μπορεί να αποκτήσει αυτή την ιδιότητα σε σχέση με το δίκαιο χαρακτήρα της λύσης. Συνεπώς, ο όρος «δίκαιες αρχές» δεν μπορεί να ερμηνευθεί αφηρημένα, αλλά αναφέρεται στις αρχές και τους κανόνες που μπορεί να είναι πρόσφοροι για την επίτευξη ενός δικαίου αποτελέσματος.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., άρθρ. 3, σελ. 10.

¹⁴⁸ Reports of International Arbitral Awards, Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic, ό.π., §70, σελ. 45.

¹⁴⁹ Continental Shelf (Tunis./Libya), §70, σελ. 59.

Με βάση αυτή την ανάλυση, οι δίκαιες αρχές δεν είναι δίκαιες αρχές, αλλά θα πρέπει να εφαρμοστούν ως αρχές που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του δικαίου, ούτως ώστε να καταλήξει το Δικαστήριο σε δίκαιο αποτέλεσμα. Για τους Ιωάννου και Στρατή, η διαπίστωση αυτή είναι παράδοξη και αποτελεί ένα άθροισμα ταυτολογιών, θεωρώντας ότι το Δικαστήριο λειτούργησε αυθόρμητα για να διευκρινίσει την έννοια της ευθυδικίας, η εφαρμογή της οποίας ήταν δυσχερής στο δίκαιο των οριοθετήσεων.¹⁵⁰ Στην απόφαση του ΔΔΧ το 1984 για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Μεθορίου του Κόλπου Maine, θεωρήθηκε ότι δεν υπάρχει συστηματικός ορισμός των δίκαιων κριτηρίων (equitable criteria) τα οποία μπορούν να ληφθούν υπόψη για μια διεθνή θαλάσσια οριοθέτηση. Σε κάθε περίπτωση κάτι τέτοιο θα ήταν δύσκολο a priori, εξαιτίας του υψηλού βαθμού μεταβλητής προσαρμοστικότητάς τους σε συγκεκριμένες καταστάσεις.¹⁵¹

Το ΔΔΧ έδωσε μερικά παραδείγματα ανάλογων κριτηρίων, μέσα από τα επιχειρήματα των διαδίκων:¹⁵²

- α) Το κριτήριο της κλασικής αρχής ότι η ξηρά κυριαρχεί επί της θάλασσας.
- β) Το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο, όπου δεν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις, πρέπει να υπάρχει ίση διανομή των περιοχών που αλληλοεπικαλύπτονται στις θαλάσσιες και υποθαλάσσιες ζώνες των αντίστοιχων ακτών γειτονικών κρατών.
- γ) Το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο η θαλάσσια προέκταση της ακτής ενός κράτους δεν πρέπει να «καταπατά σε περιοχές που είναι πολύ κοντά στις ακτές άλλου κράτους».
- δ) Το κριτήριο αποφυγής αποκοπής της θαλάσσιας προέκτασης των ακτών των ενδιαφερομένων κρατών.

Έτσι, το Δικαστήριο θεώρησε ότι τα «επιεική/δίκαια κριτήρια» (equitable criteria) προσδιορίζονται βασικά σε σχέση με τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της

---

¹⁵⁰ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 337.

¹⁵¹ Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, Judgment, I.C.J. Reports 1984 §157, σελ. 312-313.

¹⁵² Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 337.

περιοχής.¹⁵³ Ανεξαρτήτως της ονομασίας τους, τα κριτήρια αυτά είναι ουσιαστικά και δεν έχουν οποιαδήποτε σχέση με την έννοια της ευθυδικίας/επιείκειας.

2.4.1 Η Έννοια της Μη Καταπάτησης στις Υποθέσεις ΔΔΧ

Η έννοια αυτή εισήχθηκε στο δίκαιο των οριοθετήσεων με την απόφαση του ΔΔΧ στην Υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας το 1969. Για το Δικαστήριο, η Οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με τρόπο τέτοιο ώστε να καταλείπει σε κάθε διάδικο όσο το δυνατόν περισσότερο όλα τα τμήματα της υφαλοκρηπίδας που αποτελούν τη φυσική προέκταση του χερσαίου εδάφους του μέσα και υπό τη θάλασσα, χωρίς καταπάτηση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους του άλλου.¹⁵⁴ Στην περίπτωση της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας, το ΔΔΧ διαπίστωσε ότι η έννοια της μη καταπάτησης είναι η αρνητική διατύπωση του θετικού κανόνα ότι το παράκτιο κράτος απολαμβάνει τα κυριαρχικά δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα, έξω από τις ακτές του στην πλήρη έκταση που προβλέπει το διεθνές δίκαιο, κάτω από τις σχετικές περιστάσεις.¹⁵⁵

Για το Δικαστήριο, η έννοια της μη καταπάτησης εφαρμόζεται σε όσες περιπτώσεις υπάρχει κοινή υφαλοκρηπίδα και η φυσική προέκταση δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η κοινή υφαλοκρηπίδα, τότε, αποτελεί τη φυσική προέκταση καθενός από τα ενδιαφερόμενα μέρη, με αποτέλεσμα να δίνεται βαρύτητα όχι τόσο στη φυσική προέκταση, όσο στη μη καταπάτηση επί της προέκτασης της ακτής.¹⁵⁶ Αν και η έννοια της μη καταπάτησης θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μέρος των δίκαιων αρχών που διέπουν τις οριοθετήσεις, ωστόσο, σύμφωνα και με τη διαιτητική υπόθεση της Οριοθέτησης των Θαλασσιών Ζωνών στα Νησιά Saint-Pierre και Miquelon, μπορεί τελικώς να θεωρηθεί ως ειδική περίπτωση, αφού ένας βαθμός αποκοπής του παράκτιου κράτους από μέρος της φυσικής υφαλοκρηπίδας είναι εγγενής σε κάθε οριοθέτηση.¹⁵⁷

---

¹⁵³ Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, ό.π., §59, σελ. 278.

¹⁵⁴ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., §9-10, σελ. 19.

¹⁵⁵ Continental Shelf (Libya/Malta), ό.π., §46, σελ. 39-40.

¹⁵⁶ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., §57, σελ.

¹⁵⁷ Court of Arbitration for the Delimitation of Maritime Areas between Canada and France: Decision in Case concerning Delimitation of Maritime Areas (St. Pierre and Miquelon), ό.π., §67, σελ. 1165.

Στην περίπτωση της υπόθεσης της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης, το ΔΔΧ έκρινε ότι το ζήτημα της «αποκοπής» (cut-off effect) έχει σημασία μόνο ως προς την εφαρμογή μιας γεωμετρικής μεθόδου οριοθέτησης, όπως εκείνη της ίσης απόστασης. Ωστόσο, αφού στην υπόθεση αυτή δεν εφαρμόστηκε τέτοια μέθοδος, το ΔΔΧ θεώρησε ότι η έννοια της αποκοπής δεν αποτελούσε σχετική περίπτωση.¹⁵⁸ Παρομοίως, για την υπόθεση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Μεθορίου στην Περιοχή του Κόλπου Maine, το ΔΔΧ απέρριψε τον χαρακτηρισμό της παραπάνω έννοιας ως δίκαιης αρχής¹⁵⁹, αλλά τη χρησιμοποίησε ως ένα δίκαιο βοηθητικό κριτήριο, που χρησιμοποιείται διορθωτικά όταν η εφαρμογή του κυρίου κριτηρίου οδηγεί σε αποκοπή ολόκληρης ή μέρους της ακτογραμμής από την αρμόζουσα προβολή της στη θαλάσσια περιοχή. Ωστόσο, είναι δυνατόν σε δεδομένες συνθήκες οι έννοιες αυτές να αποτελούν επιεική/δίκαια κριτήρια.¹⁶⁰

2.4.2 Το Κριτήριο της Αναλογικότητας

Η έννοια της αναλογικότητας ανήκει στις δίκαιες αρχές (equitable principles) που διέπουν τις οριοθετήσεις, γιατί μπορεί να οδηγήσει σε μία δίκαιη λύση (equitable solution) στην αντιδικία των αντίδικων κρατών. Η αναλογικότητα αναφέρεται ως επί το πλείστον στον υπολογισμό της έκτασης των ακτών των αντίστοιχων κρατών στην προς οριοθέτηση περιοχή. Όταν δύο κράτη με αντικείμενες ακτές διαθέτουν το πρώτο ελάχιστο μήκος ακτών και το δεύτερο αρκετά μεγαλύτερο μήκος ακτών, τότε πρέπει να διερευνηθεί αν ο γεωγραφικός παράγοντας της δυσαναλογίας των ακρών μπορεί να οδηγήσει σε ένα άδικο αποτέλεσμα. Είναι εξαιρετικά πιθανό το μήκος των ακτών να θεωρηθεί ως σχετική περίπτωση, αλλά αμφισβητείται το αν πρέπει να υπάρχει μία ακριβής μαθηματική σχέση ανάμεσα στο συνολικό μήκος των ακτών και την τελική οριοθέτηση. Συνεπώς, η βασική χρήση του κριτηρίου της αναλογικότητας μπορεί να γίνει για την εκτίμηση του προσωρινού αποτελέσματος ενός δικαιοδοτικού οργάνου, με την έννοια της συγκρισιμότητας του μήκους των ακτών.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ Continental Shelf (Tunis./Libya), §76, σελ. 62.

¹⁵⁹ Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, ό.π., §196, σελ. 327-328.

¹⁶⁰ Το ίδιο, §110, σελ. 298-299.

¹⁶¹ Ιωάννου Κ., Στρατή Α., ό.π., σελ. 341..

Στην υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας συζητήθηκε η σημασία της αναλογικότητας στις οριοθετήσεις¹⁶², αλλά και στην υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας, όπου το ΔΔΧ δε δέχθηκε την αυτόματη μαθηματική λειτουργία της αναλογικότητας¹⁶³, αλλά αναφέρθηκε σε μία δοκιμασία εύλογου βαθμού αναλογικότητας, κάτι το οποίο δηλώνει πως πρέπει να δίνεται η δέουσα προσοχή στην αποφυγή της δυσαναλογίας.

2.5 Διαπιστώσεις Περί του Καθεστώτος των Οριοθετήσεων από το ΔΔΧ

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, γίνεται κατανοητό ότι η οριοθέτηση δεν είναι ένας τρόπος κτήσεως θαλάσσιων ή υποθαλάσσιων περιοχών, αλλά ένας τρόπος καθορισμού των ακριβών ορίων περιοχών που ήδη ανήκουν στα όμορα κράτη. Αυτό αφορά κυρίως στην υφαλοκρηπίδα, όπου – όπως αναφέρθηκε – ο νομικός τίτλος των κρατών υπάρχει ipso facto και ab initio. Στο κείμενο της απόφασης του ΔΔΧ περί της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας, εξάλλου, αναφέρεται ότι η οριοθέτηση είναι μία διαδικασία που συνίσταται στον καθορισμό των ορίων μίας περιοχής η οποία ήδη ανήκει στο παράκτιο κράτος και όχι στον καθορισμό εκ νέου μίας τέτοιας περιοχής. Έτσι, η οριοθέτηση με τρόπο δίκαιο (equitable) δεν είναι η ίδια όπως η παροχή ενός δίκαιου (just) μεριδίου μιας προηγουμένως μη οριοθετημένης περιοχής, αν και είναι πιθανό σε αρκετές περιπτώσεις να προκύπτουν τα ίδια αποτελέσματα.¹⁶⁴

Σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα από το γενικό κανόνα, σε κάθε οριοθέτηση θαλάσσιας ή υποθαλάσσιας περιοχής, κάθε κράτος πρέπει να είναι έτοιμο να δεχθεί την πιθανότητα ότι μπορεί να χάσει μέρος της περιοχής που θα διέθετε, αν δεν υπήρχε το αντικείμενο ή παρακείμενο κράτος. Εξάλλου, αυτός είναι και ο λόγος της οριοθέτησης και της ανάγκης εφαρμογής της «δίκαιης λύσης» (equitable solution).

2.6 ΑΟΖ και Ζητήματα Αλιείας

Στη Σύμβαση του 1982 αφιερώνεται σημαντικό μέρος (άρθρα 61 έως 73), το

¹⁶² North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., §101/D/3, σελ. 54.

¹⁶³ Continental Shelf (Libya/Malta), ό.π., §58, σελ. 45-46.

¹⁶⁴ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., §18, σελ. 22.

οποίο πραγματεύεται την εκμετάλλευση και τη διατήρηση των βιολογικών πόρων εντός της ΑΟΖ. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 61, το παράκτιο κράτος έχει την αρμοδιότητα να καθορίσει το επιτρεπτό όριο αλίευσης προκειμένου να αποφευχθεί η υπεραλίευση/υπερεκμετάλλευση της περιοχής της καθορισθείσας ΑΟΖ. Παράλληλα το άρθρο 62 προβλέπει τους όρους διαχείρισης των βιολογικών αποθεμάτων, όπως έχει προαναφερθεί, στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος δεν έχει τη δυνατότητα συνολικής αλίευσης¹⁶⁵.

Επίσης, συμπεριλήφθηκαν στο άρθρο 63 ειδικές διατάξεις σχετικά με τα βιολογικά αποθέματα, τα οποία βρίσκονται στις ΑΟΖ δύο ή περισσότερων κρατών, καθώς και εντός της ΑΟΖ και σε μια περιοχή παρακείμενη σε αυτή, όπου προβλέπεται συντονισμός ενεργειών μεταξύ των κρατών απευθείας ή μέσω υποπεριφερειακών ή περιφερειακών οργανισμών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση και η ανάπτυξη των βιολογικών αποθεμάτων.

Τονίζεται, ότι βάσει του άρθρου 71, αίρονται τα δικαιώματα συμμετοχής στην αλιεία των περικλειστων και των γεωγραφικώς μειονεκτούντων κρατών των άρθρων 69 και 70 στην περίπτωση που η οικονομία του παράκτιου κράτους εξαρτάται αποκλειστικά από την αξιοποίηση των βιολογικών πόρων της ΑΟΖ του. Επιπλέον, στο άρθρο 72 προβλέπονται περιορισμοί στη μεταβίβαση των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους σε τρίτα κράτη, ενώ σε κάθε περίπτωση το παράκτιο κράτος έχει την δικαιοδοσία να επιβάλλει τους νόμους και τους κανονισμούς που έχει εκδώσει για την προστασία της έρευνας και εκμεταλλεύσεως καθώς και διαχειρίσεως των πόρων στην υπόψη ζώνη (άρθρο 73). Αυτό σημαίνει ότι το παράκτιο κράτος μπορεί να προβεί σε «καταδίωξη» των πλοίων που παραβιάζουν τους νόμους και κανονισμούς του που έχει νομοθετήσει για την ΑΟΖ (άρθρο 111(2))¹⁶⁶.

3. Κεφάλαιο Τρίτο : Δικαστικές Αποφάσεις Περί Οριοθετήσεων Θαλασίων Ζωνών

¹⁶⁵ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

¹⁶⁶ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

3.1 Στοιχεία Δικαστικών Αποφάσεων Οριοθέτησης Θαλασσιών Ζωνών

Η οριοθέτηση των θαλάσσιων και υποθαλάσσιων ζωνών αποτέλεσε ένα σημαντικό πρόβλημα για τις διεθνείς σχέσεις των κρατών και για το διεθνές δίκαιο, καθώς οι όποιες διαπραγματεύσεις, αλλά ακόμη και οι δικαστικές αποφάσεις του ΔΔΧ δεν κατάφεραν να θεσπίσουν κανόνες γενικής εφαρμογής και καθολικής αποδοχής. Από το 1969 μέχρι σήμερα έχουν παραπεμφθεί αρκετές υποθέσεις είτε στο ΔΔΧ, είτε στα ad hoc διαιτητικά δικαστήρια, αρκετές υποθέσεις κρατών που αναζητούσαν δικαστική ή διαιτητική λύση των διαφορών τους, με αποτέλεσμα τη δημιουργία της ανάλογης νομολογίας.

Σε κάθε περίπτωση, τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα κλήθηκαν να αποφανθούν για το περιεχόμενο του εθιμικού διεθνούς δικαίου και να ερμηνεύσουν τους κανόνες του συμβατικού δικαίου, με παράλληλη εφαρμογή της Συνθήκης της Γενεύης. Αν και η νομολογία αυτή δεν κατάφερε να εδραιώσει σταθερούς κανόνες που να είναι εφαρμόσιμοι από όλα τα κράτη, παρόλα ταύτα μπόρεσε να δώσει τη δυνατότητα υπεράσπισης κάθε οριοθετικής κατασκευής και να προσδώσει σε αρκετά στοιχεία το χαρακτηρισμό τους ως ειδικών περιστάσεων, που να μπορούν να δικαιολογήσουν κάθε αποτέλεσμα ως επιβεβλημένο από αυτές τις περιστάσεις. Ακολουθεί η ανάλυση ορισμένων από τις βασικότερες υποθέσεις, προκειμένου να υπογραμμισθεί ο τρόπος οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών, όπως έχει αποτυπωθεί μέσα από τις δικαστικές αποφάσεις.

3.1.1 Η Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδος της Βόρειας Θάλασσας (1969)

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συμβάσεως της Γενεύης, η οριοθέτηση γίνεται με συμφωνία των ενδιαφερόμενων κρατών, ενώ αν δεν μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία και δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η χάραξη άλλης γραμμής, τότε είναι δυνατές δύο λύσεις. Στην περίπτωση που οι ακτές δύο ή περισσότερων κρατών βρίσκονται η μία απέναντι από την άλλη, τότε η μέση γραμμή θεωρείται ως οριοθετική γραμμή, αφού κάθε σημείο της απέχει εξίσου από τα πλησιέστερα σημεία των γραμμών βάσεως, από τα οποία μετράται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Στην περίπτωση, όμως, που η υφαλοκρηπίδα συνορεύει προς τα εδάφη δύο παρακείμενων κρατών, τα όριά τους καθορίζονται με την αρχή της ίσης απόστασης των πλησιέστερων σημείων των

γραμμών βάσεως, από τις οποίες μετράται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους.¹⁶⁷

Η παραπάνω προβληματική του άρθρου 6 απασχόλησε το ΔΔΧ στην υπόθεση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας, που έχει αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Το ΔΔΧ είχε κάνει μια προσπάθεια αναγνώρισης και προσδιορισμού των κανόνων του διεθνούς εθιμικού δικαίου στο χώρο της οριοθετήσεως ζωνών δικαιοδοσίας στη θάλασσα. Στην υπόθεση αυτή, τέθηκε το θέμα της ισχύος του περιεχομένου του άρθρου 6 ως εθιμικού κανόνα, με το ΔΔΧ να προσπαθεί να δώσει ερμηνεία στο περιεχόμενο του άρθρου, με αποτέλεσμα την αποστασιοποίηση από το συμβατικό δίκαιο, την έμφαση στην αρχή της επιείκειας και στην υιοθέτηση κριτηρίων με αμφίβολη αξία, ώστε η οριοθέτηση να αποτελεί μια υποκειμενική διαδικασία.

Συγκεκριμένα, το ΔΔΧ προχώρησε στη διαστολή της αρχής της ίσης αποστάσεως για τα όμορα κράτη, δηλαδή το Δικαστήριο κατέληξε ότι η αρχή δεν αποτελεί εθιμικό κανόνα, και της αρχής της μέσης γραμμής ανάμεσα σε κράτη με ακτές που βρίσκονται η μια απέναντι στην άλλη.¹⁶⁸ Στη δεύτερη περίπτωση, το ΔΔΧ θεώρησε ότι η μέση γραμμή αποτελεί το μόνο τρόπο οριοθετήσεως, καθώς οι εκατέρωθεν υφαλοκρηπίδες βρίσκονται η μια πάνω στην άλλη.¹⁶⁹ Στην ίδια υπόθεση, το ΔΔΧ ασχολήθηκε με το περιεχόμενο της έννοιας «ειδικές περιστάσεις» (special circumstances). Η Επιτροπή του Διεθνούς Δικαίου είχε παράσχει σχετικά στοιχεία για την έννοια αυτή και το ΔΔΧ τα είχε υιοθετήσει, καθώς ανέφερε πως οι νησίδες, οι βράχοι και οι ελαφρές προεξοχές της ακτής αποτελούν ειδικές περιστάσεις.¹⁷⁰ Αντιθέτως, τα νησιά δεν είναι δυνατόν να αποτελούν ειδικές περιστάσεις, καθώς και το Δικαστήριο δεν τα περιέλαβε, ούτε και διευκρίνισε αν υφίσταται ιεράρχηση της μέσης γραμμής και των ειδικών περιστάσεων.

Ακόμη ένα πρόβλημα αποτέλεσε η αρχή της επιείκειας, καθώς το ΔΔΧ θεώρησε πως δεν είναι δυνατόν να εφαρμόζεται λύση που να υπερβαίνει τους

---

¹⁶⁷ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 256.

¹⁶⁸ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., σελ. 36-37, §57.

¹⁶⁹ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 257.

¹⁷⁰ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., σελ. 36-39, §57.

ισχύοντες κανόνες, εξαιτίας της αρχής αυτής.¹⁷¹ Αυτό σημαίνει ότι οι διάφορες λύσεις που πρέπει να δίνονται οφείλουν να παραμένουν στα όρια των ισχυόντων κανόνων. Όμως, μια τέτοια απόφαση σημαίνει πως διαχωρίζεται η έννοια της επιείκειας που στηρίζεται στους κανόνες του διεθνούς δικαίου και έχει ως στόχο τη δίκαιη λύση των ζητημάτων μέσα από αυτούς τους κανόνες και στη δυνατότητα του ΔΔΧ να κρίνει κατά το ορθό και το ίσο (*ex aequo et bono*)¹⁷², άρα δύναται να προσπεράσει τους ισχύοντες κανόνες. Συνεπώς, για το ΔΔΧ η επιείκεια δεν μπορεί να σημαίνει αναγκαστικώς την ισότητα των διαδίκων κρατών ως προς την τελική οριοθέτηση των ζωνών της υφαλοκρηπίδας.

Ωστόσο, η απόφαση αυτή και ο τρόπος χειρισμός του θέματος ουσιαστικά θα επιβάρυνε τους δικαστές που θα εξέταζαν την επόμενη σχετική υπόθεση με την αποσαφήνιση του εθιμικού διεθνούς δικαίου και τη διαπίστωση της σχέσης του με το συμβατικό δίκαιο. Η σχέση της αρχής της επιείκειας με αυτή της δικαιοσύνης, όπως αναφέρει ο Karl¹⁷³, αποκτά ιδιαίτερο νόημα αν θεωρηθεί πως το ΔΔΧ αρνήθηκε να αναγνωρίζει επήρεια στο ηπειρωτικό έδαφος εξαιτίας της διαμόρφωσης της ακτής. Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει να θεωρηθεί ότι και τα νησιά έχουν εξίσου μικρότερη επήρεια κατά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Ωστόσο, τότε φαίνεται να μην ισχύει η αρχή της επιείκειας για τα νησιά, ενώ θα ήταν ακριβώς το αντίθετο αναμενόμενο, δηλαδή η επιείκεια θα έπρεπε να εξασφαλίσει στα νησιά το ελάχιστο δικαίωμα να λαμβάνονται υπόψη στην οριοθετική διαδικασία απέναντι σε ένα ηπειρωτικό όγκο.

Ως προς τη δικαιοσύνη, το ΔΔΧ αποφάνθηκε ότι αυτή δε σημαίνει αναγκαστικώς την ισότητα, αφού δεν μπορεί να γίνει ολική αναμόρφωση της φύσης και η δικαιοσύνη δεν απαιτεί ότι σε ένα κράτος χωρίς πρόσβαση στη θάλασσα θα πρέπει να παραχωρηθεί μια περιοχή υφαλοκρηπίδας. Η ισότητα, τότε, πρέπει να

---

¹⁷¹North Sea Continental Shelf, <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=295&code=cs2&p1=3&p2=3&case=52&k=cc&p3=5> (Ημερομηνία πρόσβασης: 20/02/2013).

¹⁷² Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 257.

¹⁷³ Karl D., "Islands and the Delimitation of the Continental Shelf: A Framework for Analysis", *The American Journal of International Law*, Vol. 71, No. 4 (Oct., 1977), σελ. 650.

εκτιμάται στο ίδιο επίπεδο και η δικαιοσύνη δεν μπορεί να επανορθώσει τέτοιου είδους φυσικές ανισότητες.

Εστιάζοντας, όμως, συγκεκριμένα στην υπόθεση της Βόρειας Θάλασσας, το ΔΔΧ αναφέρει ότι υπάρχουν τρία κράτη, των οποίων οι ακτές είναι πραγματικά παρόμοιες ως προς το μήκος τους και οι οποίες έχουν περίπου ίση μεταχείριση από τη φύση, ενώ η διαμόρφωση των ακτών ενός από τα κράτη αυτά, αν χρησιμοποιούταν η μέθοδος της ίσης απόστασης, θα ήταν τέτοια, ώστε να υπάρχει διαφορετική μεταχείριση στο κράτος αυτό, από ότι στα άλλα δύο. Για τους παραπάνω λόγους, το ΔΔΧ αρνήθηκε να δεχθεί ένα ερώτημα ολικής αναμόρφωσης της γεωγραφίας, όποια και αν είναι τα δεδομένα της κατάστασης, αλλά δέχεται την υφιστάμενη γεωγραφική κατάσταση συνυπολογίζοντας τον παράγοντα της ισότητας ανάμεσα στα κράτη και παραμερίζει τις συνέπειες ενός «τυχαίου χαρακτηριστικού», από το οποίο θα ήταν δυνατή μια αδικαιολόγητη διαφορά μεταχείρισης.¹⁷⁴

Με βάση την παραπάνω διατύπωση εκ μέρους του ΔΔΧ, φαίνεται ότι επιδεικνύει απόλυτο σεβασμό για τη φύση και τη γεωγραφία κάθε περιοχής, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την άρνηση της εφαρμογής της αρχής της επιείκειας στα νησιά, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Εξάλλου, στην παράγραφο 91 δε γίνεται αναφορά στη νησιά αυτά, τα οποία όμως είναι σημαντικά, λόγω του μεγάλου αριθμού τους. Η ύπαρξή τους αποτελεί ένα «τυχαίο ειδικό χαρακτηριστικό», όπως αποκαλείται στην απόφαση, αλλά το ίδιο το ΔΔΧ μειώνει τη σημασία των νησιών στις οριοθετήσεις των θαλάσσιων ζωνών.¹⁷⁵

Στην υπόθεση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας, το ΔΔΧ έδωσε έμφαση στο ότι η υφαλοκρηπίδα αποτελεί «φυσική προέκταση»¹⁷⁶ της ηπειρωτικής ακτής κάτω από τη θάλασσα, γεγονός που έδωσε βάση σε διαφορετικές ερμηνείες, αλλά αργότερα, στην απόφαση του ΔΔΧ περί της υφαλοκρηπίδας της Τυνησίας/Λιβύης το 1982, η θέση αυτή εγκαταλείφθηκε. Στην παράγραφο 43, το ΔΔΧ σημειώνει ότι ο πιο βασικός κανόνας που αφορά στην υφαλοκρηπίδα είναι

---

¹⁷⁴ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., σελ. 49-51, § 91.

¹⁷⁵ Karl D., ό.π., σελ. 651.

¹⁷⁶ “natural prolongation”, βλ. North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., σελ. 22-23, §19.

αυτός του άρθρου 2 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958, σύμφωνα με τον οποίο τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους που αφορούν στη ζώνη της υφαλοκρηπίδας που αποτελεί φυσική προέκταση του εδάφους του κάτω από τη θάλασσα, υφίστανται *ipso facto* και *ab initio*, με βάση την αρχή της κυριαρχίας του κράτους πάνω σε αυτό το έδαφος και με επέκταση αυτής της κυριαρχίας μέσω της άσκησης κυριαρχικών δικαιωμάτων για την εξερεύνηση του βυθού της θάλασσας και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Με βάση αυτόν τον κανόνα, το ΔΔΧ αναγνωρίζει το συμφυές δικαίωμα του κράτους να εξερευνήσει ή να εκμεταλλευτεί τις ζώνες της υφαλοκρηπίδας που του ανήκουν, για την άσκηση του οποίου δεν είναι αναγκαστική ορισμένη νομική διαδικασία.¹⁷⁷

Επιπλέον, το ΔΔΧ τόνισε ορισμένους κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου που πρέπει να διέπουν τη χάραξη των ορίων της υφαλοκρηπίδας ανάμεσα στα όμορα κράτη. Αρχικώς, το ΔΔΧ υποστήριξε την υποχρέωση διαπραγματεύσεων σε τρόπο ώστε η διαπραγμάτευση να έχει σημασία, δηλαδή η κάθε πλευρά να είναι διαλλακτική και να δίνεται προσοχή στο διάλογο. Σε επόμενο στάδιο, το ΔΔΧ τόνισε την ανάγκη τα ενδιαφερόμενα κράτη να λαμβάνουν υπόψη ότι κάθε ρύθμιση πρέπει να εκφράζει επεικειές αρχές χωρίς να εξαιρείται η χρησιμοποίηση μεθόδων που βασίζονται στην αρχή της ίσης απόστασης ή άλλων μεθόδων. Για αυτό το λόγο, πρέπει να προσμετρώνται όλες οι περιστάσεις, όπως τα ειδικά χαρακτηριστικά και η γενική διαμόρφωση των ακτών, η φυσική και γεωλογική διάρθρωση και οι φυσικοί πόροι τους, με αποτέλεσμα να αποδίδεται σε κάθε κράτος το σύνολο των ζωνών της υφαλοκρηπίδας που του ανήκει.¹⁷⁸

Τέλος, το ΔΔΧ ανέφερε πως είναι αναγκαία η ύπαρξη λογικής σχέσης ανάμεσα στην έκταση των ζωνών της υφαλοκρηπίδας του παράκτιου κράτους και του μήκους της ακτής του, όπως αυτό μετράται σύμφωνα με τη γενική κατεύθυνση της ακτής, χωρίς όμως να παραμερίζεται ο καθορισμός των ορίων της υφαλοκρηπίδας ανάμεσα στα όμορα κράτη στην ίδια περιοχή. Όταν η υφαλοκρηπίδα ενός κράτους βαίνει επί της αντίστοιχης ενός όμορου κράτους, τότε η διαίρεση πρέπει να γίνεται με

---

¹⁷⁷ North Sea Continental Shelf, Judgment, ό.π., σελ. 31-32, § 43.

¹⁷⁸ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 258.

κοινή συμφωνία ή κατά ίσα μέρη ή με την εγκαθίδρυση συστημάτων κοινής δικαιοδοσίας, χρήσεως και εκμεταλλεύσεως.¹⁷⁹

Η απόφαση του ΔΔΧ αποτέλεσε την πρώτη για την οριοθέτηση υποθαλάσσιων συνόρων, αλλά δεν ξεκαθάρισε το ζήτημα της οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας, αντιθέτως το περιέπλεξε ακόμη περισσότερο. Ο λόγος μπορεί να είναι η προσπάθεια συγκερασμού των διαφορετικών πολιτικών και διεθνών τάσεων που επικρατούσαν εκείνη την εποχή, καθώς και η ανάγκη διατήρησης ενός ισχυρού νομικού πλαισίου που θα περιόριζε την πιθανότητα αυθαιρεσίας σε οριοθετήσεις συνόρων στη θάλασσα.

3.1.2 Η Διαιτησία για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας Ηνωμένου Βασιλείου/Γαλλίας (1977)

Η δεύτερη σημαντική απόφαση διεθνούς δικαιοδοτικού οργάνου για τη χάραξη των ορίων της υφαλοκρηπίδας υπήρξε αυτή σχετικά με την υφαλοκρηπίδα της Μεγάλης Βρετανίας και της Γαλλίας, όπου υπάρχουν νησιά κοντά στις γαλλικές ακτές και γαλλικά και αγγλικά νησιά ανοιχτά του Ατλαντικού Ωκεανού. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η υπόθεση εξετάστηκε από πενταμελές ad hoc Διαιτητικό Δικαστήριο και όχι από το ΔΔΧ, γεγονός που επηρεάζει το κύρος της απόφασης και της συνακόλουθης νομολογίας.¹⁸⁰

Στα χρόνια που είχαν μεσολαβήσει από την απόφαση του 1969, η επίδραση της ερμηνείας του άρθρου 6 της Συμβάσεως της Γενεύης του 1958 και της διευκρίνισης των εννοιών της ίσης απόστασης και των ειδικών περιστάσεων ήταν έντονη. Μάλιστα, στην περίπτωση της απόφασης του 1977, ήταν η πρώτη φορά που εξετάζόταν από διαιτησία το θέμα των νησιών και αποφαιζόταν η χάραξη ορίων. Έχοντας ως υπόβαθρο την ερμηνεία του άρθρου 6 της Σύμβασης της Γενεύης από το ΔΔΧ, το Διαιτητικό Δικαστήριο θεώρησε ότι οι έννοιες της ίσης απόστασης και των ειδικών περιστάσεων δεν αφορούν σε δύο διαφορετικές έννοιες, αλλά σε ένα και

---

¹⁷⁹ North Sea Continental Shelf, <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=295&code=cs2&p1=3&p2=3&case=52&k=cc&p3=5> (Ημερομηνία πρόσβασης: 20/02/2013).

¹⁸⁰ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 259.

μόνο κανόνα, που συνδυάζει την ίση απόσταση με τις ειδικές περιστάσεις.¹⁸¹ Με βάση αυτό το συλλογισμό, το Δικαστήριο μπόρεσε να συνεκτιμήσει όλους τους παράγοντες που εμφανίζει η υπό οριοθέτηση περιοχή, χωρίς να δώσει ορισμό των ειδικών περιστάσεων. Με αυτόν τον τρόπο, δεν απαιτείται από το διάδικο που επικαλείται τις ειδικές περιστάσεις να φέρει το βάρος της αποδείξεως.

Επιπλέον, το Διαιτητικό Δικαστήριο εκτίμησε ελεύθερα τις γεωγραφικές και άλλες περιστάσεις που έχουν άμεση σχέση με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Αυτή η στάση, όμως, κρίνεται ως «οριακή και επικίνδυνη».¹⁸² Το Δικαστήριο είχε στηριχθεί στη νομολογία που είχε διαμορφωθεί από την υπόθεση του 1969 και είχε υπογραμμίσει την ανάγκη για λύση επιείκειας¹⁸³, αλλά παράλληλα ανέφερε ότι η δίκαιη λύση πρέπει να αποτελεί τον τελικό σκοπό της οριοθετήσεως.

Το Δικαστήριο προσέφερε λογικές διαστάσεις στην έννοια της «αναλογικότητας» μεταξύ ακτών και υφαλοκρηπίδας, για την οποία το ΔΔΧ το 1969 είχε δεχθεί ότι αποτελεί αυτόνομη πηγή δικαιωμάτων. Για το Διαιτητικό Δικαστήριο, η αναλογικότητα αποτελεί παράγοντα που πρέπει να λάβει υπόψη ως προς την εξέταση των γεωγραφικών χαρακτηριστικών σε σχέση με την επιείκεια στην οριοθέτηση. Εν τέλει, το Δικαστήριο διατύπωσε τρεις διαφορετικές ρυθμίσεις. Στην πρώτη, καθόρισε τη μέση γραμμή ως γενική αρχή ανάμεσα στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία για την υφαλοκρηπίδα. Στη δεύτερη, εξείρεσε από τη μέση γραμμή τα νησιά που ανήκουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά βρίσκονται εξ ολοκλήρου στο γαλλικό κόλπο της Granville. Στην τρίτη ρύθμιση, το Δικαστήριο θεώρησε ότι ανατολικά των ακτών των βρετανικών αυτών νησιών και προς τις γαλλικές ακτές οι διευθετήσεις δεν αποτελούν αντικείμενο ασχολίας του, επειδή δεν έχει εκεί αρμοδιότητα, καθώς δεν υπάρχει θέμα υφαλοκρηπίδας. Η ρύθμιση αυτή στηριζόταν στο χωρισμό της γαλλικής αιγιαλίτιδας ζώνης από εκείνη των βρετανικών νησιών με τη μέση γραμμή.¹⁸⁴

---

¹⁸¹ Boyle A., “The Law of Treaties and the Anglo-French Continental Shelf Arbitration”, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 29, No. 2/3 (Apr. - Jul., 1980), σελ. 501.

¹⁸² Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 259.

¹⁸³ “equitable solution”, βλ. *Continental Shelf (U.K./Fr.)*, XVIII R.I.A.A. 3 (June 30, 1977), σελ. 45-46, §70.

¹⁸⁴ Boyle A., ό.π., σελ. 501.

Ωστόσο, στα δυτικά των αγγλονορμανδικών νησιών, για τα οποία το Διαιτητικό Δικαστήριο αναγνώρισε υφαλοκρηπίδα 12 ναυτικών μιλίων, υποστηρίχθηκε ότι οι ειδικές περιστάσεις δεν επιτρέπουν τη γενική αναγνώριση υφαλοκρηπίδας. Σε περίπτωση που τα νησιά ήταν πολυάριθμα και εκτείνονταν σε σειρά, το ένα μετά το άλλο, έστω και σε μεγάλη απόσταση από τις ακτές, τότε τα νησιά θα είχαν υφαλοκρηπίδα.¹⁸⁵

Εκτός από τα παραπάνω νησιά, εξετάζοντας τα ελάχιστα νησιά των δύο κρατών που βρίσκονται στον Ατλαντικό, το Δικαστήριο διέκρινε ότι στα αγγλικά νησιά και λόγω της μεγάλης απόστασης ανάμεσα σε αυτά και στη Μεγάλη Βρετανία, υπάρχει υφαλοκρηπίδα κατά το ήμισυ, καθώς πρόκειται για μεμονωμένα νησιά, με ελάχιστη έκταση και ελάχιστο πληθυσμό.¹⁸⁶ Σε αρκετά σημεία της αποφάσεως, το Διαιτητικό Δικαστήριο αναφέρθηκε στις ρυθμίσεις που είχαν διατυπωθεί από τις εργασίες της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Φαίνεται πως το Δικαστήριο είχε αντίληψη της επίδρασης της απόφασής του στην πορεία των διαπραγματεύσεων της UNCLOS III και για αυτό το λόγο διατήρησε μια ουδέτερη στάση, επιχειρώντας να συμβιβάσει το εθιμικό και το συμβατικό δίκαιο, αλλά και τις διαφορετικές τάσεις της UNCLOS, οπότε δέχθηκε την αρχή της επιείκειας και τη μέση γραμμή. Οι κινήσεις αυτές του Δικαστηρίου υπήρξαν ένα θετικό βήμα στην κατεύθυνση της ομαλότητας στο δίκαιο της οριοθέτησης.

Συνεπώς, το πρώτο ζήτημα που όφειλε να αντιμετωπίσει το Δικαστήριο ήταν του εφαρμοστέου δικαίου, καθώς οι διάδικοι διαφωνούσαν διαμετρικά τόσο για τη δυνατότητα εφαρμογής της Σύμβασης της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα όσο και για την ισχύ του άρθρου 6 στην περίπτωσή τους. Επιπλέον, διαφωνούσαν και για την εφαρμογή των αρχών του εθιμικού δικαίου. Εν τούτοις, υπήρχε μερική συμφωνία για την εφαρμογή της μέσης γραμμής ως της οριοθετικής γραμμής ανάμεσα στις αντικείμενες ηπειρωτικές ακτές, με εξαίρεση των αγγλονορμανδικών νησιών Channel. Για αυτό το λόγο, το Δικαστήριο έπρεπε να κινηθεί στην κατεύθυνση συμβιβασμού της θέσης των διαδίκων υπέρ της μέσης γραμμής, βάσει της

---

¹⁸⁵ Continental Shelf (U.K./Fr.), ό.π., σελ. 95, §202.

¹⁸⁶ Το ίδιο.

τοποθέτησης του ΔΔΧ το 1969 περί οριοθέτησης σύμφωνα με τις αρχές της επιείκειας.¹⁸⁷

Όπως διαπιστώνει ο Colson, η λύση για το παραπάνω πρόβλημα φάνηκε να είναι ο συσχετισμός εθιμικού και συμβατικού δικαίου, αφού η εφαρμογή των κανόνων του εθιμικού δικαίου και του άρθρου 6 της Σύμβασης της Γενεύης οδηγούσαν στο ίδιο αποτέλεσμα, στη συγκεκριμένη υπόθεση. Έτσι, το Δικαστήριο θεώρησε ότι το άρθρο 6 εμπεριείχε έναν ενιαίο κανόνα, που ήταν συνδυασμός των δύο παραπάνω κανόνων.¹⁸⁸ Με βάση αυτό το συμπέρασμα, απορριπτόταν η άποψη της Μεγάλης Βρετανίας ότι το βάρος αποδείξεως υπάρξεως ειδικών περιστάσεων έπρεπε να αναληφθεί από αυτόν που τις επικαλούταν, αφού το ζήτημα, αν ένα όριο δικαιολογείται από ειδικές περιστάσεις, είναι αναπόσπαστο τμήμα του κανόνα που αφορά στην εφαρμογή της μέσης γραμμής.¹⁸⁹

Για το Διαιτητικό Δικαστήριο, ο ρόλος των ειδικών περιστάσεων, όπως εκφράζεται μέσα από το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης, αφορά στην εξασφάλιση της επιείκειας, συνεπώς ο συνδυασμός της μέσης γραμμής και των ειδικών περιστάσεων δηλώνει τη γενική αρχή του εθιμικού διεθνούς δικαίου ότι η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές της επιείκειας. Καθώς, όμως, το άρθρο 6 δεν κάνει λόγο για ειδικές περιστάσεις, το Διαιτητικό Δικαστήριο οδηγήθηκε στην απόφαση να τις εξισταθμίσει με την αρχή της μέσης γραμμής, φτάνοντας στο τελικό συμπέρασμα ότι σε περιπτώσεις αντικείμενων κρατών με συγκρίσιμες ακτές ως προς το μήκος και τα χαρακτηριστικά τους, η οριοθέτηση πρέπει να πραγματοποιείται με τη μέση γραμμή. Αυτό σημαίνει πως, όπως και στην υπόθεση της Βόρειας Θάλασσας, τα Δικαστήρια τελικώς διένειμαν την υφαλοκρηπίδα ανάμεσα στα διάδικα κράτη με ανάλογα μερίδια, πράττοντας τελικώς αυτό που τα ίδια απέρριπταν, δηλαδή την απονομή διανεμητικής δικαιοσύνης.¹⁹⁰

---

¹⁸⁷ Boyle A., ό.π., σελ. 505.

¹⁸⁸ Colson D., “The United Kingdom--France Continental Shelf Arbitration”, *The American Journal of International Law*, Vol. 72, No. 1 (Jan., 1978), σελ. 99.

¹⁸⁹ Continental Shelf (U.K./Fr.), ό.π., σελ. 44, §67.

¹⁹⁰ Το ίδιο, σελ. 52-53, §87.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα λεγόμενα νησιά Channel, τα οποία βρίσκονται εντός του κόλπου που σχηματίζεται από τις ακτές της Βρετάνης και της Νορμανδίας. Η άποψη της Γαλλίας ήταν ότι τα νησιά βρίσκονταν επί της γαλλικής υφαλοκρηπίδος και διέκοπταν τη φυσική προέκτασή της. Όμως, το Διαιτητικό Δικαστήριο, αν και απέρριψε αυτή τη θέση, τελικώς διαχειρίστηκε την υφαλοκρηπίδα των νησιών ως μια περιοχή που κανονικά θα ανήκε στη Γαλλία. Όπως αναφέρεται στην απόφαση του Δικαστηρίου, αν δοθεί πλήρης επήρεια στα βρετανικά αυτά νησιά, τότε πρόκειται για σημαντικό περιορισμό της υφαλοκρηπίδας που θα περιερχόταν σε διαφορετική περίπτωση στη Γαλλική Δημοκρατία. Εφόσον πρόκειται για μια περίπτωση που δημιουργεί αδικία, είναι αναγκαία η εφαρμογή μιας μεθόδου οριοθέτησης που να επανορθώνει την αδικία αυτή σε κάποιο βαθμό.¹⁹¹

Το Δικαστήριο κατέληξε στην οριοθετική πρότασή του εξετάζοντας τη γεωγραφική θέση των νησιών, με αποτέλεσμα στην παράγραφο 199 να αναφέρει ότι τα νησιά Channel βρίσκονται απομακρυσμένα γεωγραφικώς από το Ηνωμένο Βασίλειο. Συνεπώς, η ενδιάμεση λύση που θα μπορούσε να αποκαταστήσει την ισορροπία ανάμεσα στις διεκδικήσεις των διαδίκων θα ήταν ένας συνδυασμός των μεθόδων της μέσης γραμμής, δηλαδή ο εγκλωβισμός τους βορείως και νοτίως σε ένα πυρήνα ακτίνας 12 ναυτικών μιλίων από τα σημεία βάσης για τη μέτρηση της αιγιαλίτιδας ζώνης, ώστε να υφίσταται και η αλιευτική ζώνη των νησιών, που είχε πλάτος επίσης 12 ναυτικών μιλίων και που είχε γίνει αποδεκτή από τη Γαλλία. Για τις άλλες πλευρές των νησιών, δηλαδή ανατολικά και νότια, το Διαιτητικό Δικαστήριο θεώρησε ότι δεν ήταν αρμόδιο να προσδιορίσει το όριο ανάμεσα στα νησιά και τις ακτές της Νορμανδίας και της Βρετάνης.¹⁹²

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση της υπόθεσης της υφαλοκρηπίδας Ηνωμένου Βασιλείου και Γαλλίας, η προσπάθεια συνδυασμού του συμβατικού και του εθιμικού διεθνούς δικαίου και η εφαρμογή της μέσης γραμμής είχαν ως αποτέλεσμα τον παραμερισμό των δικαιωμάτων της Βρετανίας και ειδικά των νησιών της. Ειδικά η εξίσωση των θέσεων των δύο διαδίκων και της ισοκατανομής της

---

¹⁹¹ Το ίδιο, σελ. 94-95, §201-202.

¹⁹² Continental Shelf (U.K./Fr.), ό.π., σελ. 93-94, §198.

υφαλοκρηπίδας, ανεξαρτήτως των γεωγραφικών δεδομένων και η απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου ήταν περιορισμένης εφαρμογής.

3.1.3 Η Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας και Λιβυκής Αραβικής Τζαμαχίρια (1982)

Η Τυνησία και η Λιβύη είχαν υπογράψει ήδη από το 1977 συνυποσχετικό για την επίλυση από το ΔΔΧ του ζητήματος της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας. Τα διάδικα μέρη σε αυτή την περίπτωση είχαν ζητήσει από το ΔΔΧ να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, εξετάζοντας τις αρχές της επιείκειας και τις περιστάσεις που είναι χαρακτηριστικές της περιοχής, καθώς και τις τάσεις που είχαν γίνει αποδεκτές από την Τρίτη συνδιάσκεψη για το δίκαιο τη θάλασσας.¹⁹³ Εξάλλου, μόλις είχαν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες της Συνθήκης 1982 ΔΘ, η επίδραση των οποίων ήταν ιδιαίτερα σημαντική τόσο στη συγκεκριμένη υπόθεση της Τυνησίας-Λιβύης, όσο και στις μεταγενέστερες υποθέσεις που σχετίζονταν με οριοθετήσεις θαλασσίων ζωνών.

Εφόσον στο ίδιο χρονικό διάστημα είχαν προχωρήσει οι διαπραγματεύσεις της Τρίτης Συνδιάσκεψης, τη στιγμή της κρίσης της υπόθεσης Τυνησίας/Λιβύης από το ΔΔΧ είχε ήδη προταθεί η τελική μορφή των σχετικών με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ άρθρων του σχεδίου Σύμβασης, η οποία υιοθετήθηκε ακολούθως το Δεκέμβριο του 1982. Κάτω από την επίδραση των πορισμάτων της απόφασης του 1969, στην υπόθεση Τυνησία/Λιβύη που τα δύο κράτη υπέβαλαν το 1978 στο ΔΔΧ με συνυποσχετικό, ζητούσαν την επίλυση των ζητημάτων σύμφωνα με τις αρχές της ευθυδικίας και τις σχετικές περιστάσεις οι οποίες χαρακτηρίζουν την περιοχή, αλλά και σύμφωνα με τις νέες τάσεις οι οποίες έχουν γίνει αποδεκτές στην Τρίτη Συνδιάσκεψη. Στην περίπτωση αυτή εξίσου, το εφαρμοστέο δίκαιο ήταν το εθιμικό δίκαιο.¹⁹⁴

---

¹⁹³ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 261.

¹⁹⁴ Δίπλα Χ., *Το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, Η Θέση του στο Διεθνές Δικαιοδοτικό Στερέωμα και η Συμβολή του στο Σύγχρονο Δίκαιο της Θάλασσας*, τόμος Α', εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 284.

Στην υπόθεση Τυνησία/Λιβύη, το ΔΔΧ ήρθε αντιμέτωπο με την έννοια της φυσικής προέκτασης και αναγκάστηκε να αναγνωρίσει ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα χαρακτηριστικά του βυθού αποδεικνύονται άνευ χρησιμότητας για ενδεχόμενο εντοπισμό ενός φυσικού ορίου της υφαλοκρηπίδας, και ότι αυτή η δυσκολία αναφέρεται τόσο στην κατεύθυνση που ακολουθεί η φυσική προέκταση των εδαφών των κρατών κάτω από τη θάλασσα, όσο και στις διάφορες ρωγμές του βυθού της θάλασσας οι οποίες δεν είναι αρκετά σημαντικές ώστε να συνιστούν ένα πραγματικό ρήγμα της μιας φυσικής προέκτασης σε σχέση με την άλλη.¹⁹⁵

Οι έννοιες που το ΔΔΧ είχε αναδείξει στην απόφαση του 1969 αποτέλεσαν το υπόβαθρο για τις προτάσεις και τα επιχειρήματα των δύο κρατών. Οι διάδικοι συμφωνούσαν ότι ο θεμελιώδης κανόνας είναι ότι η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με συμφωνία βάσει των αρχών της δικαιοσύνης, και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις, ούτως ώστε ο καθένας να λαμβάνει την φυσική προέκταση του εδάφους του κάτω από τη θάλασσα, χωρίς να καταπατείται η φυσική προέκταση του άλλου. Πέραν αυτού όμως, τα γεωλογικά και μορφολογικά στοιχεία του θαλασσιού βυθού και του υπεδάφους χρησιμοποιήθηκαν εξίσου και από τις δύο πλευρές. Ειδικά η έννοια της φυσικής προέκτασης προτάχθηκε και από τους δύο για να υπερασπίσουν ο καθένας τη δική του θέση. Συγκεκριμένα, για την Τυνησία η φυσική προέκταση κατευθυνόταν ανατολικά της Τυνησίας ενώ για τη Λιβύη εκτεινόταν βόρεια της Λιβύης.¹⁹⁶

Το ΔΔΧ παραδέχθηκε ότι αν και η ιδέα της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους ορίζει σε γενικές γραμμές, το φυσικό αντικείμενο ή τη θέση των δικαιωμάτων του παρακτίου κράτους, δεν είναι απαραίτητα αρκετή ή ακόμη και κατάλληλη να ορίσει η ίδια την ακριβή έκταση των δικαιωμάτων του ενός κράτους σε σχέση με αυτά του γειτονικού κράτους.¹⁹⁷ Εξαιτίας της αδυναμίας της γεωλογίας και της βαθυμετρίας να συμβάλλουν ουσιαστικά στην προκειμένη περίπτωση, το ΔΔΧ εγκατέλειψε το βυθό και το έδαφος της θάλασσας για να ανέλθει στην επιφάνεια και να καταφύγει στη γεωγραφία. Θα το πράξει εισάγοντας στη διαδικασία της

---

¹⁹⁵ Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), Judgment, I.C.J. Reports 1982, σελ. 57, §66.

¹⁹⁶ Brown D., "The Tunisia-Libya Continental Shelf: a Missed Opportunity", *Marine Policy* 7, 1983, σελ. 160.

¹⁹⁷ Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), ό.π., σελ. 46, §43.

οριοθέτησης τη διερεύνηση των σχετικών περιστάσεων της περιοχής, οι οποίες θα κληθούν να βοηθήσουν, ώστε να επιτευχθεί μια δίκαιη οριοθέτηση.

Ως πρώτη σχετική περίπτωση, θα υπολογίσει την προς οριοθέτηση περιοχή σε σχέση με τα τμήματα της υφαλοκρηπίδας τα οποία εκτείνονται ανοιχτά των ακτών των δύο κρατών, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη το να μη προσβληθούν τα δικαιώματα τρίτων κρατών.¹⁹⁸ Η επόμενη σχετική περίπτωση είναι η μεταβολή στη γενική κατεύθυνση της ακτής, η οποία σχηματίζει γωνία και η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της σχέσης των ακτών ανάμεσα σε δύο κράτη, χωρίς όμως να τα μεταβάλλει από γειτονικά σε κράτη με ακτές οι οποίες βρίσκονται απέναντι η μια σε σχέση με την άλλη.¹⁹⁹

Η τρίτη σχετική περίπτωση που εξετάζει το ΔΔΧ αφορά στη σιωπηρή αποδοχή από μέρους των δύο κρατών μιας *de facto* γραμμής εντεύθεν της οποίας τα δύο μέρη ήταν ελεύθερα να παραχωρήσουν άδειες για εξερεύνηση και εκμετάλλευση πετρελαίου και υγραερίου, μέσω ενός σιωπηρού *modus vivendi* που είχε προτείνει το 1919 η Ιταλία.²⁰⁰ Υπήρχαν, ωστόσο, και παράγοντες που το ΔΔΧ απέρριψε, όπως η ανισότητα ανάμεσα στους διάδικους ή τα ιστορικά δικαιώματα που διεκδίκούσε η Τυνησία, τα οποία ωστόσο στην ουσία είχαν ληφθεί υπόψη στη βάση της *de facto* γραμμής. Συνεπώς, το ΔΔΧ αποφάσισε ότι το όριο θα έπρεπε να ακολουθήσει μια τεθλασμένη γραμμή.

Το ΔΔΧ εξέτασε το γεωγραφικό πλαίσιο και κυρίως την περιοχή η οποία βρίσκεται στις ακτές των δύο κρατών και ονομάζεται «πελαγικό μπλοκ», ενώ ταυτόχρονα ενέταξε στην περιοχή το χάρτη, ο οποίος δείχνει την οριοθέτηση που είχε ήδη πραγματοποιηθεί ανάμεσα στην Ιταλία, την Τυνησία και τη Μάλτα. Με εκείνη την οριοθέτηση είχαν ληφθεί υπόψη τα μικρά ιταλικά νησιά Pantellaria, Linosa, Lampione, Lampedusa που βρίσκονται πλησιέστερα προς την Τυνησία παρά προς τη Σικελία. Διατήρησαν μάλιστα μια αναλογία της υφαλοκρηπίδας που τους ανήκει.²⁰¹

---

¹⁹⁸ Το ίδιο, σελ. 60-62, §72-75.

¹⁹⁹ Το ίδιο, σελ. 63, §78.

²⁰⁰ Το ίδιο, σελ. 71, §96.

²⁰¹ Το ίδιο, σελ. 42, §35.

Παράλληλα, το ΔΔΧ σημείωσε ότι, παρά την έλλειψη συμφωνίας για τη χάραξη της αιγιαλίτιδας ζώνης, εντούτοις και τα δύο αυτά κράτη είχαν ήδη χορηγήσει άδειες έρευνας και εκμεταλλεύσεως στην επίδικο περιοχή. Το ΔΔΧ, επιπλέον, μνημόνευσε ιδιαίτερα την εξουσιοδότηση που του δόθηκε από τους διαδίκους, να λάβει υπόψη του τις «νεότερες αποδεκτές τάσεις» της Τρίτης συνδιασκέψεως δια το δίκαιο της θάλασσας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στον όρο «τάσεις», δηλαδή σε ένα προχωρημένο στάδιο επεξεργασίας της Συμβάσεως 1982 ΔΘ. Όμως, τα διάδικα μέρη δεν επεσήμαναν στο συνυποσχετικό ποιος ή ποιοι κανόνες του εξελισσόμενου δικαίου της θάλασσας θα ήταν υποχρεωτικοί στις μεταξύ τους διμερείς σχέσεις ως *lex specialis* και για αυτό το λόγο το Δικαστήριο υπήρξε επιφυλακτικό.²⁰²

Τελικώς, το ΔΔΧ θεώρησε ότι θα μπορούσε να λάβει υπόψη διατάξεις της Συμβάσεως μόνο αν αυτές αποκρυστάλλωναν «κανόνα του διεθνούς δικαίου προϋπάρχοντα ή υπό διαμόρφωση». Εξάλλου, τα διάδικα μέρη εμφανίσθηκαν στο Δικαστήριο με διαφορετικές ερμηνείες ως προς το συνυποσχετικό. Η Τυνησία και η Λιβύη δεν συμφωνούσαν ως προς το περιεχόμενο του άρθρου 1 του συνυποσχετικού, δηλαδή ως προς την αποστολή του Δικαστηρίου. Το τελευταίο θεωρούσε ότι όφειλε να φθάσει μέχρι του σημείου στο οποίο οι εμπειρογνώμονες των διαδίκων θα μπορούσαν να προβούν στον προσδιορισμό της οριοθετικής γραμμής, χωρίς να διαπραγματευθούν οποιαδήποτε στοιχεία της διαφοράς.²⁰³

Επιπλέον, το ΔΔΧ διαπίστωσε ότι η πρόσκληση που του είχε γίνει να εξετάσει τις νεότερες αποδεκτές τάσεις, όπως αυτές εξηγήθηκαν παραπάνω, δεν το εξουσιοδοτεί να κρίνει *ex aequo et bono*, δηλαδή κατά το ορθό και ίσο, και ότι είναι μεγαλύτερης σημασίας να εξετάζει τις θέσεις των διαδίκων και τις περιστάσεις ενόψει της συγκεκριμένης διαφοράς κάθε φορά. Για αυτό το λόγο, συνέχισε στην εκτίμηση των στοιχείων αυτών που αποτελούν αρχές της επιείκειας και υπογράμμισε ότι σημασία για την εφαρμογή των αρχών της επιείκειας έχει η κατάληξη σε αποτέλεσμα επιείκειας. Επομένως, πρέπει να εφαρμοστούν οι αρχές της επιείκειας όχι ως

---

²⁰² Brown D., ό.π., σελ. 145.

²⁰³ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 262.

διορθωτικές αρχές του διεθνούς δικαίου, όσο ως αρχές που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του, προκειμένου να φθάσει το Δικαστήριο σε δίκαιο αποτέλεσμα.

Η παραπάνω αντίληψη αξιοποιήθηκε στην περίπτωση ορισμένων νησιών, όπως της Τζέρμπα και των νησιών Κερκενάχ, τα οποία ανήκουν στην Τυνησία και το κράτος θεωρούσε ότι έπρεπε να ληφθούν υπόψη. Η Λιβύη δήλωσε ότι στη γενική κατεύθυνση της ακτής έπρεπε να παραληφθεί το νησί Τζέρμπα, επειδή αποτελεί εξαιρετική απόκλιση της γενικής κατεύθυνσης των ακτών και τα νησιά Κερκενάχ, εξαιτίας της μικρής έκτασής τους, που έφθανε τα 180 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Όμως, το ΔΔΧ απέρριψε τις απόψεις της Λιβύης και χαρακτήρισε ως σημαντική τη θέση των νησιών Κερκενάχ.²⁰⁴ Παρ' όλα αυτά, με την τελική του απόφαση το ΔΔΧ δικαίωσε περισσότερο τη Λιβύη, σε βαθμό που να θεωρείται ότι σχεδόν εξαφάνισε ένα νησί²⁰⁵, εξηγώντας την ίδια στιγμή ότι ο χάρτης που είχε διαμορφώσει είναι μόνο ενδεικτικός και ότι οι εμπειρογνώμονες είναι αυτοί που καλούνται να καθορίσουν με ακρίβεια την οριοθετική γραμμή. Με αυτή την απόφαση, το ΔΔΧ έδινε το στίγμα ενός Δικαστηρίου που εξισορροπεί εκατέρωθεν απαιτήσεις και δεν επιβάλλει ποινές, ούτε σχετίζεται με τα αστικά και ποινικά δικαστήρια.

3.1.4 Η Υπόθεση του Κόλπου του Μαίνε Ανάμεσα σε Καναδά και ΗΠΑ (1984)

Η συγκεκριμένη υπόθεση έχει το χαρακτηριστικό ότι σχετίζεται τόσο με την υφαλοκρηπίδα, όσο και της ζώνης αλιείας των ΗΠΑ και του Καναδά και ότι υποβλήθηκε σε Τμήμα του ΔΔΧ με συνυποσχετικό που υπεγράφη μεταξύ των διαδίκων το 1979. Το Τμήμα καλούταν να αποφασίσει σύμφωνα με τις αρχές και τους εφαρμοστέους μεταξύ των μερών κανόνες του διεθνούς δικαίου για την πορεία του ενιαίου ορίου της υφαλοκρηπίδας και των ζωνών αλιείας στον Κόλπο του Μαίνε. Ταυτόχρονα, έπρεπε να περιγράψει την ακριβή πορεία του με γεωδαιτικές γραμμές που ενώνουν γεωγραφικές συντεταγμένες σημείων μεταξύ τους και να το απεικονίσει, με τη βοήθεια εμπειρογνώμονος που θα ορίσει το ίδιο, στους επίσημους χάρτες των μερών.²⁰⁶

²⁰⁴ Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), ό.π., σελ. 64, §79.

²⁰⁵ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 263.

²⁰⁶ Δίπλα Χ., 2003, ό.π., σελ. 286.

Στην υπόθεση αυτή, το Τμήμα απομακρύνθηκε ακόμη περισσότερο από την έννοια της φυσικής προέκτασης, καθώς βρέθηκε αντιμέτωπο με το αίτημα των δύο κρατών να ορίσει ένα κοινό όριο τόσο για την υφαλοκρηπίδα όσο και για τη ζώνη αλιείας. Εξάλλου, το κύριο αντικείμενο της διαφοράς σχετιζόταν με τις συγκρουόμενες διεκδικήσεις των δυο κρατών στους πόρους του πλουσίου αλιευτικού πεδίου του Georges Banc που βρίσκεται μέσα στον Κόλπο του Maine. Παρότι λοιπόν το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης δέσμευε στην προκειμένη περίπτωση, τα δύο Κράτη όσον αφορά στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, το Τμήμα το παρέκαμψε υπέρ της εφαρμογής του εθιμικού δικαίου για να αναζητήσει το θεμελιώδη κανόνα που θα του επέτρεπε να χρησιμοποιήσει το ίδιο όριο και για τις δύο ζώνες, δηλαδή την υφαλοκρηπίδα και τη ζώνη αλιείας.²⁰⁷

Σύμφωνα με το Τμήμα, η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με συμφωνία, μετά από καλόπιστες διαπραγματεύσεις. Στην περίπτωση κατά την οποία δεν επιτυγχάνεται συμφωνία, η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με τη μεσολάβηση τρίτου προικισμένου με την απαραίτητη αρμοδιότητα. Η οριοθέτηση πρέπει να υπακούει στις αρχές της ευθυδικίας και να ακολουθεί πρακτικές μεθόδους που να μπορούν να εξασφαλίσουν ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Προς το σκοπό αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η γεωγραφική διαμόρφωση της ακτής και άλλες σχετικές περιστάσεις.²⁰⁸

Η πρώτη παρατήρηση σχετικά με το περιεχόμενο αυτού του κανόνα είναι ότι δεν γίνεται πλέον αναφορά στη φυσική προέκταση του εδάφους κάτω από τη θάλασσα. Αυτό οφείλεται σε δύο τουλάχιστον λόγους, από τους οποίους ο πρώτος αφορά στη συγκεκριμένη υπόθεση και στο αίτημα των διαδίκων για κοινό όριο. Εφόσον το Τμήμα δέχτηκε το αίτημα αυτό μετά από σύντομη δήλωση ότι δεν υπάρχει κανόνας του διεθνούς δικαίου που να απαγορεύει κάτι τέτοιο, βρέθηκε αυτόματα αντιμέτωπο με την επόμενη κίνηση στην οποία έπρεπε υποχρεωτικά να προχωρήσει, δηλαδή να λάβει υπόψη του το γεγονός ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στη ζώνη αλιείας, από την οποία είχε προέλθει η ΑΟΖ, είναι τελείως ανεξάρτητα από

---

²⁰⁷ Clain, L.E., “Gulf of Maine: a Disappointing First in the Delimitation of a Single Maritime Boundary”, *Virginia Journal of International Law* 25 (1985), σελ. 524.

²⁰⁸ Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, Judgment, I.C.J. Reports 1984, σελ. 10, §5.

την φυσική προέκταση του εδάφους κάτω από τη θάλασσα, αλλά ορίζονται σε σχέση με μια γεωγραφική πραγματικότητα, την ιδιότητα ενός Κράτους ως παράκτιου, και βέβαια οριοθετούνται προς τα έξω με βάση το κριτήριο της απόστασης των 200 ναυτικών μιλίων.²⁰⁹

Ο δεύτερος παράγοντας που οδήγησε το Τμήμα σε αυτή την οδό σκέψης ήταν βέβαια το γεγονός ότι όταν η υπόθεση συζητήθηκε και η απόφαση εκδόθηκε το 1984, η Σύμβαση για το δίκαιο της θάλασσας είχε πλέον υιοθετηθεί και οι διατάξεις για την ΑΟΖ είχαν ενσωματωθεί σε αυτήν. Παρόλο που η Σύμβαση δεν είχε τεθεί ακόμη σε ισχύ, οι σχετικές διατάξεις, ιδίως αυτές που αφορούσαν στον ορισμό της ζώνης και τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε αυτήν θεωρούνταν ότι συνέπιπταν με το γενικό διεθνές δίκαιο. Επομένως, το Τμήμα έπρεπε να συνυπολογίσει την έλευση του νέου θεσμού που είχε θεμελιωθεί σε γεωλογικές και σε γεωγραφικές πραγματικότητες.²¹⁰

Μια άλλη σημείωση αφορά στις αρχές της δικαιοσύνης και της ευθυδικίας, που δεν είναι εύκολο να οριστούν, επειδή δεν έχουν σταθερό περιεχόμενο. Εν τούτοις, το Τμήμα είχε δηλώσει, με την αναφορά του στον κανόνα της οριοθέτησης, ότι στο πλαίσιο της εφαρμογής των αρχών της ευθυδικίας, είναι αναγκαίο να υπολογιστούν οι γεωγραφικές περιστάσεις κατά κύριο λόγο. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν υφίστανται και άλλες περιστάσεις, αλλά το Τμήμα μπορεί να εξετάσει μόνο τις γεωγραφικές ως τις πιο σημαντικές για την οριοθέτηση.²¹¹ Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το ΔΔΧ καλείται να ορίσει ένα ενιαίο όριο ανάμεσα στην υφαλοκρηπίδα και τη ζώνη αλιείας και έτσι απορρίπτει τους γεωλογικούς παράγοντες, επειδή αφορούν μόνο στο βυθό, αλλά και τους οικολογικούς παράγοντες, επειδή αφορούν μόνο στα ύδατα. Τελικώς, το ΔΔΧ κατέληξε σε ένα όριο που συνίσταται σε μια τεθλασμένη γραμμή, της οποίας μόνο ένα τμήμα έχει προκύψει από την εφαρμογή της μεθόδου της γραμμής της ίσης απόστασης.²¹²

---

²⁰⁹ Το ίδιο, σελ. 303, §124.

²¹⁰ Legault, L.H., Hankey, B., “From Sea to Seabed: the Single Maritime Boundary in the Gulf of Maine Case”, *American Journal of International Law* 79 (1985), σελ. 976.

²¹¹ Clain, L.E., ό.π., σελ. 570.

²¹² *Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area*, ό.π., σελ. 277, §54-55.

3.1.5 Η Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας (1985)

Η επόμενη απόφαση του ΔΔΧ στην υπόθεση Λιβύη/Μάλτα αποτέλεσε σημαντική καμπή στη νομολογία του. Η υπόθεση κατέληξε στο Δικαστήριο με συνυποσχετικό του 1976 μεταξύ των δύο Κρατών, με το οποίο ζητείτο από αυτό να αποφανθεί για τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των μερών και πώς αυτές οι αρχές και κανόνες θα εφαρμοστούν στην πράξη στη συγκεκριμένη περίπτωση, ώστε να μπορέσουν τα δύο κράτη να οριοθετήσουν χωρίς δυσκολία αυτές τις ζώνες με συμφωνία κατόπιν διαπραγματεύσεων.²¹³ Το ΔΔΧ κινήθηκε στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου εφόσον ούτε η Σύμβαση του 1958 δέσμευε τα μέρη, ούτε αυτή του 1982 είχε τεθεί ακόμη σε ισχύ.

Παρά τη δήλωσή του ότι η έννοια της φυσικής προέκτασης δεν ανατρέπεται από την απόσταση, το Δικαστήριο αναγνώρισε στην απόφασή του ότι όταν το υφαλοπλαίσιο δεν φθάνει έως τα 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης, η υφαλοκρηπίδα του παράκτιου Κράτους ορίζεται με βάση την απόσταση ανεξάρτητα από τα φυσικά χαρακτηριστικά του βυθού του υπεδάφους. Η πρόταση αυτή υιοθετήθηκε από τη Σύμβαση του 1982 και το ΔΔΧ δέχθηκε ότι εκφράζει το εθνικό δίκαιο.²¹⁴ Το Δικαστήριο απέρριψε συνεπώς τα γεωλογικά και γεωμορφολογικά κριτήρια, δεδομένου ότι η φύση του τίτλου απέδιδε σε αυτούς τους παράγοντες μια θέση που τώρα ανήκει στο παρελθόν, για τους βυθούς που βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 200 μιλίων από την ακτή. Απέρριψε επίσης και την πρόταση της Λιβύης, σύμφωνα με την οποία το όριο μεταξύ των δύο κρατών πρέπει να ακολουθήσει μια ζώνη ρήγματος (rift zone) που την ευνοεί.²¹⁵

Όμως, το ΔΔΧ ήταν αναγκασμένο να ακολουθεί και την προηγούμενη νομολογία του και για αυτό το λόγο αναγκάζεται να απορρίψει την επιχειρηματολογία της Μάλτας, η οποία συνέδεε την απόσταση και τον τίτλο με τη μέθοδο της μέσης γραμμής στις περιπτώσεις όπου η απόσταση η οποία χωρίζει τα δύο

²¹³ Continental Shelf (Libyan Arab Jarnahiriya/Malta), Judgment, I.C.J. Reports 1985, σελ. 16-17, §2-3.

²¹⁴ Δίπλα X., 2003, ό.π., σελ. 289.

²¹⁵ Continental Shelf (Libyan Arab Jarnahiriya/Malta), ό.π., σελ. 35-36, §40.

κράτη δεν ξεπερνά τα 200 ναυτικά μίλια. Ανάλογη ήταν και η περίπτωση του κόλπου του Maine. Συνεπώς, το ΔΔΧ αρνήθηκε να αναγνωρίσει ότι η μέθοδος της μέσης γραμμής έχει αποκτήσει εθνικό χαρακτήρα που να της εξασφαλίζει προτεραιότητα σε σχέση με άλλες μεθόδους. Κατά συνέπεια, στην αρχική φάση της οριοθέτησης, όταν πρόκειται δηλαδή να αποφασίσει τι είδους γραμμή θα επιλεγεί, το ΔΔΧ εξέτασε τις αρχές της ευθυδικίας και τις σχετικές περιστάσεις της υπόθεσης, οι οποίες όμως το οδήγησαν να επιλέξει τη μέση γραμμή. Ακολούθως, το ΔΔΧ κλήθηκε να αποτιμήσει την προσωρινή αυτή λύση με βάση άλλα κριτήρια και να αποφανθεί εάν χρειάζεται να τη διορθώσει έτσι ώστε να καταλήξει σε μια δίκαιη οριοθέτηση.²¹⁶

Ως προς τις σχετικές περιστάσεις που επέτρεψαν στο ΔΔΧ να λάβει την προκαταρκτική απόφαση της επιλογής της μέσης γραμμής, αυτές σχετίζονται με τη διαπίστωση σύμφωνα με την οποία αυτό που μετρά για τον τίτλο του παράκτιου κράτους σε υφαλοκρηπίδα είναι η ύπαρξη ακτής. Έχοντας αυτή ως τη βασική πρόταση και σημείο εκκίνησης, το ΔΔΧ απέρριψε μια σειρά παραγόντων τους οποίους οι διάδικοι επιχείρησαν να εισάγουν στην κατηγορία των σχετικών περιστάσεων. Αυτοί οι παράγοντες είναι σχετικοί με την εδαφική έκταση των κρατών πίσω από την ακτή, οικονομικοί παράγοντες και λόγοι ασφάλειας, η κυριαρχική ισότητα των κρατών και ο νησιωτικός χαρακτήρας της Μάλτας.²¹⁷

Τελικώς, οι σχετικές περιστάσεις τις οποίες το ΔΔΧ έλαβε υπόψη του κατά το δεύτερο στάδιο της διορθωτικής επέμβασης του είναι η διαφορά του μήκους των ακτών, η μεγάλη απόσταση μεταξύ Λιβύης και Μάλτας και το γενικότερο γεωγραφικό περιβάλλον.²¹⁸ Λαμβάνοντας υπόψη του αυτά τα στοιχεία, το ΔΔΧ μετατόπισε την προσωρινή μέση γραμμή προς την πλευρά της Μάλτας, η οποία έλαβε έτσι μειωμένη υφαλοκρηπίδα. Μετά από αυτή τη μετατόπιση, το ΔΔΧ δοκίμασε κατά πόσον αυτή η οριοθέτηση μπορεί να θεωρηθεί δίκαιη ή όχι. Σε αυτό το σημείο υπεισήλθε το κριτήριο της αναλογικότητας ανάμεσα στις ακτές και τις περιοχές της υφαλοκρηπίδας που λαμβάνει καθένα από αυτά τα κράτη, με την ειδική μορφή της συγκρισιμότητας των ακτών. Το ΔΔΧ διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε προφανής

---

²¹⁶ Leigh M., “Case Concerning the Continental Shelf (Libya/Malta)”, *American Journal of International Law* 80 (1986), σελ. 645.

²¹⁷ Το ίδιο, σελ. 646.

²¹⁸ *Continental Shelf (Libyan Arab Jarnahiriya/Malta)*, ό.π., σελ. 49-50, §67-68.

δυσαναλογία ανάμεσα σε αυτά τα μεγέθη και το αποτέλεσμα κρίθηκε ως ικανοποιητικό.

3.1.6 Η Υπόθεση της Οριοθέτησης Θαλάσσιων Ζωνών Γροιλανδίας και Jan Mayen (Δανία/Γροιλανδία 1993)

Η συγκεκριμένη υπόθεση αποτελεί την πρώτη διαφορά θαλάσσιας οριοθέτησης που το ΔΔΧ έκρινε μετά από μονομερή προσφυγή. Η Δανία στην αίτησή της ζητούσε από το Δικαστήριο να αποφανθεί σχετικά με το ερώτημα για την τοποθέτηση της κοινής γραμμής οριοθέτησης ανάμεσα στις ζώνες αλιείας και υφαλοκρηπίδας της Δανίας και της Νορβηγίας στην περιοχή που χωρίζει τη Γροιλανδία από το νορβηγικό νησί Jan Mayen. Η Νορβηγία, ωστόσο, ήταν αντίθετη σε ένα ενιαίο σύνορο για το βυθό και τα υπερκείμενα ύδατα.²¹⁹

Το ΔΔΧ σε αυτή την περίπτωση, επίσης, αρνήθηκε να αποκλείσει την εφαρμογή του άρθρου 6 της Σύμβασης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα, στην οποία και τα δύο κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη, προς όφελος του εθιμικού δικαίου. Αποφάσισε ότι το άρθρο 6 αποτελεί εφαρμοστέο δίκαιο για την υφαλοκρηπίδα και το εθιμικό δίκαιο για τη ζώνη αλιείας. Το ΔΔΧ αποφάνθηκε στη συνέχεια, ωστόσο, ότι οι γραμμές οριοθέτησης για τις δύο ζώνες είναι εννοιολογικά διαφορετικές, μπορούν όμως τελικώς να συμπέσουν. Με αυτόν τον τρόπο, το ΔΔΧ βρέθηκε για πρώτη φορά αντιμέτωπο με την εφαρμογή του άρθρου 6 της Σύμβασης του 1958, την ερμηνεία του οποίου επεχείρησε με τη βοήθεια του εθιμικού δικαίου. Ουσιαστικά, έπραξε ανάλογα με την περίπτωση του Διαιτητικού Δικαστηρίου μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Γαλλίας στην υπόθεση της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας της Μάγχης, όπου καλούταν να συμφιλιώσει το συμβατικό με το εθιμικό δίκαιο, όπως είχε συμβεί και το 1969 στην υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βορείου Θαλάσσης.²²⁰

---

²¹⁹ Richardson E., “Jan Mayen in Perspective”, *American Journal of International Law* 82 (1988), σελ. 443.

²²⁰ Charney J., “Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen”, *American Journal of International Law* 88 (1994), σελ. 107.

Στην περίπτωση του Διαιτητικού Δικαστηρίου μεταξύ Γαλλίας και Ηνωμένου Βασιλείου, η απόφαση διακήρυττε την ενότητα του δικαίου της οριοθέτησης, τόσο του συμβατικού όσο και του εθιμικού. Ωστόσο, στην προσπάθειά του να καλύψει το κενό που δημιούργησε η απόφαση του ΔΔΧ του 1969, το Διαιτητικό Δικαστήριο υποβάθμισε τη μέση γραμμή, εξισώνοντάς την με τις ειδικές περιστάσεις που αναφέρονται επίσης στο άρθρο 6. Σε αντίθεση με το Δικαστήριο του 1977, η εναρμόνιση των ειδικών περιστάσεων του άρθρου 6 και των σχετικών περιστάσεων του εθιμικού δικαίου χρησιμεύει στην παρούσα υπόθεση όχι πλέον για να υποβαθμιστεί η μέθοδος της μέσης γραμμής, την οποία αποκαλούσε το Δικαστήριο πλέον στην απόφαση του «αρχή της μέσης γραμμής», αλλά αντίθετα για να τονιστεί ο κεντρικός ρόλος της στη διαδικασία της οριοθέτησης, τόσο στο συμβατικό όσο και στο εθιμικό πεδίο.²²¹

Επιπλέον, το ΔΔΧ δήλωσε ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στον τίτλο και την οριοθέτηση. Σε αυτή τη δήλωση ώθησε η διαπίστωση ότι το δίκαιο αποδίδει σε κάθε παράκτιο κράτος, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για ηπειρωτικό ή νησιωτικό, υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, εξαιρώντας τις βραχονησίδες της παραγράφου 3 του άρθρου 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982. Συνεπώς, το παράκτιο κράτος αποκτά κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιοδοσία στις αντίστοιχες ζώνες και μάλιστα τα δικαιώματα αυτά είναι ανεξάρτητα από την έκταση του εδάφους, το μήκος των ακτών, το πολιτικό του καθεστώς, τον πληθυσμό ή ακόμη και την έλλειψη πληθυσμού, την οικονομική ευμάρεια ή άλλους παράγοντες που δεν έχουν σχέση με τον τίτλο.²²²

Θεωρώντας την ύπαρξη του τίτλου ως δεδομένη, η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών δεν είναι ικανή να στερήσει από οποιοδήποτε έδαφος τον τίτλο αυτό, επειδή κανένας κανόνας δεν έχει ισχυρό κανονιστικό περιεχόμενο, δηλαδή δεν επιβάλλει μια συγκεκριμένη μέθοδο, ούτε μπορεί να επιδιώκει την επίτευξη ενός δικαίου αποτελέσματος.²²³ Ο παραπάνω τρόπος αντιμετώπισης επέτρεψε στο Δικαστήριο να κινηθεί στην κατεύθυνση της μέσης γραμμής, η οποία φαίνεται ότι ικανοποιούσε την ευθυδικία ήδη από το αρχικό στάδιο της οριοθέτησης, χωρίς να

---

²²¹ Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen, Judgment, I.C.J. Reports 1993, σελ. 62, §55.

²²² Δίπλα Χ., 2003, ό.π., σελ. 293.

²²³ Richardson E., ό.π., σελ. 444.

απασχοληθεί και με τις ειδικές ή σχετικές περιστάσεις. Αυτές υπεισήλθαν μόνο στο δεύτερο στάδιο της οριοθέτησης, προκειμένου να διορθώσουν τα στρεβλωτικά αποτελέσματα ενός γενικού κανόνα.²²⁴

3.1.7 Η Υπόθεση για την Οριοθέτηση των Θαλασσίων Ζωνών και των Εδαφικών Ζητημάτων μεταξύ Κατάρ και Μπαχρέιν (2001)

Πρόκειται για μια υπόθεση που διήρκεσε 10 χρόνια περίπου και η οποία ξεκίνησε με αμφισβήτηση της αραβικής λέξεως «αλ ταραφέν», η οποία σημαίνει «τα δύο μέρη», αλλά το ΔΔΧ που πείστηκε από έναν ισχυρό Άραβα δικαστή, δέχθηκε ότι δε σημαίνει «τα δύο μέρη» και η δίκη συνεχίστηκε με αναβολές, αμφισβητήσεις και υπομνήματα που απέληξαν στην ογκωδέστερη δικογραφία του ΔΔΧ. Ωστόσο, υπήρξαν και άλλα προβλήματα, καθώς κατά τη διάρκεια της διαδικασίας το ΔΔΧ βρέθηκε μπροστά στη μεγαλύτερη απόπειρα στηρίξεως τίτλων κυριαρχίας επί ψευδών και χαλκευμένων αποδεικτικών στοιχείων. Συγκεκριμένα, το Κατάρ προσκόμισε συνολικά 82 χαλκευμένα έγγραφα και χάρτες. Τελικώς, όταν αποκαλύφθηκε η απόπειρα εξαπατήσεως του Δικαστηρίου, οι δικηγόροι του Κατάρ δήλωσαν ότι λυπούνται και η δίκη συνεχίστηκε κανονικά, καθώς στο ΔΔΧ δεν υπάρχουν ενάγοντες και εναγόμενοι, αλλά κυρίαρχα κράτη τα οποία αυτοβούλως εμφανίζονται ως διάδικοι.²²⁵

Η διαδικασία αφορούσε δύο σκέλη αιτημάτων, δηλαδή την αναγνώριση της κυριαρχίας επί των νήσων που βρίσκονται έξω από τις ακτές του Μπαχρέιν και του Κατάρ, και την οριοθέτηση με ενιαία γραμμή των θαλασσίων συνόρων των δύο κρατών. Αρχικώς, το Δικαστήριο δεν δέχθηκε το επιχείρημα του Μπαχρέιν ότι το τελευταίο αποτελεί αρχιπελαγικό κράτος. Την ίδια στιγμή, το Κατάρ υποστήριζε ότι εκτός των νησιών Hawar, τα οποία ούτως ή άλλως του ανήκαν, το Μπαχρέιν, πέραν του κυρίου νησιού που φέρει το όνομα αυτό, δεν είχε κυριαρχία σε κανένα από τα άλλα νησιά του αραβο-περσικού κόλπου. Η διαφορά εντοπίστηκε τελικά στο νησί Zoubarah και τα νησιά Hawar και Zanan.²²⁶

---

²²⁴ Charney J., ό.π., σελ. 108.

²²⁵ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 267-268.

²²⁶ Το ίδιο.

Ως προς το πρώτο, το ΔΔΧ εξέτασε σειρά εγγράφων της εποχής της οθωμανικής και της βρετανικής κυριαρχίας και συγκεκριμένα μια αγγλο-οθωμανική σύμβαση του 1913 η οποία δεν επικυρώθηκε ποτέ και άλλες συμφωνίες μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και του Σείχη του Κατάρ του 1916. Ειδικά για τη σύμβαση του 1913 που δεν επικυρώθηκε, το ΔΔΧ δέχεται ότι μπορεί να θεωρηθεί ως έκφραση των απόψεων των κυβερνήσεων την ώρα της υπογραφής. Συνεπώς, η κυριαρχία του νησιού Zoubarah ανήκει στο Κατάρ, καθώς αν περιήρχετο στο Μπαχρέιν, τότε αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί αρχιπελαγικό κράτος.²²⁷

Παράλληλα, τα μικρά νησιά Hawar αποτέλεσαν αντικείμενο οξείας πολιτικής διαμάχης, εξαιτίας της οικονομικής σημασίας τους και της διακινήσεως πολιτών των δύο κρατών. Το Κατάρ επικαλέσθηκε λόγους γειτνιάσεως (proximity) με τις ακτές του, λόγους ασφαλείας και αμύνης και λόγους γεωλογικούς. Όμως, ήδη στην υπόθεση του νησιού Palmas το 1935 ο διαιτητής Max Huber είχε σημειώσει ότι η γειτνίαση δεν αποτελεί τίτλο και δεν έχει καμιά βάση στο διεθνές δίκαιο, το γεωλογικό κριτήριο έχει εγκαταλειφθεί από το ΔΔΧ ήδη από την υπόθεση της υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Τυνησίας του 1985, και τέλος ότι η άμυνα δεν λαμβάνεται υπόψη κατά την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών, ήδη από την υπόθεση των άγγλο-νορμανδικών νησιών το 1977.²²⁸

Από την πλευρά του το Μπαχρέιν επικαλέσθηκε την αρχή *uti possidetis juris*, δηλαδή την κατάσταση που επικρατούσε κατά την ανεξαρτησία των δύο κρατών το 1971. Επίσης, επικαλέσθηκε μια αμφίρροπη βρετανική απόφαση του 1939. Οι δικηγόροι των αντιδίκων αλλά και τρεις δικαστές υποστήριξαν ότι δεν ετίθετο θέμα *uti possidetis*, γιατί η αρχή αυτή ισχύει μόνο σε περίπτωση διαδοχής κρατών, ενώ τα δύο διάδικα κράτη Μπαχρέιν και Κατάρ, ήδη προ του 1971 που απέκτησαν ανεξαρτησία, είχαν διεθνή νομική προσωπικότητα και ήταν Protected States. Το Δικαστήριο, αντί να υπεισέλθει στο ζήτημα αυτό, το παρακάμπτει και ασχολείται με την αξία της βρετανικής αποφάσεως του 1939 και αναγνωρίζει κυριαρχία του

---

²²⁷ Plant G., “Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)”, *The American Journal of International Law*, Vol. 96, No. 1 (Jan., 2002), σελ. 200.

²²⁸ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 269.

Μπαχρέϊν στα νησιά Hawar. Για το νησί Zanan το Δικαστήριο εξετάζει μια άλλη βρετανική απόφαση του 1947 που όριζε την υφαλοκρηπίδα και η οποία απόφαση δεν περιελάμβανε το νησί αυτό μέσα στην οριοθετική γραμμή του Μπαχρέϊν. Άρα η κυριαρχία ανήκει στο Κατάρ.²²⁹

Ως προς το ζήτημα της οριοθετήσεως, το 2002, το ΔΔΧ που είχε περάσει από το 1969 από πολλές φάσεις ανακολουθίας και σκοπιμοτήτων φαίνεται ότι πλέον έτεινε σε ορισμένη φάση σταθεροποιήσεως τουλάχιστον ως προς τις τεχνικές που ακολουθεί, όχι απαραίτητως ως προς το αποτέλεσμα. Εν πρώτοις, δε δέχθηκε την επιχειρηματολογία ότι η κάθε υπό οριοθέτηση περιοχή είναι *sui generis* σε σχέση με την προηγούμενη νομολογία. Ταυτόχρονα, δέχθηκε ότι για το διεθνές δίκαιο δεν υπάρχουν νησιά και νησίδες, αλλά υπάρχουν μόνο νησιά όπως ορίζει το άρθρο 121 της Συμβάσεως 1982 ΔΘ. Εφόσον τα νησιά πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 121, τότε έχουν αιγιαλίτιδα, οικονομική ζώνη και υφαλοκρηπίδα, ενώ η ξηρά δεσπόζει της θάλασσας και όχι το αντίθετο, δηλαδή είναι καταρχήν αδιάφορο αν η υπό οριοθέτηση θαλάσσια περιοχή είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους. Το τελευταίο σημείο είχε τονιστεί και στην υπόθεση της Βόρειας Θάλασσας του 1969.²³⁰

Ως προς τη μέθοδο, το Δικαστήριο ακολούθησε τη λογική που είχε ήδη υιοθετηθεί από διάφορα Τμήματα του Δικαστηρίου ή από διάσπαρτες διαιτητικές αποφάσεις. Ξεκινώντας από τη μέση γραμμή μεταξύ οποιονδήποτε ακτών των έναντι αλλήλων ευρισκομένων κρατών, εξέταζε και πιθανές ειδικές περιστάσεις και προχωρούσε σε προσαρμογές που μπορεί να δώσουν πλήρη, μερική ή καθόλου υφαλοκρηπίδα στα νησιά, ενώ με διορθωτικές κινήσεις μετακινούσε την οριοθετική γραμμή ώστε να ανταποκρίνεται στην έννοια της επιείκειας/ευθυδικίας (*equity*).²³¹ Στην υπόθεση αυτή του Κατάρ/Μπαχρέϊν, επειδή το ζητούμενο ήταν η χάραξη μιας ενιαίας οριοθετικής γραμμής, το ΔΔΧ μελέτησε προσεκτικά τα οριζόμενα από τη Σύμβαση 1982 ΔΘ (άρθρο 15) περί μέσης γραμμής και 12 μιλίων και περί της

---

²²⁹ Plant G.,ό.π., σελ. 200.

²³⁰ Ρούκουνας Ε., ό.π., σελ. 270.

²³¹ Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain, Merits, Judgment, I.C.J. Reports 2001, σελ. 79, §248.

οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας, προβαίνοντας σε ελευθεριότητες που κατά την άποψή του υπαγορεύονται από την αρχή της επιείκειας/ευθυδικίας.²³²

Στην υπόθεση αυτή, συνεπώς, το ΔΔΧ εξέτασε το βόρειο τμήμα του ορίου που αφορούσε στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ζώνης αλιείας. Εφόσον τα διάδικα κράτη είχαν ζητήσει από το ΔΔΧ να αποφανθεί για ενιαίο όριο, το εφαρμοστέο δίκαιο ήταν το εθνικό, αλλά υπήρχε συμφωνία ανάμεσα στους διαδίκους ότι η Σύμβαση ΔΘ 1982 απεικονίζει αυτό το δίκαιο. Όμως, το Δικαστήριο δεν αναφέρθηκε στα σχετικά άρθρα της Σύμβασης για την οριοθέτηση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας, δηλαδή τα 74 και 83 αντιστοίχως, αλλά παρέπεμψε στην προηγούμενη νομολογία του, ιδίως στην απόφαση του Jan Mayen, στην οποία είχε καταλήξει στην ταύτιση των στόχων μεταξύ συμβατικού και εθνικού δικαίου, για να δηλώσει ότι, όπως και για την αιγιαλίτιδα ζώνη, έτσι και για την υφαλοκρηπίδα/ζώνη αλιείας, η μέση γραμμή/γραμμή ίσης απόστασης αποτελεί μια *prima facie* δίκαιη λύση.²³³

Για αυτό το λόγο, προχώρησε στην προσωρινή χάραξη μιας μέσης γραμμής και κατόπιν εξέτασε εάν υπάρχουν σχετικές περιστάσεις (*relevant circumstances*) που να επιβάλουν διόρθωσή της.²³⁴ Στη φάση της αποτίμησης, το Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του ούτε την ύπαρξη ορισμένων πεδίων μαργαριταριών που πρότεινε το Μπαχρέιν, ούτε μια βρετανική απόφαση του 1947, η οποία κοινοποιήθηκε προς τους ηγέτες του Κατάρ και του Μπαχρέιν και διαμοίραζε το βυθό της θάλασσας μεταξύ τους. Θεωρώντας ότι αφορά μόνο στο βυθό της θάλασσας και όχι και στα ύδατα, το ΔΔΧ έκρινε ότι η απόφαση αυτή, της οποίας η δεσμευτικότητα είχε τεθεί υπό αμφισβήτηση, δεν μπορούσε να αποτελέσει κριτήριο που θα ληφθεί υπόψη για το κοινό όριο. Επίσης, εφόσον το Δικαστήριο αποφάσισε ότι τα νησιά Hawar ανήκουν στο Μπαχρέιν, αποφάνθηκε ότι παρέλκει και το επιχείρημα του Κατάρ βάσει του οποίου υπάρχει δυσαναλογία μεταξύ των ακτών των δύο κρατών που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τη διόρθωση της μέσης γραμμής.²³⁵ Εν τέλει, το μόνο στοιχείο το οποίο το Δικαστήριο θεώρησε ότι αποτελεί σχετική περίπτωση είναι το νησί Fasht al

---

²³² Plant G., *ό.π.*, σελ. 204.

²³³ Δίπλα X., 2003, *ό.π.*, σελ. 294.

²³⁴ Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain, *ό.π.*, σελ. 75, §230.

²³⁵ Το ίδιο, σελ. 76, §235-236.

Jarim. Μπορεί να θεωρηθεί, επομένως, ότι το Δικαστήριο θεώρησε ότι το ζήτημα του περιεχομένου των αρχών και των κανόνων της οριοθέτησης ήταν λελυμένο ήδη από την προηγούμενη νομολογία και απλώς τους εφάρμοξε στη συγκεκριμένη περίπτωση.

3.1.8 Η Υπόθεση Εδαφικών και Θαλάσσιων Ζητημάτων Νικαράγουας/Ονδούρας (2007)

Στη συγκεκριμένη υπόθεση, τα δύο κράτη ήταν μέλη της Σύμβασης ΔΘ 1982, γεγονός που υποδεικνυε ότι εξ ίσου αποδέχονταν τις αρχές της. Από αυτά, η Νικαράγουα ζητούσε από το ΔΔΧ να προσδιορίσει τη θέση του ενιαίου θαλάσσιου ορίου για την αιγιαλίτιδα ζώνη, την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ των ακτών κάθε κράτους που συνόρευαν με τη θάλασσα της Καραϊβικής. Η οριοθέτηση, κατά τη Νικαράγουα, θα έπρεπε να είναι σύμφωνη με τις αρχές της επιείκειας και τις σχετικές περιστάσεις που είναι αναγνωρισμένες από το γενικό διεθνές δίκαιο και εφαρμοστέες σε ανάλογες οριοθετήσεις ενιαίων θαλάσσιων ορίων, υπογραμμίζοντας ότι δεν είχε υπάρξει ουδέποτε οριοθέτηση του θαλάσσιου συνόρου ανάμεσα στα δύο κράτη. Εν τούτοις, κάτω από την επίδραση μιας δίκαιης οριοθέτησης θα ήταν δυνατή η χάραξη ξεχωριστών ζωνών από το ΔΔΧ.²³⁶

Η Ονδούρα, με τη σειρά της, ανέφερε ότι το ΔΔΧ για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών έπρεπε να λάβει υπόψη το παραδοσιακό θαλάσσιο σύνορο, το οποίο βρίσκεται κατά μήκος του 15^{ου} παράλληλου και σταματά στο σημείο που ξεκινά η δικαιοδοσία ενός τρίτου κράτους. Αντιθέτως, η Νικαράγουα θεωρούσε πως ήταν ήδη αναγνωρισμένη η κυριαρχία της πάνω στη συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή από τα τρίτα κράτη. Ως προς τη χαρτογραφία της περιοχής, αυτή χρησιμοποιήθηκε και από τα δύο κράτη για να υποστηρίξουν τις απόψεις τους.

Το ΔΔΧ αρχικώς απέρριψε την πρόταση της Ονδούρας περί χρήσης του 15^{ου} παράλληλου για την οριοθέτηση του θαλάσσιου ορίου, καθώς δεν ήταν δυνατόν να θεωρηθεί ως ένα είδος ιστορικής γραμμής.²³⁷ Εξάλλου, σύμφωνα με τη Σύμβαση ΔΘ

²³⁶ Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras), Judgment, I.C.J. Reports 2007, σελ. 7, § 17.

²³⁷ Το ίδιο, σελ. 34-35, §86-87.

1982 δεν υποστηριζόταν η ύπαρξη παραδοσιακής γραμμής, ούτε και αργότερα είχε γίνει κάποια συμφωνία ανάμεσα στα δύο κράτη, προκειμένου να συμφωνήσουν σε μία νομικά δεσμευτική προσέγγιση ως προς το θαλάσσιο όριο. Για αυτό το λόγο, το ΔΔΧ θεώρησε ότι η απόσταση των 3 ναυτικών μιλίων από την ακτή πρέπει να τεθεί ως αφητηρία και ότι η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών πρέπει να γίνει μετά τον 82^ο μεσημβρινό, χωρίς να υφίσταται ορισμένο καταληκτικό σημείο, αλλά χωρίς και να προσβάλλονται τα δικαιώματα άλλων κρατών.²³⁸

Τελικώς, το Δικαστήριο παραχώρησε τα νησιά Bobel Cay, South Cay και Port Royal Cay στην Ονδούρα, ενώ τους αναγνώρισε δικαίωμα σε χωρική θάλασσα 12 ναυτικών μιλίων, θεωρώντας ότι η χρήση της μεθόδου της ίσης γραμμής δε θα έδινε δίκαιο αποτέλεσμα εξαιτίας της γεωγραφίας της ακτής. Για αυτό το λόγο, προτιμήθηκε η μέθοδος της διχοτόμου της γωνίας, η οποία σχηματίζεται από τη γραμμική προσέγγιση των ακτογραμμών, εκτός της περιοχής των παραπάνω νησιών και του νησιού Edinburgh που ανήκει στη Νικαράγουα, επειδή οι χωρικές θάλασσές τους αλληλεπικαλύπτονταν. Στην τελευταία περίπτωση, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της μέσης γραμμής, καθώς θεωρήθηκε ως δίκαιη επίλυση του ζητήματος.²³⁹

3.1.9 Η Υπόθεση για την Οριοθέτηση ΑΟΖ και Υφαλοκρηπίδας Μεταξύ Ρουμανίας και Ουκρανίας (2009)

Το ΔΔΧ σε αυτή την περίπτωση κλήθηκε να εξετάσει την υφαλοκρηπίδα των δύο κρατών, συνυπολογίζοντας τη θέση του Serpents' Island, του λεγόμενου νησιού των Όφεων, το οποίο βρίσκεται 20 ναυτικά μίλια ανατολικά από τις εκβολές του Δούναβη και έχει μήκος ακτών που φθάνουν τα 2 χιλιόμετρα. Το Δικαστήριο προχώρησε σε μια οριοθέτηση δύο σταδίων, με το πρώτο να περιλαμβάνει το σχεδιασμό μιας μέσης γραμμής ίσης απόστασης από καίρια σημεία των ακτών των δύο κρατών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις προεξοχές των ακτών αυτών. Σε δεύτερο επίπεδο, το ΔΔΧ φρόντιζε να προσαρμόσει την προσωρινή γραμμή για να επιτύχει μια δίκαιη (equitable) λύση.²⁴⁰

---

²³⁸ Το ίδιο, σελ. 18, §12.

²³⁹ Το ίδιο, σελ. 50, §150.

²⁴⁰ Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), ICJ, The Hague 2009, σελ. 2.

Το ίδιο το Δικαστήριο αναφέρει στη σχετική απόφαση ότι η ύπαρξη του νησιού των Όφρων επιβάλλει μεγάλη προσοχή για το σχεδιασμό της προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης. Αυτό συμβαίνει γιατί, σε αντίθεση με άλλα παράκτια νησιά που έχουν θεωρηθεί σε άλλες περιπτώσεις ως τμήμα της ακτής ενός κράτους, το εν λόγω νησί είναι απομακρυσμένο, χωρίς άμεση γειτνίαση με άλλο νησί, και σε απόσταση 20 ναυτικών μιλίων από την ηπειρωτική χώρα, συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος συστάδας νησιών παρυφής που να ανήκουν στην ουκρανική ακτή.²⁴¹

Επιπλέον, το ΔΔΧ θεώρησε ότι σε περίπτωση που συνυπολόγιζε το νησί των Όφρων ως τμήμα της ακτής, θα κατέληγε στο να εντάξει ένα εξωγενές στοιχείο στην ουκρανική ακτογραμμή, φθάνοντας στο σημείο να μεταβάλει τη γεωγραφία της περιοχής. Για τους παραπάνω λόγους, το Δικαστήριο αρνήθηκε να επιλέξει το νησί των Όφρων για να τοποθετήσει οποιαδήποτε σημεία βάσης για την οριοθέτηση προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης ανάμεσα στις ουκρανικές και ρουμανικές ακτές, καθώς τόσο ο νόμος, όσο και η μεθοδολογία του ΔΔΧ ως προς τις θαλάσσιες οριοθετήσεις δεν επιτρέπουν γεωγραφική ανάπλαση.²⁴²

Στο νησί των Όφρων, ωστόσο, αποδόθηκε χωρική θάλασσα 12 ναυτικών μιλίων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η θέση του γεωγραφικά έχει οποιαδήποτε συνέπεια στην οριοθέτηση της προσωρινής γραμμής. Η απόφαση αυτή θεωρήθηκε ότι υπεράσπιζε την πλευρά της Ρουμανίας, η οποία πλέον είχε στο έλεγχό της περίπου το 80% της επίμαχης περιοχής της υφαλοκρηπίδας, που είναι πλούσια σε πετρέλαιο και σε αποθέματα φυσικού αερίου.²⁴³

Η διαμάχη ανάμεσα στα δύο κράτη σχετικά με το νησί των Όφρων που βρίσκεται στη Μαύρη Θάλασσα χρονολογείται ήδη από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, με την Ουκρανία να υποστηρίζει ότι πρόκειται για νησί, ενώ τη

---

²⁴¹ Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), Judgment, I.C.J. Reports 2009, σελ. 68 και 70, §16.

²⁴² Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), ό.π., σελ. 4.

²⁴³ Van Dyke M., "The Romania v. Ukraine Decision and Its Effect on East Asian Maritime Delimitations", *Ocean and Coastal Law Journal*, 15 (2010), σελ. 262.

Ρουμανία να τη θεωρεί βραχονησίδα. Το ίδιο το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δε θα λάβει υπόψη τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 121 της UNCLOS, όπου αναφέρεται ότι η υφαλοκρηπίδα, η ΑΟΖ, η συνορεύουσα ζώνη και τα χωρικά ύδατα μιας νήσου καθορίζονται κατά τις διατάξεις της UNCLOS για τις ηπειρωτικές περιοχές, ενώ οι βράχοι/βραχονησίδες που αδυνατούν να έχουν μόνιμο πληθυσμό, δεν έχουν υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Με αυτή τη δήλωσή του, το ΔΔΧ έδειχνε την πρόθεσή του να μη χαρακτηρίσει το νησί των Όφεων ως νησί ή βραχονησίδα, γεγονός που αργότερα θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για να συνυπολογιστεί στον καθορισμό της προσωρινής γραμμής ανάμεσα στις ακτές των δύο κρατών.²⁴⁴

3.1.10 Η Διαιτησία για την Οριοθέτηση της Γραμμής Θαλάσσιων Σονόρων Μεταξύ του Μπαγκλαντές και της Μιανμάρ (2012)

Το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΔΔΘ) στη συγκεκριμένη περίπτωση καθόρισε το θαλάσσιο σύνορο ανάμεσα στις δύο χώρες, βάσει μιας συμβιβαστικής λύσης, αφού θεώρησε ότι και οι δύο εξ ίσου πρέπει να έχουν κυριαρχία επί των αντίστοιχων χωρικών υδάτων στην υφαλοκρηπίδα τους. Σε πρώτο επίπεδο, αποδέχθηκε την πρόταση της Μιανμάρ (Βιρμανίας) σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού των χωρικών υδάτων, εν τούτοις παραχώρησε στο Μπαγκλαντές μεγαλύτερο θαλάσσιο χώρο.²⁴⁵

Η αντιδικία ανάμεσα στις δύο χώρες αφορούσε στο νησί Σεν Μάρτιν, το οποίο ανήκει στο Μπαγκλαντές, αλλά βρίσκεται απέναντι από τις ακτές της Μιανμάρ, στον κόλπο της Βεγγάλης. Το ΔΔΘ αξιοποίησε τη νομολογία που είχε παράγει το ίδιο στην οριοθέτηση της θαλάσσιας ζώνης ανάμεσα στη Ρουμανία και την Ουκρανία το 2009, όμως έλαβε υπόψη της ότι κάθε περίπτωση είναι ξεχωριστή, καθώς στην προκείμενη, οι ακτές των δύο χωρών είναι παρακείμενες και όχι αντικείμενες, ενώ δεν ήταν δυνατόν να ληφθούν υπόψη γεωλογικά χαρακτηριστικά.²⁴⁶

---

²⁴⁴ Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), Judgment, ό.π., σελ. 120, §179.

²⁴⁵ Churchill R., "The Bangladesh/Myanmar Case: Continuity and Novelty in the Law of Maritime Boundary Delimitation", *Cambridge Journal of International and Comparative Law* (1)1 (2012), σελ. 138.

²⁴⁶ Το ίδιο, σελ. 141.

Το Δικαστήριο αποφάσισε να ακολουθήσει τη μέθοδο της μέσης γραμμής και οριοθέτησε την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ του κάθε κράτους, αφήνοντας πλήρη επήρεια στο νησί Σεν Μάρτιν. Ωστόσο, το Μπαγκλαντές αντέδρασε σε αυτή την κίνηση του ΔΔΘ, λέγοντας ότι η μέθοδος της μέσης γραμμής δεν προσέφερε ένα δίκαιο αποτέλεσμα, ενώ η Μιανμάρ υποστήριζε ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή ότι η μέθοδος της μέσης γραμμής παράγει συνήθως ένα δίκαιο αποτέλεσμα, ενώ η μέθοδος της διχοτόμου που είχε αντιπροτείνει η αντίδικη χώρα θα είχε ως αποτέλεσμα την άδικη οριοθέτηση.²⁴⁷

Το ΔΔΘ, διαπιστώνοντας ότι η μέση γραμμή είχε χρησιμοποιηθεί στις περισσότερες των ανάλογων περιστάσεων, δεν προχώρησε στην εφαρμογή της πρότασης του Μπαγκλαντές, αλλά αποφάσισε να χαράξει προσωρινή μέση γραμμή, παραμερίζοντας το νησί Σεν Μάρτιν, επειδή ο συνυπολογισμός του θα οδηγούσε σε γεωγραφική ανακατάταξη, όπως ακριβώς είχε δηλώσει τρία χρόνια πριν το ΔΔΧ για το νησί των Όφρων στην υπόθεση Ρουμανίας/Ουκρανίας. Εν τέλει, το ΔΔΘ μετατόπισε την προσωρινή γραμμή κατά 51 ναυτικά μίλια υπέρ του Μπαγκλαντές και οριοθέτησε τις χωρικές θάλασσες, συνυπολογίζοντας μόνο τη μορφολογία της ακτογραμμής του Μπαγκλαντές και όχι την ύπαρξη του νησιού Σεν Μάρτιν, στο οποίο όμως αναγνώρισε χωρική θάλασσα 12 ναυτικών μιλίων.²⁴⁸

3.1.11 Η Υπόθεση για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Κολομβίας/Νικαράγουας (2012)

Στην υπόθεση αυτή, τα δύο διάδικα κράτη είχαν φέρει στο προσκήνιο την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ τους, με τη Νικαράγουα να είναι αυτή που είχε προσφύγει στο ΔΔΧ, ζητώντας την αναγνώριση της κυριαρχίας της επί συγκεκριμένων νησιών που κατείχε η Κολομβία, ενώ ταυτόχρονα επεδίωκε τη διεύρυνση των θαλάσσιων συνόρων της.²⁴⁹ Το ΔΔΧ χρησιμοποίησε τη μέθοδο της μέσης γραμμής για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ των κρατών, ενώ αργότερα, εξετάζοντας την υπόθεση και λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της

²⁴⁷ Dispute concerning delimitation of the maritime boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal, Judgment, International Tribunal for the Law of the Sea, 2012, σελ. 70, §218.

²⁴⁸ Το ίδιο, σελ. 82, §265 και σελ. 87, §276.

²⁴⁹ Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia), Judgment, I.C.J., 2012, σελ. 1-2.

επιείκειας και των ειδικών περιστάσεων, μετέβαλε την αρχική οριοθέτηση και ενώ παραχώρησε στην Κολομβία τις νησίδες που ζητούσε η Νικαράγουα, προσέφερε στην τελευταία μεγαλύτερη έκταση υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ.

Προκειμένου να αποφανθεί το ΔΔΧ, επικεντρώθηκε στην άσκηση δικαιωμάτων επί των νησιών, μετά την αποαποικιοποίηση της περιοχής από την Ισπανία και τη σχετική συνθήκη αποχώρησης, που χρονολογούταν από το 1928. Με βάση τη συνθήκη και την αρχή του *uti possidetis*, τα κυριαρχικά δικαιώματα δίνονταν στην Κολομβία καθ' ολοκληρίαν, αφού αυτό ήταν το κράτος που είχε ασκήσει αποτελεσματική χρήση των νήσων (*effectivité*), σε δημόσιο και οικονομικό επίπεδο. Εφόσον η Κολομβία ασκούσε πλήρως τα δικαιώματα αυτά, η κυριαρχία της επί των νήσων ήταν απόλυτη και αδιαμφισβήτητη.²⁵⁰

Παράλληλα, αν και οι τρεις νησίδες της Κολομβίας βρέθηκαν εντός της ΑΟΖ της Νικαράγουας, τους δόθηκαν χωρικές θάλασσες των 12 ναυτικών μιλίων από τις ακτές τους, όπως είχε συμβεί και στις προηγούμενες δύο περιπτώσεις, του νησιού των Όφρων στην υπόθεση Ρουμανίας/Ουκρανίας και του Νησιού του Σεν Μάρτιν στην υπόθεση Μπαγκλαντές/Μιανμάρ. Από την κίνησή του αυτή, φαίνεται ότι το ΔΔΧ επέλεξε για ακόμη μια φορά να δώσει προτεραιότητα στις ηπειρωτικές ακτές, όταν ρυθμίζει τις μακρές ζώνες της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ.

3.1.12 Η Απόφαση Χιλή – Περού(Ιανουάριος 2014)

Η Διακήρυξη του Σαντιάγκο, που υπογράφηκε από τη Χιλή και το Περού ήταν η πρώτη πολυμερής έκφραση της ζώνης των 200 μιλίων, παρόλο που πριν από αυτήν 5 χώρες είχαν ήδη διεκδικήσει τη ζώνη εύρους 200 μιλίων. Η Διακήρυξη αυτή για τη «θαλάσσια ζώνη», όπως είναι αλλιώς γνωστή, προέβλεπε στα κύρια σημεία της ότι²⁵¹:

- Οι Κυβερνήσεις των συμβαλλομένων κρατών διαπιστώνουν ότι η έκταση της χωρικής θάλασσας και συνορεύουσας ζώνης τους είναι ανεπαρκής για την

---

²⁵⁰ Το ίδιο, σελ. 22, §39.

²⁵¹ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

διατήρηση, ανάπτυξη και χρησιμοποίηση των θαλάσσιων πόρων που τα κράτη αυτά δικαιούνται. Αυτό οφείλεται σε γεωλογικούς και βιολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ύπαρξη, διατήρηση και ανάπτυξη της θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας των υδάτων που παράκεινται στις ακτές τους.

- Γι' αυτό τον λόγο, οι Κυβερνήσεις της Χιλής και του Περού διακηρύττουν σαν αρχή της διεθνούς θαλάσσιας πολιτικής τους, ότι στην κάθε μια τους ανήκει η αποκλειστική κυριαρχία και δικαιοδοσία επί της θαλάσσιας περιοχής που παράκεινται στις ακτές των χωρών τους και εκτείνεται όχι λιγότερο από 200 ναυτικά μίλια από τις εν λόγω ακτές.
- Η αποκλειστική τους δικαιοδοσία και κυριαρχία επί της παραπάνω περιγραφόμενης ζώνης περιλαμβάνει αποκλειστική κυριαρχία και δικαιοδοσία επί του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους του.
- Η ζώνη των 200 νμ θα εκτείνεται προς κάθε κατεύθυνση από κάθε νησί ή ομάδα νησιών που αποτελεί μέρος της επικράτειας καθενός από τα κράτη που προβαίνουν στη διακήρυξη.
- Η διακήρυξη αυτή δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι παραμερίζει τους αναγκαίους περιορισμούς στην άσκηση της κυριαρχίας και δικαιοδοσίας, που επιβάλλει το διεθνές δίκαιο και επιτρέπουν την αβλαβή διέλευση πλοίων όλων των κρατών μέσα από την παραπάνω ζώνη.

Διαφαίνεται λοιπόν από τα ανωτέρω ότι, η εν λόγω διακήρυξη δημιούργησε μια «θαλάσσια ζώνη» στην οποία, όπως και στην ΑΟΖ σήμερα, διεκδικούνταν κυριαρχικά δικαιώματα σε μια συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή, σε σχέση με όλους τους πόρους που βρίσκονται σε αυτή την περιοχή, και με αυστηρά οικονομικό χαρακτήρα δικαιωμάτων, έτσι ώστε να μην θίγονται η ελευθερία της ναυσιπλοΐας και άλλες ελευθερίες που γίνονται αποδεκτές κάτω από το παραδοσιακό καθεστώς της ανοιχτής θάλασσας²⁵².

Η επίδραση της ήταν καταλυτική στην διαμόρφωση της τάσης για επέκταση

---

²⁵² Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

της παράκτιας δικαιοδοσίας στα ύδατα μέχρι το όριο των 200 μιλίων, με σκοπό τη διασφάλιση της διατήρησης και χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων για την ικανοποίηση των αναγκών των παράκτιων κρατών και προώθηση της ευημερίας των λαών τους. Παράλληλα με τις προσπάθειες των κρατών της Λατινικής Αμερικής, αντίστοιχες εκδηλώσεις υπήρχαν και στο χώρο τόσο της Αφρικής όσο και της Ασίας. Σημειωτέον ότι η Αφροασιατική Νομική Συμβουλευτική Επιτροπή (AALCC) συμφώνησε να συμπεριλάβει το θέμα του Δικαίου της Θάλασσας στα θέματα προς συζήτηση, και έτσι παρουσιάστηκε ένα κείμενο εργασίας που ετοίμασε η Κέννα για τον «θεσμό της ΑΟΖ» και επρόκειτο για την πρώτη προσπάθεια που έφερε τον ίδιο τίτλο με αυτόν που πήρε τελικά η ΑΟΖ²⁵³.

3.2 Αντιπαραθέσεις ΔΔΧ για τις Υποθέσεις Οριοθέτησης των Υποθέσεων Υφαλοκρηπίδας

Παρατηρώντας τη διεθνή νομολογία από μέρους του ΔΔΧ στις παραπάνω υποθέσεις σχετικά και ως προς την αντιμετώπιση των νησιών κατά τις οριοθετήσεις θαλάσσιων συνόρων υποθέσεων υφαλοκρηπίδας, διαπιστώνουμε ότι δεν έχει εφαρμοστεί κάποιος γενικός κανόνας. Ενώ κατά την οριοθέτηση της χωρικής θάλασσας κατά κανόνα έχει αναγνωριστεί στα νησιά πλήρες δικαίωμα σε αυτή, δε συμβαίνει το ίδιο κατά την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ, όπου σε κάποιες περιπτώσεις τους έχει δοθεί πλήρες αποτέλεσμα, σε άλλες περιπτώσεις μερικό αποτέλεσμα και κάποιες φορές καθόλου αποτέλεσμα. Μέσα από τη μελέτη τις διεθνούς νομολογίας θα μπορούσαμε να συναγάγουμε ότι²⁵⁴:

- Στις περιπτώσεις νησιών που βρίσκονται πλησιέστερα στο κράτος όπου ανήκουν, δηλαδή βρίσκονται στη «σωστή» πλευρά σε σχέση με την προσωρινή μέση γραμμή, η οποία έχει χαραχτεί χωρίς το συνυπολογισμό τους, συνήθως τους αναγνωρίζεται επήρεια κατά το ήμισυ με αποτέλεσμα τη μετατόπιση του προσωρινού συνόρου προς όφελος του παράκτιου κράτους στο οποίο ανήκει το νησί.
- Στις περιπτώσεις νησιών που βρίσκονται πλησιέστερα στο γειτονικό κράτος, δηλαδή βρίσκονται στη «λάθος» πλευρά σε σχέση με την προσωρινή μέση

²⁵³ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

²⁵⁴ David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

γραμμή, έχουν εφαρμοστεί διάφοροι τρόποι απόδοσης θαλάσσιων ζωνών κατά περίπτωση. Κατά κανόνα, στα νησιά αυτά αποδίδεται αυτοτελές τμήμα υφαλοκρηπίδας ή ΑΟΖ, συνυπολογιζομένων παραγόντων, όπως το μέγεθος του νησιού, ο πληθυσμός και η οικονομική δραστηριότητα. Επίσης παίζει ρόλο αν πρόκειται για ένα μεμονωμένο νησί ή περισσότερα, όπου τα αυτοτελή τμήματα των θαλάσσιων ζωνών τους ενώνονται μεταξύ τους και με τις θαλάσσιες ζώνες του ηπειρωτικού εδάφους, αποτελώντας μια ενιαία περιοχή, υπό την προϋπόθεση το τελικό αποτέλεσμα να είναι δίκαιο. Σε αντίθετη περίπτωση, έχουν εκδοθεί δικαστικές αποφάσεις όπου τα νησιά έχουν αγνοηθεί εντελώς και τους έχει αποδοθεί δικαίωμα μόνο σε χωρική θάλασσα.

- Σε κάθε περίπτωση, υπάρχουν τόσες διαφορετικές προσεγγίσεις στη διεθνή νομολογία κατά τις οριοθετήσεις θαλάσσιων περιοχών, όπου υπάρχουν νησιά, που καθίσταται αδύνατος ο καθορισμός συγκεκριμένων κανόνων.

Καταλήγοντας, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου έχει εξελιχθεί, έχοντας υιοθετήσει μια συγκεκριμένη μεθοδολογία κατά την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών. Τα στάδια που το Δικαστήριο ακολουθεί συνήθως είναι :

- Ως πρώτο βήμα, το Δικαστήριο εξετάζει την ύπαρξη παλαιότερων συμφωνιών μεταξύ των αντιμαχόμενων κρατών σχετικά με την υπό οριοθέτηση περιοχή και ελέγχει την ισχύ τους, προκειμένου να τις λάβει υπόψη κατά την οριοθέτηση.
- Στη συνέχεια καθορίζει τις σχετικές ακτές με βάση τις οποίες θα πραγματοποιηθεί η οριοθέτηση και επιλέγει τα σημεία για τη χάραξη μιας προσωρινής μέσης γραμμής/γραμμής ίσης απόστασης.
- Προχωρά στη χάραξη της προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης, εκτός και αν σχετικές ή ειδικές περιστάσεις δικαιολογούν τη χρήση διαφορετικής μεθόδου.
- Μετά τη χάραξη της προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης ή κάποιας άλλης γραμμής, το Δικαστήριο εξετάζει αν η γραμμή αυτή δίνει δίκαιο αποτέλεσμα, λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη σχετικών ή ειδικών περιστάσεων που δικαιολογούν τροποποίηση της γραμμής αυτής προκειμένου η οριοθέτηση να

είναι δίκαιη.

- Στις περισσότερες περιπτώσεις το Δικαστήριο πραγματοποιεί εκ των υστέρων έλεγχο αναλογικότητας για να επαληθεύσει ότι η οριοθέτηση είναι ισοδύναμη και δίκαιη.
- Τέλος, το Δικαστήριο καθορίζει τα ακραία σημεία έναρξης και λήξης της οριοθέτησης προκειμένου να μην καταπατηθούν δικαιώματα τρίτων κρατών.

3.3 Άσκηση Δικαιωμάτων στην ΑΟΖ και Διαφορές από Οριοθέτηση

Οι περιοχές που σήμερα ονομάζονται αποκλειστικές οικονομικές ζώνες, είναι τμήματα που αποκόπηκαν από τις *res communis usus* περιοχές της ανοικτής θάλασσας. Σε αυτές τις θαλάσσιες εκτάσεις υπήρχε για όλα ανεξαιρέτως τα κράτη η ελευθερία της αλιείας. Η ελευθερία αυτή που είχε θεμελιωθεί στην παρωχημένη σήμερα ιδέα του Hugo Grotius ότι ο πλούτος της θάλασσας είναι "ακατανάλωτος", είχε θεωρηθεί ότι υπήρχε πριν τις Συμβάσεις σαν μια από τις αρχές του εθιμικού δικαίου. Η αποτυχία όμως των Διασκέψεων του 1958 και του 1960 να καταλήξουν σε μια συμφωνία για το πλάτος της χωρικής θάλασσας ή για τον προσδιορισμό κάποιων ορίων αλιευτικής δραστηριότητας, προκάλεσε σοβαρές ανησυχίες για το καθεστώς της ελεύθερης αλιείας στην ανοικτή θάλασσα²⁵⁵.

Ο νέος θεσμός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, μέσα από τη νέα Σύμβαση, ήταν αυτός που ξεκαθάρισε τα πράγματα αναγνωρίζοντας κυριαρχικά δικαιώματα στο παράκτιο κράτος στην περιοχή αυτή, χωρίς να παραλείψει να αναγνωρίσει δικαιώματα συμμετοχής στην εκμετάλλευση και στα περικόλαιστα και στα γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη. Το νομικό καθεστώς μάλιστα αυτών των κρατών στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των παρακτίων κρατών είναι ακριβώς το ίδιο²⁵⁶.

Στο καθεστώς της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης ουσιαστικά συγχωνεύτηκε και αφομοιώθηκε το καθεστώς της υφαλοκρηπίδας μέχρι τα 200

²⁵⁵ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

²⁵⁶ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

ναυτικά μίλια. Η έννοια της υφαλοκρηπίδας υπάρχει στο κείμενο της Σύμβασης για τα κράτη που δεν έχουν θεσπίσει αποκλειστική οικονομική ζώνη και για την περίπτωση που το υφαλοπλαίσιο εκτείνεται πέρα από το όριο της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Σημειώνεται ότι από τη γέννησή του το καθεστώς της υφαλοκρηπίδας πριν ακόμα και από την Σύμβαση της Γενεύης του 1958 ήταν άμεσα συνδεδεμένο με αποκλειστικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους. Επίσης, η πρακτική των κρατών σε όλη της την έκταση στον τομέα αυτό της υφαλοκρηπίδας ήταν αρνητική όσον αφορά δικαιώματα άλλων κρατών.

Το παράκτιο κράτος στην αποκλειστική οικονομική ζώνη έχει δικαιώματα, δικαιοδοσίες, καθώς και υποχρεώσεις. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του, το παράκτιο κράτος θα πρέπει να μην ξεχνά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων κρατών και θα πρέπει να ενεργεί κατά τρόπο συνάδοντα με τις διατάξεις της νέας Σύμβασης .

α. Δικαιώματα: Το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα που αποσκοπούν στην εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση όλων των φυσικών πόρων. Μπορεί με νόμους και κανονισμούς του να καθορίζει όλα τα σχετικά ζητήματα, αρκεί να μην έρχεται σε αντίθεση με τη Σύμβαση . Ειδικότερα μάλιστα το παράκτιο κράτος μπορεί να καθορίζει²⁵⁷:

- (1) Την παροχή αδειών αλιείας, τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα αλιευτικά και ο εξοπλισμός τους, την καταβολή τελών καθώς και άλλων μορφών αμοιβής.
- (2) Τον προσδιορισμό των επιτρεπόμενων αλιευμάτων κατά είδος, κατά αποθέματα, κατά σκάφος, ακόμα και κατά υπηκόους οποιουδήποτε κράτους κ.λ.π.
- (3) Τις αλιευτικές περιόδους, τις αλιευτικές περιοχές, τους αλιευτικούς εξοπλισμούς, καθώς επίσης τους τύπους, τα μεγέθη και τον αριθμό των αλιευτικών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

---

²⁵⁷ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

- (4) Την ηλικία και το μέγεθος των αλιευμάτων που μπορούν να αλιευθούν.
- (5) Την παροχή από τα αλιευτικά σκάφη στοιχείων για στατιστικούς και άλλους σκοπούς.
- (6) Τη διεξαγωγή προγραμμάτων έρευνας αλιείας υπό τον έλεγχο του παράκτιου κράτους.
- (7) Την τοποθέτηση στα σκάφη παρατηρητών ή μαθητευομένων από το παράκτιο κράτος.
- (8) Την εκφόρτωση αλιευμάτων στους λιμένες του παράκτιου κράτους.
- (9) Τις μεθόδους και τις προϋποθέσεις για μικτές επιχειρήσεις και άλλες μορφές συνεργασίας.
- (10) Τους όρους για την εκπαίδευση προσωπικού και τη μεταφορά αλιευτικής τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης και της ενίσχυσης της ικανότητας του παράκτιου κράτους για αλιευτική έρευνα.
- (11) Τις διαδικασίες εκτέλεσης όλων των παραπάνω.

β. Δικαιοδοσίες: Οι δικαιοδοσίες του παράκτιου κράτους είναι σχετικές με την εγκατάσταση καθώς και με τη χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων και διαφόρων άλλων εγκαταστάσεων και λοιπών κατασκευών. Επίσης το παράκτιο κράτος έχει δικαιοδοσίες που αφορούν στη θαλάσσια επιστημονική έρευνα, στην προστασία και στη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος .

γ. Υποχρεώσεις: Η βασική υποχρέωση του παράκτιου κράτους, σχετικά με το θέμα, είναι ο προσδιορισμός των αλιευτικών δυνατοτήτων του σε συνδιασμό με τον καθορισμό του επιτρεπόμενου ορίου αλίευσης. Αυτά τα δύο στοιχεία είναι απαραίτητα για τον υπολογισμό του πλεονάσματος στο οποίο θα έχουν πρόσβαση άλλα κράτη εντός της αποκλειστικής οικονομικής του ζώνης . Μια άλλη υποχρέωση του είναι η εφαρμογή κάθε μέτρου με σκοπό την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας μετά από

κάθε κατασκευαστικό έργο του στη ζώνη .

Αντιμετωπίζοντας την πραγματικότητα, θα πρέπει να περιμένουμε πως τα παράκτια κράτη τις περισσότερες φορές, θα φροντίσουν να δώσουν ό,τι μπορούν περισσότερο εκεί όπου επικεντρώνονται τα συμφέροντά τους κατά περίπτωση. Σύμφωνα με τη νέα Σύμβαση, οι νόμοι και οι κανονισμοί των παρακτίων κρατών, σχετικά με αντικείμενα όπως η έκδοση άδειας για τους αλιείς και τα πλοία τους, μπορεί να απαιτούν την πληρωμή αμοιβής, που στη περίπτωση των αναπτυσσόμενων παρακτίων κρατών, «μπορεί να συνίσταται σε επαρκή συνεισφορά στον τομέα της χρηματοδότησης, του εξοπλισμού και της τεχνολογίας που αφορούν στην αλιευτική βιομηχανία» . Στην περίπτωση αυτή λοιπόν, είναι πιο πιθανό τα παράκτια να θέλουν να ικανοποιήσουν περισσότερο τις ανάγκες κρατών με μεγάλες αλιευτικές δυνατότητες, ακόμα και αν αυτά δεν βρίσκονται στην ίδια περιοχή ή υποπεριοχή²⁵⁸.

Ο σημαντικότερος στόχος των διατάξεων που έχουν σχέση με τη διατήρηση των βιολογικών πόρων, είναι η επίτευξη της «μεγίστης πάγιας απόδοσης», και η προστασία του περιβάλλοντος. Ο ρόλος του παράκτιου κράτους στην επίτευξη αυτού του στόχου είναι σημαντικός. Είναι επίσης άρρηκτα συνδεδεμένος με τις αρμοδιότητες που ασκεί αυτό, κατά την ικανοποίηση της πρόσβασης των περίκλειστων, των γεωγραφικώς μειονεκτούντων, καθώς και των άλλων κρατών στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη. Μπορούμε να πούμε μάλιστα ότι έμμεσα ή άμεσα όλες αυτές οι αρμοδιότητες έχουν σκοπούς περιβαλλοντικούς. Τα παράκτια κράτη θα πρέπει να κάνουν καλή χρήση των αρμοδιοτήτων τους. Με αυτό τον τρόπο, αποφεύγοντας την καταχρηστική υπερεκμετάλλευση, θα μπορέσουμε να επιτύχουμε ένα ουσιαστικό καθεστώς προστασίας των θαλασσών²⁵⁹.

Η νέα Σύμβαση παρέχει σε όλα τα πρίκλειστα όπως και σε όλα τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη, το δικαίωμα συμμετοχής σε ισότιμη βάση, στην εκμετάλλευση προσήκοντος μέρους του πλεονάσματος των ζωικής προέλευσης πόρων, από τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των παρακτίων κρατών της ίδιας υποπεριοχής ή περιοχής. Στην πορεία της εκμετάλλευσης αυτής θα λαμβάνονται

²⁵⁸ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

²⁵⁹ Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

υπόψη οι οικονομικές και γεωγραφικές συνθήκες των ενδιαφερομένων κρατών, κάτω από τις προϋποθέσεις που θέτει η ίδια η Σύμβαση. Δεν αποκλείεται όμως και η άσκηση ίσων ή και προνομιακών δικαιωμάτων όταν αυτά έχουν συμφωνηθεί με παλαιότερες συμφωνίες. Παρατηρούμε δηλαδή στο σημείο αυτό την ύπαρξη διατάξεων που κατοχυρώνουν μέσα από τη Σύμβαση δικαιώματα τα οποία έχουν παραχωρηθεί με άλλες συμφωνίες, εφόσον βέβαια το περιεχόμενο τους δημιουργεί ένα καθεστώς ευνοϊκό ή ευνοϊκότερο για τα κράτη άνευ ακτών και για τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα²⁶⁰.

Η συμμετοχή των γεωγραφικώς μειονεκτούντων κρατών αλλά και των περικλείστων στην εκμετάλλευση των βιολογικών πόρων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης των παράκτιων κρατών, βασίζεται σε διατάξεις της νέας Σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας μη αυτοδύναμης εφαρμογής. Γι' αυτό απαιτείται η σύναψη συμφωνιών για τον καθορισμό των όρων και των τρόπων της συμμετοχής. Είναι αυτονόητο ότι μέχρι να τεθούν σε ισχύ αυτές οι εκτελεστικές συμφωνίες δεν θα μπορούν τα κράτη άνευ ακτών ούτε τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα, να απολαμβάνουν το δικαίωμα που τους παρέχει η Σύμβαση. Αυτό δημιουργεί μια ηθική υποχρέωση σε όλα τα ενδιαφερόμενα κατά περίπτωση κράτη να σπεύδουν για τακτοποίηση των εκκρεμοτήτων τους. Στις συμφωνίες αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη *inter alia* και οι παρακάτω συντελεστές²⁶¹:

- α. Η ανάγκη αποφυγής επιβλαβών συνεπειών στις αλιευτικές κοινότητες ή τις βιομηχανίες κατεργασίας αλιευμάτων του παρακτίου κράτους.
- β. Η έκταση της συμμετοχής ή η έκταση του δικαιώματος συμμετοχής που μπορεί να έχει το άνευ ακτών ή το γεωγραφικώς μειονεκτούν κράτος στην εκμετάλλευση των ζωικής προέλευσης πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών άλλων παρακτίων κρατών, σύμφωνα με τις διατάξεις των σχετικών άρθρων της νέας Σύμβασης, κάτω από τις υφιστάμενες διμερείς, υποπεριφερειακές ή περιφερειακές συμφωνίες.

---

²⁶⁰ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

²⁶¹ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

- γ. Η έκταση με την οποία άλλα άνευ ακτών και γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη ήδη συμμετέχουν στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης του παράκτιου κράτους και τη συνακόλουθη ανάγκη αποφυγής συγκεκριμένης επιβάρυνσης ενός οποιουδήποτε παρακτίου κράτους ή μέρους αυτού.
- δ. Οι ανάγκες διατροφής των πληθυσμών των αντίστοιχων κρατών.

Η σχετική διάταξη αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση *pactum de contrahendo*. Αυτό σημαίνει υποχρέωση συνομολόγησης υποχρεωτικής συμφωνίας μετά από τις απαραίτητες προπαρασκευαστικές ενέργειες. Αφού οι συμφωνίες αυτές αφορούν στην ικανοποίηση δικαιώματος, δεν μπορεί να μην έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα. Τι θα συμβεί όμως αν οι διαπραγματεύσεις που θα πραγματοποιηθούν μέσα στα πλαίσια της προπαρασκευής δεν μπορέσουν να καταλήξουν σε μια συμφωνία; Σύμφωνα με γνωμοδότηση του Διαρκούς Δικαστηρίου Διεθνούς Δικαιοσύνης, μια υποχρέωση για διαπραγμάτευση δεν προϋποθέτει μια υποχρέωση τελικής συμφωνίας. Η υποχρέωση των μερών δηλαδή, εκπληρώνεται απλώς με την καλόπιστη προσπάθεια τους, εφόσον βέβαια αυτή απλώθηκε σε όλο το εύρος των διαφωνιών που προέκυψαν κατά τις διαπραγματεύσεις. Η ερμηνεία όμως αυτή δεν φαίνεται να συμβαδίζει με το πνεύμα της νέας Σύμβασης. Δεν είναι δυνατόν να πιστεύουμε ότι μέσα από μια Σύμβαση σαν εκείνη του δικαίου της θάλασσας είναι δυνατόν να αναγνωρισθεί ένα δικαίωμα το οποίο θα μπορεί να παραλύσει από μια αξίωση της ίδιας της Σύμβασης όπως αυτή για τη σύναψη ιδιαιτέρων συμφωνιών²⁶².

Το κύριο αίτιο που δημιούργησε την προϋπόθεση των συμφωνιών, έχει σχέση με την ανομοιότητα που επικρατεί μεταξύ των κρατών. Αυτή είναι εκείνη που υπαγόρευσε και εδώ απ' την αρχή, με κοινή συναίνεση όλων των κρατών, τον κανόνα που απαιτεί συγκεκριμένες για κάθε περίπτωση συμφωνίες μεταξύ των εμπλεκομένων κρατών. Όσα προβλέπονται από τα σχετικά άρθρα της Σύμβασης, μπορούν στην πραγματικότητα να εφαρμοσθούν σε ένα πλήθος διαφορετικών γεωγραφικών και

---

²⁶² Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

οικονομικών περιστάσεων. Οι συμφωνίες αυτές μπορεί να είναι διμερείς, υποπεριφερειακές ή και περιφερειακές. Οι έννοιες όμως των όρων "περιοχή" και "υποπεριοχή" δεν είναι ξεκάθαρες. Στη Σύμβαση ότι ισχύει για την "περιοχή", ισχύει και για την "υποπεριοχή".

Η υποπεριοχή οπωσδήποτε είναι μέρος της περιοχής, και η περιοχή αποτελείται από περισσότερες της μιας υποπεριοχές. Επίσημος όμως διαχωρισμός του Κόσμου σε περιοχές και υποπεριοχές δεν υπάρχει, αν και αυτός ο μερισμός θα ήταν πολύ χρήσιμος για τους αντικειμενικούς σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών. Εκείνο που φαίνεται ξεκαθαρισμένο είναι πως τα κράτη που θεωρείται ότι βρίσκονται στην ίδια περιοχή, δεν είναι απαραίτητο να συνορεύουν και είναι αυτονόητο ότι ο διαχωρισμός αυτός γίνεται μόνο με γεωγραφικά κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά είναι δυνατόν να έχουν σχέση είτε με την ξηρά είτε με την θάλασσα. Μπορούμε έτσι να θεωρήσουμε "περιοχή" την Μεσόγειο και "υποπεριοχή" την Αδριατική, όπως μπορεί να θεωρήσουμε "περιοχή" την Αφρική και "υποπεριοχή" το βορειοανατολικό τμήμα της²⁶³.

4. Κεφάλαιο Τέταρτο : Διμερείς Συμφωνίες ΑΟΖ και Σχετική Ανάλυση

4.1 Διμερείς Συμφωνίες

---

²⁶³ Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

Η Μεσόγειος, όπως έχουμε προαναφέρει, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ημίκλειστης θάλασσας σύμφωνα με το άρθρο 122 της Σύμβασης του 1982, όπου, σύμφωνα με το άρθρο 123, τα παράκτια κράτη θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους. Η Μεσόγειος περιστοιχίζεται από 21 κράτη, η πλειοψηφία των οποίων δεν έχει διακηρύξει μέχρι και σήμερα ΑΟΖ. Οι συμφωνίες οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών στη Μεσόγειο που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα (κάποιες από τις οποίες έγιναν κατόπιν αποφάσεων δικαιοδοτικών οργάνων), κατά χρονολογική σειρά, είναι οι εξής²⁶⁴:

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ιταλίας και Γιουγκοσλαβίας (1968)

Η συμφωνία υπεγράφη την 8 Ιανουαρίου 1968 με βάση την αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις. Τα συμβαλλόμενα κράτη έλαβαν υπόψη τους τη γεωγραφία των ακτών και τα νησιά που υπήρχαν στην περιοχή αποδίδοντάς τους μειωμένη επίρεια.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ιταλίας και Τυνησίας (1971)

Η συμφωνία υπεγράφη την 20 Αυγούστου 1971 με βάση την αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις. Τα συμβαλλόμενα κράτη έλαβαν υπόψη τους τα νησιά που υπήρχαν στην περιοχή αποδίδοντας στα ιταλικά νησιά Pantelleria, Lampedusa, Linosa και Lampione αυτόνομα τμήματα υφαλοκρηπίδας 13 και 12 ν.μ. εντός της Υφαλοκρηπίδας της Τυνησίας.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ιταλίας και Ισπανίας (1974)

Κατά την υπογραφή της συμφωνίας αυτής, στις 19 Φεβρουαρίου του 1974,

---

²⁶⁴ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

εφαρμόστηκε η αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής χωρίς αποκλίσεις.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Χωρικής Θάλασσας μεταξύ Ιταλίας και Γιουγκοσλαβίας (1975)

Η συμφωνία υπεγράφη την 30η Νοεμβρίου 1977 με βάση την αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις. Για την ακρίβεια χαράχτηκε αρχικά μια μέση γραμμή με βάση τις φυσικές ακτογραμμές των δύο κρατών και κατόπιν μια δεύτερη μέση γραμμή με βάση τις ευθείες γραμμές βάσης της Ιταλίας και της φυσικής ακτογραμμής της Γιουγκοσλαβίας, παρόλο που οι ευθείες γραμμές βάσης της Ιταλίας δεν ίσχυαν ακόμη. Η τελική γραμμή οριοθέτησης χαράχτηκε ανάμεσα στις δύο πρώτες σε ίση απόσταση από αυτές.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας (1977)

Η Ελλάδα προέβη σε υπογραφή συμφωνίας με την Ιταλία για τον καθορισμό υφαλοκρηπίδας το Μάιο του 1977. Χρησιμοποιήθηκε ως μέθοδος οριοθέτησης η αρχή της μέσης γραμμής αναγνωρίζοντας πλήρη δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα στα νησιά με εξαίρεση τα νησιά Οθωνοί και Στροφάδες. Η συμφωνία προβλέπει ειδικές διατάξεις για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που βρίσκονται εκατέρωθεν της μέσης γραμμής.

Συμφωνία για την οριοθέτηση των Θαλάσσιων Ζωνών μεταξύ Γαλλίας και Μονακό (1984)

Εξαιρέθηκαν οι βράχοι Les Sorelles, καθόσον αποτελούσαν σκοπέλους που καλύπτονταν από τη μέγιστη πλημμυρίδα. Με τη συμφωνία αυτή, στις 16 Φεβρουαρίου 1984, εξασφαλίστηκε στο Μονακό μια θαλάσσια ζώνη μήκους 88 χλμ. και πλάτους 3,16 χλμ. ως χωρική θάλασσα και υφαλοκρηπίδα.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Μάλτας (1986)

Η συμφωνία αυτή υπεγράφη στις 10 Νοεμβρίου 1986, ενσωματώνοντας την

απόφαση του ΔΔΧ του 1985.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Χωρικής Θάλασσας μεταξύ Ιταλίας και Γαλλίας στο Στενό του Bonifacio (1986)

Η συμφωνία (28 Νοεμβρίου 1986) που αφορά την οριοθέτηση της χωρικής θάλασσας μεταξύ των νησιών της Κορσικής (Γαλλία) και της Σαρδηνίας (Ιταλία), βασίστηκε στη μέθοδο της ίσης απόστασης δίνοντας πλήρη επήρεια στα νησιά της περιοχής, λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη ναυτιλιακά και στρατιωτικά συμφέροντα, καθώς και την μέχρι τότε πρακτική των κρατών ως προς την αλιεία.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Τυνησίας (1988)

Μετά την έκδοση της Δικαστικής απόφασης του ΔΔΧ τα κράτη προέβησαν σε υπογραφή διμερούς συμφωνίας τον Αύγουστο του 1988, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην εν λόγω απόφαση.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Αλβανίας και Ιταλίας (1992)

Οι δύο χώρες καθόρισαν τα όρια των υφαλοκρηπίδων τους με υπογραφή συμφωνίας την 18 Δεκεμβρίου 1992. Η οριοθέτηση πραγματοποιήθηκε με βάση την αρχή της μέσης απόστασης μεταξύ των φυσικών ακτογραμμών των δύο χωρών, δίνοντας πλήρη δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα στο νησί Σάσων (Αλβανία).

Συμφωνία για τον καθορισμό των συνόρων μεταξύ Κροατίας και Βοσνίας & Ερζεγοβίνης (1999)

Με τη συμφωνία αυτή, η οποία υπεγράφη τον Ιούλιο του 1999 και τέθηκε σε ισχύ την ίδια ημερομηνία προσωρινά, οριοθετείται η χωρική θάλασσα της Βοσνίας & Ερζεγοβίνης σε σχέση με τα εσωτερικά ύδατα της Κροατίας. Κατά τη συμφωνία αυτή, όπου αναφέρονται διατάξεις της Σύμβασης του 1982, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ίσης απόστασης.

Συμφωνία για τον προσωρινό διακανονισμό των θαλάσσιων συνόρων μεταξύ Τυνησίας και Αλγερίας (2002)

Ο προσωρινός διακανονισμός υπεγράφη στις 11 Φεβρουαρίου 2002. Η οριοθετική γραμμή δε χαραχτηκε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης, όμως έλαβε υπόψη της την ήδη υπάρχουσα οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ιταλίας και Τυνησίας το 1971. Η οριστική συμφωνία υπεγράφη τον Δεκέμβριο του 2009 χωρίς να μεταβάλει την αρχική οριοθέτηση του προσωρινού διακανονισμού.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Αιγύπτου (2003)

Στις 17 Φεβρουαρίου του 2003, η Κύπρος προχώρησε στην οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με την Αίγυπτο, με τη μέθοδο της μέσης γραμμής και τα καθοριζόμενα στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Η συμφωνία επικυρώθηκε από την Κυπριακή Βουλή με το νόμο 64/2004, ο οποίος είχε αναδρομική ισχύ από τις 27 Μαρτίου 2003. Επιπλέον, το 2006 υπεγράφη από τα δύο κράτη συμφωνία για την από κοινού εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που βρίσκονται εκατέρωθεν της μέσης γραμμής.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Λιβάνου (2007)

Τον Ιανουάριο του 2007 η Κύπρος υπέγραψε συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με το Λίβανο με βάση τη μέθοδο της μέσης γραμμής. Η συμφωνία μέχρι σήμερα έχει κυρωθεί μόνο από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Συμφωνία για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας (2009)

Η συμφωνία υπεγράφη στις 27 Απριλίου 2009 και βασίστηκε στις διατάξεις της Σύμβασης του 1982. Η οριοθέτηση του ενιαίου θαλάσσιου συνόρου πραγματοποιήθηκε με βάση τη μέθοδο της ίσης απόστασης, αναγνωρίζοντας πλήρες δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες στα νησιά. Σημειώνεται ότι το 2010, το Αλβανικό Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε την εν λόγω συμφωνία αντισυνταγματική, με αποτέλεσμα τη μη κύρωσή της από την Αλβανία.

Συμφωνία για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Ισραήλ (2010)

Η εν λόγω συμφωνία υπεγράφη στις 17 Δεκεμβρίου του 2010 μεταξύ των δύο κρατών, όπου καθορίζονταν τα θαλάσσια σύνορά τους σύμφωνα με τη μέθοδο της μέσης γραμμής (Η απόσταση Κύπρου Ισραήλ ανέρχεται σε 230 ναυτικά μίλια, οπότε η ΑΟΖ κάθε χώρας έχει πλάτος 115 ναυτικά μίλια). Τον Δεκέμβριο του 2010 ακολούθησε η υπογραφή συμφωνίας μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Ισραήλ για να ενισχύσουν τους δεσμούς καλής γειτονίας και συνεργασίας τους.

Με βάση τις πρόνοιες για τις ΑΟΖ της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας της 10ης Δεκεμβρίου του 1982 κατέληξαν σε συμφωνία η οποία περιλαμβάνει 5 άρθρα. Στο πρώτο άρθρο γίνεται αναφορά στην οριοθέτηση της ΑΟΖ των δύο κρατών με την αρχή της Μέσης Γραμμής και τον ορισμό αυτής με 12 σημεία. Τα σημεία αυτά μπορούν να αναθεωρηθούν ή να τροποποιηθούν από μελλοντική συμφωνία των κρατών. Όμοια με την συμφωνία Κυπριακής Δημοκρατίας και Αιγύπτου στο άρθρο 2 ορίζεται ότι σε περίπτωση που οι φυσικοί πόροι της μίας ΑΟΖ εκτείνονται και στην άλλη οι δύο πλευρές θα πρέπει να συμφωνήσουν για την εκμετάλευση τους και το άρθρο 3 αναφέρει πως σε περίπτωση που ένα από τα δύο κράτη επιχειρήσει να οριοθετήσει ΑΟΖ με ένα τρίτο κράτος που σχετίζεται με τα 12 σημεία της μέσης γραμμής θα πρέπει να συμβουλευτεί την άλλη πλευρά. Στα τελευταία δύο άρθρα αναφέρεται ότι οποιαδήποτε διαφορά προκύψει από την εφαρμογή της συμφωνίας πρέπει να γίνεται σε πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας και ότι η επικύρωση γίνεται σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες της κάθε χώρας.

Οριοθέτηση ΑΟΖ Ελλάδος με την Κύπρο

Η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει ακόμα συμφωνία με την Κυπριακή Δημοκρατία για τον καθορισμό ΑΟΖ, παρόλο που η Κύπρος έχει εκδηλώσει την πρόθεσή της να προχωρήσει σε συμφωνία, χωρίς όμως να τάσσεται υπέρ της μονομερούς οριοθέτησης μεταξύ των δύο κρατών. Η Κύπρος έχει κυρώσει στη Σύμβαση του 1982 και έχει πραγματοποιήσει τις μέχρι τώρα συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ με την Αίγυπτο, το Λίβανο και το Ισραήλ με βάση την αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής. Θεωρείται περιττό να εξεταστεί αν η Κύπρος αναγνωρίζει επήρεια στα νησιά, διότι αν δεν αναγνώριζε τα δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες στο Καστελόριζο, τότε τα δύο κράτη δε θα είχαν εφαιπτόμενα θαλάσσια σύνορα και δε θα υφίστατο

ανάγκη επίτευξης συμφωνίας μεταξύ τους. Σημειώνεται ότι το μήκος του θαλάσσιου συνόρου Ελλάδας-Κύπρου εκτιμάται στα 27 ν.μ. περίπου.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η πλειοψηφία των συμφωνιών οριοθέτησης θαλάσσιων συνόρων στη Μεσόγειο πραγματοποιήθηκε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης με ή χωρίς αποκλίσεις, ενώ η παρουσία νησιών λήφθηκε υπόψη τις περισσότερες φορές αποδίδοντας τους πλήρη ή μερική επήρεια.

5. Κεφάλαιο Πέμπτο : Προστασία Περιβάλλοντος και ΑΟΖ

5.1 Το Ισχύον Διεθνές Καθεστώς

Το Διεθνές συμβατικό πλαίσιο για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο θαλάσσιο βυθό που ίσχυσε μέχρι το 1982, παρά τις συνεχείς τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις του, κρίθηκε σαν αναποτελεσματικό και ανεπαρκές. Η Σύμβαση του Λονδίνου που επιχείρησε να διαχειρισθεί την πρόληψη της θαλάσσιας ρύπανσης προσπάθησε τελικά ανεπιτυχώς να δώσει λύσεις αφήνοντας το σχετικό ζήτημα και ιδιαίτερα την αποκατάσταση ζημιών λόγω εξόρυξης υποθαλάσσιων φυσικών πόρων στην απόπειρα της διεθνούς κοινότητας να κωδικοποιήσει το διεθνές δίκαιο της θάλασσας²⁶⁵.

Η Σύμβαση του Montego Bay στο άρθρο 214 έρχεται να καλύψει τα σχετικά κενά προβλέποντας αποκλειστικές αρμοδιότητες αλλά και υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στις ζώνες δικαιοδοσίας του (εσωτερικά ύδατα, αιγιαλίτιδα ζώνη, οικονομική αποκλειστική ζώνη, υφαλοκρηπίδα). Από αυτές τις αρμοδιότητες εξαιρέθηκαν οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην ανοικτή θάλασσα. Στο πλαίσιο αυτό οικοδομείται η διεθνής νομοθεσία που προβλέπει τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης, μείωσης αλλά και ελέγχου της ρύπανσης που οφείλεται στην εκμετάλλευση του θαλάσσιου βυθού.

Το παράκτιο κράτος είναι αυτό επίσης που επιφορτίζεται με την υποχρέωση της διαπραγμάτευσης κανόνων αλλά και πρακτικών διαδικασιών στο πλαίσιο της οικουμενικής ή περιφερειακής έννομης τάξης όπως επίσης και με την υποχρέωση του ελέγχου της εφαρμογής τους. Το άρθρο 208 της Σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας συνδέει τον αποκλειστικό χαρακτήρα των αρμοδιοτήτων του παράκτιου δικαίου με τη λήψη μέτρων σε επίπεδο εσωτερικής έννομης τάξης ενώ αποκλείει από τις διαπραγματεύσεις διεθνών συνθηκών μη παράκτια κράτη που ενδεχομένως συμμετέχουν σε εκμεταλλευτικές δραστηριότητες θαλάσσιων βυθών ή και συχνά εκφράζει την αναγκαιότητα εκδήλωσης δράσεων άμεσης ανάγκης, την ανάπτυξη πρωτοβουλιών αμοιβαίας υποστήριξης και τη σφυρηλάτηση της διεθνούς συνεργασίας κυρίως σε τομείς όπως είναι η ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με την ικανότητα των κρατών να ανταποκρίνονται στα ατυχήματα σε βάρος του

---

²⁶⁵ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

θαλάσσιου περιβάλλοντος που προέρχονται από τις εργασίες εξόρυξης πετρελαίου ή φυσικού αερίου²⁶⁶.

Σε αναφορές πάντως στο ισχύον διεθνές καθεστώς δε θα μπορούσε να μη συμπεριληφθεί η Σύμβαση MARPOL 73/78 και το Πρωτόκολλο του Λονδίνου. Η Σύμβαση αν και συναρμολογήθηκε για να ανταποκριθεί στις δραστηριότητες πλοίων που εξελίσσονται σε σοβαρούς κινδύνους για το θαλάσσιο περιβάλλον εφαρμόζεται χωρίς προβλήματα και στις περιπτώσεις σταθερών ή πλωτών εξέδρων εξόρυξης υδρογονανθράκων ή έρευνας του θαλάσσιου βυθού. Από την πλευρά του το Πρωτόκολλο του Λονδίνου έχει χαρακτηριστεί σαν μια σημαντική αλλαγή επί το αυστηρότερο της προηγούμενης προσέγγισης που υιοθετήθηκε από τη Σύμβαση του 1972 με σκοπό τη διευθέτηση των όποιων προβλημάτων απορρέουν από τη χρήση θαλάσσιου χώρου για την εναπόθεση αποβλήτων.

Η πράξη αυτή φυσικά απαγορεύεται, όμως υπάρχουν και ορισμένες επιτρεπτές εξαιρέσεις. Το Πρωτόκολλο παράγει μια γενική υποχρέωση που ερμηνεύεται σαν θεσμική κατοχύρωση της πρόληψης. Πρόκειται για μια αντίληψη που αντιστοιχεί στη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη διαχείριση των αποβλήτων που απορρίπτονται στη θάλασσα και εξελίσσονται σε κύρια αίτια ενδεχόμενων οικολογικών ζημιών. Το κόστος της ρύπανσης επιβαρύνει αποκλειστικά το ρυπαίνοντα²⁶⁷.

5.2 Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο

Από την πλευρά του το πρωτογενές ευρωπαϊκό δίκαιο προσφέρει τρεις διατάξεις του στην υπηρεσία της καθιέρωσης θεσμικού πλαισίου για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος εξόρυξης θαλάσσιων πόρων : Άρθρο 153 παρ 1 και 2 περί ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων, Άρθρο 191 παρ 2 περί προστασίας εν γένει του περιβάλλοντος (σεβασμός της αρχής της προφύλαξης και της αρχής-ο ρυπαίνων πληρώνει-) και Άρθρο 194 παρ 2 περί ενεργειακής πολιτικής. Οι διατάξεις αυτές προσπαθούν να συμβάλλουν στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας του

²⁶⁶ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

²⁶⁷ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

φυσικού εν γένει περιβάλλοντος αλλά και να αποτρέψουν την κλιματική αλλαγή. Με βάση το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο που διαμορφώθηκε από το 1992 έχουμε μια ανάπτυξη του κοινοτικού παραγώγου δικαίου που εφαρμόστηκε μέσω των ακόλουθων νομικών Πράξεων²⁶⁸.

Η Οδηγία 94/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου εισηγήθηκε τη νομιμοποίηση των off shore δραστηριοτήτων εξορυκτικής πετρελαϊκής βιομηχανίας μέσω της ασφαλούς χρήσης του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου. Η Οδηγία 2006/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Μαΐου 2006 σχετική με τα μηχανήματα έρχεται να τροποποιήσει τις Οδηγίες 95/16/Ε, 97/23/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί εναρμόνισης εθνικών νομοθεσιών σχετικά με τις συσκευές και τα συστήματα προστασίας που προορίζονται για χρήση σε εκρήξιμες ατμόσφαιρες.

Έτσι επιτεύχθηκε σημαντική εναρμόνιση του ευρωπαϊκού δικαίου για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από δραστηριότητες περί την εκμετάλλευση και την έρευνα του θαλάσσιου βυθού με τις νέες τεχνολογικές και οικολογικές καταστάσεις. Φυσικά στο πεδίο αυτό θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων στον κλάδο που διέπεται ήδη από την Οδηγία 89/391/ΕΚ του Συμβουλίου της 12^{ης} Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή βελτιωτικών μέτρων αλλά και από συγκεκριμένα μεμονωμένα μέτρα. Η παραπάνω οδηγία τροποποιήθηκε από μια νεότερη δηλαδή την Οδηγία 92/91/ΕΚ του Συμβουλίου περί των ελαχίστων προδιαγραφών για τη βελτίωση της ασφάλειας και της προστασίας της υγείας των εργαζομένων στις εξορύξεις δια γεωτρήσεων και εν τέλει από την Οδηγία 2009/104/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά την πρόβλεψη των ελάχιστων προδιαγραφών ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξόρυξης εργασίας από τους εργαζομένους κατά την εργασία τους²⁶⁹.

---

²⁶⁸ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

²⁶⁹ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Τέλος παραπέμπουμε και στην Απόφαση 2001/792/EK περί της ανάπτυξης και λειτουργίας ενός κοινοτικού μηχανισμού για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας και σε επεμβάσεις αρωγής στο πλαίσιο της φιλοσοφίας της πολιτικής προστασίας. Στο πλαίσιο του παραγώγου κοινοτικού δικαίου της τελευταίας δεκαετίας και μάλιστα στη δύσκολη φάση που ακολουθεί την υλοποίηση της στρατηγικής επιλογής της μεγάλης διερεύνησης και που θα συνδεθεί μοιραία με την αρνητική στάση μιας μεγάλης μερίδας κοινοτικών εταίρων απέναντι στο στόχο του μέλλοντος της Ενωμένης Ευρώπης όπως τουλάχιστον αυτό διαμορφώθηκε επί προεδρίας Jaque Delors διαπιστώνουμε μια σαφή εξαίρεση για την τύχη της περιβαλλοντικής προστασίας χωρίς φυσικά να λησμονείται και εκείνη που συνδέεται με τη θάλασσα.²⁷⁰

Κατά συνέπεια οι αναφορές μας γίνονται προς τις νομικές εκείνες πράξεις που διέπουν την ευθύνη για απορρύπανση λόγω ενδεχόμενης διαρροής πετρελαίου και για τις ζημιές που προκλήθηκαν από αυτή βάσει της εφαρμογής της αρχής ο ρυπαίνων πληρώνει (Οδηγία 2006/212/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Απριλίου περί τα στερεά απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων Οδηγιών και Οδηγία 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας.

Η Οδηγία 2004/35/EK περί περιβαλλοντικής ευθύνης αποδεχόμενης πλήρως τη φιλοσοφία της αρχής ο ρυπαίνων πληρώνει προσπάθησε να διαμορφώσει ένα κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο για την πρόληψη και την αποκατάσταση ζημιών με ένα λογικό κοινωνικό κόστος. Η Οδηγία αυτή ισχύει για όλες τις ζώνες θαλάσσιων υδάτων που υπάγονται στη δικαιοδοσία των κρατών μελών της ΕΕ. Πάντως αξίζει εξ αρχής να σημειώσουμε ότι η εν λόγω Οδηγία δεν μπορεί να εφαρμοσθεί σε περιπτώσεις πρόκλησης θαλάσσιων ζημιών που συμβαίνουν σε κράτη μέλη της ΕΕ και τα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη σε διεθνείς συνθήκες που αναφέρονται αμέσως μετά²⁷¹.

---

²⁷⁰ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

²⁷¹ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Δεν εφαρμόζεται όμως σε περίπτωση περιβαλλοντικής ζημιάς που προκύπτει από ένα περιστατικό του οποίου η ευθύνη συνδέεται για τα θέματα που εξετάζουμε στο παρόν άρθρο με την εφαρμογή της διεθνούς συνθήκης περί της ίδρυσης Διεθνούς Κεφαλαίου Αποζημίωσης από πετρελαϊκής ρύπανσης. Η εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας επιπλέον γίνεται υπό την επιφύλαξη άσκησης νόμιμου δικαιώματος από το φορέα εκμετάλλευσης σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία και αναγνωρίζοντας την εφαρμογή της Διεθνούς Συνθήκης περί περιορισμού της ευθύνης για θαλάσσιες αξιώσεις.

Τέλος, αντίθετα, περιβαλλοντικές ζημιές που συμβαίνουν σε βάρος προστατευόμενων ειδών και φυσικών βιότοπων σύμφωνα με τις οδηγίες 2009/147/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου περί διατήρησης των άγριων πτηνών και 92/43/EK του Συμβουλίου για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας καλύπτονται μόνο εφόσον συμβαίνουν σε παράκτιες λωρίδες και στα χωρικά ύδατα όπως ορίζει η Οδηγία 2000/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που ορίζει το πλαίσιο κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής για το υδάτινο περιβάλλον.

Στις 13 Οκτωβρίου 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε ανακοίνωση υπό τον τίτλο Αντιμετώπιση της πρόκλησης της ασφάλειας εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου. Μετά το ατύχημα Deepwater Horizon η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία ότι οι υφιστάμενες άδειες για τη λειτουργική ασφάλεια και τα πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος συχνά διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Συνέπεια αυτής της διαφοροποίησης διαπιστώθηκε ότι είναι η αποτροπή δημιουργίας μιας συνεχής ευρωπαϊκής στάσης προς τη διαχείριση της υγείας, της ασφάλειας και των περιβαλλοντικών κινδύνων. Η Επιτροπή αποφάσισε λοιπόν την επείγουσα αξιολόγηση της ασφάλειας κάθε δραστηριότητας παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου στα ευρωπαϊκά ύδατα. Η Επιτροπή εντόπισε ορισμένες δραστηριότητες για τις οποίες πρέπει να διατηρηθούν τα διαπιστευτήρια της ΕΕ περί περιβαλλοντικής ασφάλειας όπως η αδειοδότηση, η αναθεώρηση του καθεστώτος ευθύνης, βελτίωση του συστήματος ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, ταχείες και αποτελεσματικές δράσεις και τέλος θέσπιση μιας διεθνούς

εταιρικής σχέσης για την προώθηση της ασφάλειας και των δυνατοτήτων επέμβασης σε όλο τον κόσμο²⁷².

5.3 Συμπεράσματα

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα και οι κίνδυνοι οι οποίοι σχετίζονται με τη συνεχώς επεκτεινόμενη στο θαλάσσιο χώρο εξορυκτική βιομηχανία είχαν μέχρι πολύ πρόσφατα υποτιμηθεί. Η οικολογική και οικονομική καταστροφή στον Κόλπο του Μεξικού το 2010 λειτούργησε σαν ένα σήμα αφύπνισης υπενθυμίζοντας ότι η εκμετάλλευση των υποθαλάσσιων υδρογονανθράκων παραμένει μια ρυπογόνος και επικίνδυνη δραστηριότητα. Έθεσε υπό αμφισβήτηση την ικανότητα πρωτίστως των κρατών αλλά και της διεθνούς κοινότητας να προστατεύσουν την ανθρώπινη ζωή, το θαλάσσιο περιβάλλον καθώς και τις παράκτιες κοινότητες από τέτοιου είδους ατυχήματα²⁷³.

Το διεθνές δίκαιο επιβάλλει ένα περιορισμένο αριθμό γενικών υποχρεώσεων στα παράκτια κράτη προκειμένου να ρυθμίσουν την υπεράκτια εξορυκτική δραστηριότητα στις ζώνες δικαιοδοσίας τους. Εκτός αυτού οι γενικές υποχρεώσεις αυτές βρίσκονται διασκορπισμένες σε διάφορες πολυμερείς συμβάσεις με διαφορετικούς κύριους σκοπούς. Υπό την έννοια αυτή η ανυπαρξία ενός ενιαίου και συνεκτικού διεθνούς ρυθμιστικού πλαισίου για τη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης από τις πλατφόρμες εξόρυξης είναι περισσότερο από προφανές. Τα υφιστάμενα περιφερειακά καθεστώτα για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος καλύπτουν μέχρι ένα βαθμό το διεθνές θεσμικό κενό προσφέροντας σε ορισμένες περιπτώσεις (Μεσόγειος, Περσικός Κόλπος, Βορειοανατολικός Ατλαντικός) αρκετές λεπτομερείς ρυθμίσεις και πρότυπα για τον έλεγχο της λειτουργικής ρύπανσης από δραστηριότητες αυτού του είδους. Μόνο για τρεις περιπτώσεις ωστόσο θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι υπάρχει θεσμική πληρότητα δεδομένου ότι λειτουργούν και μηχανισμοί συνεργασίας για την αντιμετώπιση περιστατικών ατυχηματικής ρύπανσης²⁷⁴.

---

²⁷² Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

²⁷³ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

²⁷⁴ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επίσης υστερεί ρυθμιστικά στο συγκεκριμένο τομέα. Το γεγονός αυτό προκάλεσε την τυπική έναρξη της διαδικασίας αναθεώρησης της ευρωπαϊκής πολιτικής για την υπεράκτια εξόρυξη υδρογονανθράκων με απώτερο σκοπό την υιοθέτηση ενός νομικού εργαλείου το οποίο θα αντιμετωπίζει συνολικά όλα τα προβλήματα που προκαλούνται στις διάφορες φάσεις της δραστηριότητας αυτής²⁷⁵.

---

²⁷⁵ Ιωάννου Κρ., Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Επίλογος

Η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας εισήγαγε πολλές καινοτομίες μεταξύ των οποίων και η δημιουργία Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), η οποία αρχίζει από την ακτογραμμή και φθάνει μέχρι και τα 200 ναυτικά μίλια από αυτή. Το άρθρο 56 της Σύμβασης καθορίζει τα δικαιώματα, τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στην ΑΟΖ.

Συγκεκριμένα το κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα για την έρευνα, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και τη διαχείριση των ζώντων ή μη πόρων του βυθού, του υπεδάφους και των υπερκείμενων υδάτων. Η Σύμβαση ΔΘ δε θεσπίζει κοινούς κανόνες οριοθέτησης για όλες τις θαλάσσιες ζώνες. Έτσι για την αιγιαλίτιδα ζώνη διατηρείται σαν μέθοδος οριοθέτησης η αρχή της ίσης απόστασης, για τη συνορεύουσα – αρχαιολογική ζώνη δε προβλέπεται σχετική ρύθμιση, ενώ για την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ καθιερώνεται κοινή μέθοδος οριοθέτησης με παραπομπή στο διεθνές δίκαιο. Πάντως τα τελευταία χρόνια, τα κράτη δείχνουν μια προτίμηση προς τη λύση του ενιαίου θαλάσσιου ορίου και του ορίου πολλαπλών χρήσεων ή όλων των χρήσεων.

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές θα γίνεται με συμφωνία βάσει του διεθνούς δικαίου όπως αυτό αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου ώστε να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση. Η εν λόγω διατύπωση αποτελεί προϊόν των δύο αντίθετων τάξεων που είχαν διαμορφωθεί κατά την Τρίτη Συνδιάσκεψη της Ομάδας της μέσης γραμμής η οποία υποστήριζε σαν μέθοδο οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας-ΑΟΖ την αρχή της ίσης απόστασης/μέση γραμμή με μια εξαίρεση αυτών των ειδικών περιστάσεων και της Ομάδας των αρχών της ευθυδικίας η οποία υποστήριζε ότι η οριοθέτηση θα πρέπει να βασίζεται σε αρχές ευθυδικίας λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις.²⁷⁶

---

²⁷⁶ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Πιο συγκεκριμένα, η οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών, ζήτημα εξαιρετικά δαιδαλώδες, πολιτικοποιημένο και συχνά αμφισβητούμενο, συνδέεται στενά με ζητήματα κυριαρχίας και οικονομικών συμφερόντων. Από τις εφαρμοστέες συμβατικές ρυθμίσεις και τη σχετική νομολογία καθίσταται φανερό ότι παρά τους ειδικούς συμβατικούς όρους και το μεγάλο αριθμό υποθέσεων, ήταν δύσκολο να γίνει λόγος για σαφείς κανόνες οριοθέτησης.

Με το νέο περιεχόμενο των ρυθμίσεων της Σύμβασης ΔΘ 1982, ο γενικός χαρακτήρας της οποίας αποσκοπούσε στο να ρυθμίζει όσο το δυνατόν περισσότερα πράγματα, το Δικαστήριο, τηρώντας επιφυλακτική στάση απέναντι στην ίση απόσταση (μέση/πλάγια γραμμή), φάνηκε να θέτει σε πρωταρχική θέση τη διερεύνηση του συνόλου των περιστάσεων, ειδικών και σχετικών. Από τη μελέτη της νομολογίας δύναται να επισημανθεί η προτεραιότητα που αποδόθηκε από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα στις αρχές της επιείκειας, οι οποίες μέσα από ποικίλες σχετικές και ειδικές περιστάσεις, διαδραμάτισαν καταλυτικό ρόλο για τον προσδιορισμό της κατεύθυνσης της γραμμής οριοθέτησης κατά την τελική χάραξη της τελευταίας. Η γραμμή ίσης απόστασης εφαρμόστηκε σπανιότερα από το Δικαστήριο σε αντίθεση με την ευρεία χρήση της στην πρακτική των κρατών, αφού στις υποθέσεις που διερεύνησε το Δικαστήριο δεν μπορούσε να οδηγήσει σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα.²⁷⁷

Έτσι, στο άρθρο 83 καθορίζονται τα τρία βασικά στοιχεία που αποτελούν τον κανόνα οριοθέτησεων των ζωνών Υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ μεταξύ των κρατών με παρακείμενες ή αντικείμενες ακτές. Πρόκειται για: α) την οριοθέτηση με συμφωνία, β) την οριοθέτηση με βάση το διεθνές δίκαιο και γ) την οριοθέτηση που αποτελεί «δίκαιη λύση».

Στην περίπτωση της Μεσογείου, τα δικαιώματα της υφαλοκρηπίδας υφίστανται υπό καθεστώς *ab initio* και *ipso facto*, γεγονός που υποδεικνύει ότι δεν απαιτείται ρητή διακήρυξη από το παράκτιο κράτος²⁷⁸. Μία από τις βασικές έννοιες στο χώρο του δικαίου της θάλασσας είναι αυτή της υφαλοκρηπίδας, η οποία

²⁷⁷ <http://law.duth.gr/research/theses.pdf>

²⁷⁸ Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

προέκυψε περίπου στα μέσα του 20^{ου} αιώνα²⁷⁹. Στη δεκαετία του 1940 και κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι πετρελαϊκές ανάγκες ήταν αυξημένες και οι έρευνες στις πηγές ενέργειας του βυθού επιτακτικές. Δεδομένης της αυξημένης δραστηριότητας για την εξόρυξη των μεταλλευμάτων του εδάφους και του υπεδάφους του βυθού της θάλασσας, η νομική ανάγκη για τη διευκρίνιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των κρατών και της διεθνούς κοινότητας στο θαλάσσιο βυθό καθίσταται σαφής.

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η θέσπιση μίας ζώνης δικαιοδοσίας γίνεται μονομερώς από το παράκτιο κράτος και ισχύει έναντι των άλλων κρατών, με τον όρο ότι τηρούνται οι εφαρμοστέοι κανόνες του διεθνούς δικαίου. Η υφαλοκρηπίδα, όμως, αποτελεί ειδική περίπτωση, επί της οποίας τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους υφίστανται *ab initio* και *ipso facto*, άρα δεν απαιτείται ρητή διακήρυξη από το παράκτιο κράτος για την άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων. Αν, όμως, η γεωγραφική θέση της περιοχής δεν επιτρέπει την πλήρη επέκταση του εύρους μίας θαλάσσιας ζώνης, τίθεται θέμα οριοθέτησης με γειτονικά κράτη, η οποία γίνεται με συμφωνία ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη.

Η έννοια του ενιαίου θαλάσσιου ορίου αντιμετωπίστηκε κυρίως στην υπόθεση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Μεθορίου στην Περιοχή του Κόλπου Maine, όπου το Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου ζητήθηκε να χαράξει μια ενιαία γραμμή οριοθέτησης για την υφαλοκρηπίδα και για τις αντίστοιχες αλιευτικές ζώνες. Το Διεθνές συμβατικό πλαίσιο για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο θαλάσσιο βυθό που ίσχυσε μέχρι το 1982 παρά τις συνεχείς τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις του κρίθηκε σαν αναποτελεσματικό και ανεπαρκές.

Η Σύμβαση του Λονδίνου που επιχείρησε να διαχειρισθεί την πρόληψη της θαλάσσιας ρύπανσης προσπάθησε τελικά ανεπιτυχώς να δώσει λύσεις αφήνοντας τα σχετικά ζητήματα και ιδιαίτερα την αποκατάσταση ζημιών λόγω εξόρυξης υποθαλάσσιων φυσικών πόρων στην απόπειρα της διεθνούς κοινότητας να κωδικοποιήσει το διεθνές δίκαιο της θάλασσας. Τέλος, τα περιβαλλοντικά

---

²⁷⁹ Στρατή Α. Γ., (2012) *Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

προβλήματα και οι κίνδυνοι οι οποίοι σχετίζονται με τη συνεχώς επεκτεινόμενη στο θαλάσσιο χώρο εξορυκτική βιομηχανία είχαν μέχρι πολύ πρόσφατα υποτιμηθεί. Τέλος, η οικολογική και οικονομική καταστροφή στον Κόλπο του Μεξικού το 2010 λειτούργησε σαν ένα σήμα αφύπνισης υπενθυμίζοντας ότι η εκμετάλλευση των υποθαλάσσιων υδρογονανθράκων παραμένει μια ρυπογόνος και επικίνδυνη δραστηριότητα. Έθεσε υπό αμφισβήτηση την ικανότητα πρωτίστως των κρατών αλλά και της διεθνούς κοινότητας να προστατεύσουν την ανθρώπινη ζωή, το θαλάσσιο περιβάλλον καθώς και τις παράκτιες κοινότητες από τέτοιου είδους ατυχήματα.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία:

Στρατή Α. Γ., (2012) Ελληνικές Θαλάσσιες Ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Κουλούρης Μ., *Το Διεθνές Δίκαιον της υφαλοκρηπίδος και οι τάσεις του Δικαίου της Θαλάσσης*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1976, σελ. 41-43.

Ρούκουνας Ε., *Διεθνές Δίκαιο, Το κράτος και το έδαφος – Το δίκαιο της θάλασσας*, τεύχος Β', εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ. 174.

Ροζάκης Χ, *Σε αναζήτηση του χαμένου χρόνου, Το δίκαιο της υφαλοκρηπίδας στην απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Λιβύη-Μάλτα*, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα 1989, σελ. 36.

Δίπλα Χ., *Το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, Η Θέση του στο Διεθνές Δικαιοδοτικό Στερέωμα και η Συμβολή του στο Σύγχρονο Δίκαιο της Θάλασσας*, τόμος Α', εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2003, σελ. 284.

Τσάλτας Γ, Αναγνώστου Χρ., (2014), *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος – Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Πόρων*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα

Στρατή Αν., (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία:

Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, *National Energy Law and Taxation Review* (2006)

David A. Colson & Robert W. Smith, *International Maritime Boundaries*, 100 *AJIL* 978 (2006)

North Sea Continental Shelf, Judgment, I.C.J. Reports 1969, σελ. 51-52, §94.

Lagoni R., “Interim Measures Pending Maritime Delimitation Agreements”, *The American Journal of International Law*, Vol. 78, No. 2 (Apr. 1984), σελ. 345.
Διαθέσιμο στο <http://www.jstor.org/stable/2202280>.

Convention on the Continental Shelf, Geneva, 29 April 1958, United Nations 2005, σελ. 2.

United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, άρθρ. 76, σελ. 53.

United Nations Convention 1982, ό.π., άρθρ. 76, σελ. 54.

Third United Nations Conference on the Law of the Sea, 1973-1982, Concluded at Montego Bay, Jamaica on 10 December 1982, Document A/CONF.62/ C.2/L. 25 (1974), Greece: draft articles on the continental shelf, Extract from the *Official Records of the Third United Nations Conference on the Law of the Sea*, Volume III (Documents of the Conference, First and Second Sessions), άρθρ. 6, σελ. 202.

Colson D., “The Delimitation of the Outer Continental Shelf between Neighboring States”, *The American Journal of International Law*, Vol. 97, No. 1 (Jan., 2003), σελ. 99.

Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen, Judgment, ό.π., §40, σελ. 56.

Court of Arbitration for the Delimitation of Maritime Areas between Canada and France: Decision in Case concerning Delimitation of Maritime Areas (St. Pierre and Miquelon), *International Legal Materials*, Vol. XXXI, No. 5, September 1992, §24, σελ. 1159.

Reports of International Arbitral Awards, Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic (UK, France), 30 June 1977 - 14 March 1978, Vol. XVIII, §79, σελ. 49.

Reports of International Arbitral Awards, Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic, ό.π., §70, σελ. 45.

Court of Arbitration for the Delimitation of Maritime Areas between Canada and France: Decision in Case concerning Delimitation of Maritime Areas (St. Pierre and Miquelon), ό.π., §67, σελ. 1165.

Karl D., "Islands and the Delimitation of the Continental Shelf: A Framework for Analysis", *The American Journal of International Law*, Vol. 71, No. 4 (Oct., 1977), σελ. 650.

Boyle A., "The Law of Treaties and the Anglo-French Continental Shelf Arbitration", *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 29, No. 2/3 (Apr. - Jul., 1980), σελ. 501.

Brown D., "The Tunisia-Libya Continental Shelf: a Missed Opportunity", *Marine Policy* 7, 1983, σελ. 160.

Clain, L.E., "Gulf of Maine: a Disappointing First in the Delimitation of a Single Maritime Boundary", *Virginia Journal of International Law* 25 (1985), σελ. 524.

Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, Judgment, I.C.J. Reports 1984, σελ. 10, §5.

Legault, L.H., Hankey, B., "From Sea to Seabed: the Single Maritime Boundary in the Gulf of Maine Case", *American Journal of International Law* 79 (1985), σελ. 976.

Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area, ό.π., σελ. 277, §54-55.

Leigh M., “Case Concerning the Continental Shelf (Libya/Malta)”, *American Journal of International Law* 80 (1986), σελ. 645.

Charney J., “Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen”, *American Journal of International Law* 88 (1994), σελ. 107.

Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen, Judgment, I.C.J. Reports 1993, σελ. 62, §55.

Plant G., “Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)”, *The American Journal of International Law*, Vol. 96, No. 1 (Jan., 2002), σελ. 200.

Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras), Judgment, I.C.J. Reports 2007, σελ. 7, § 17.

Van Dyke M., “The Romania v. Ukraine Decision and Its Effect on East Asian Maritime Delimitations”, *Ocean and Coastal Law Journal*, 15 (2010), σελ. 262.

Dispute concerning delimitation of the maritime boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal, Judgment, International Tribunal for the Law of the Sea, 2012, σελ. 70, §218.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΟΖ: Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

ΔΔΧ: Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης

ΔΔΔΘ: Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας

ΔΔΔΔ: Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

Σύμβαση ΔΘ 1982: Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας 1982

UNCLOS: United Nations Convention on the Law of the Sea

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

1945: Διακήρυξη Truman

1958: Σύμβαση της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και τη Συνορεύουσα Ζώνη

Σύμβαση της Γενεύης για την Ανοικτή Θάλασσα

Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα

Σύμβαση της Γενεύης για την αλιεία και την προστασία των βιολογικών πόρων της Ανοιχτής Θάλασσας

1964: Σύμβαση Αλιείας του Λονδίνου της 9^{ης} Μαρτίου 1964

1982: Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Montego Bay)

1973: Σύμβαση MARPOL για την πρόληψη της ρύπανσης της θάλασσας από τα πλοία